

Tisdagen den 5 mars

Kl. 13.00–15.54
18.00–22.17

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 13 februari justerades.

§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot

Följande berättelse hade kommit in från Valprövningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot av riksdagen

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Patrik Karlson (L) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 mars 2024 med anledning av den i riksdagen uppkomna ledigheten efter Juno Blom (L).

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 4 mars 2024

Svante O. Johansson

ordförande

/Ritva Järvi

sekreterare

§ 3 Avsägelser

Andre vice talmannen meddelade

att *Martin Melin* (L) av sagt sig uppdraget som ledamot i skatteutskottet och

att *Sofia Amloh* (S) av sagt sig uppdraget som suppleant i arbetsmarknadsutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade
att Socialdemokraternas partigrupp anmält Sofia Amløh som ledamot
i arbetsmarknadsutskottet och Jonathan Svensson som suppleant i arbets-
marknadsutskottet,

att Kristdemokraternas partigrupp anmält Liza-Maria Norlin som
suppleant i socialutskottet, i arbetsmarknadsutskottet och i EU-nämnden
under Christian Carlssons ledighet samt

att Liberalernas partigrupp anmält Patrik Karlson som ledamot i skatte-
utskottet och som suppleant i civilutskottet, Martin Melin som suppleant i
utrikesutskottet och i arbetsmarknadsutskottet samt Gulan Avcı som
suppleant i socialutskottet.

Andre vice talmannen förklarade valda till

ledamot i skatteutskottet
Patrik Karlson (L)

ledamot i arbetsmarknadsutskottet
Sofia Amløh (S)

suppleant i civilutskottet
Patrik Karlson (L)

suppleant i utrikesutskottet
Martin Melin (L)

suppleant i socialutskottet
Gulan Avcı (L)

suppleanter i arbetsmarknadsutskottet
Jonathan Svensson (S)
Martin Melin (L)

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 2 april–16 juni*
till

suppleant i socialutskottet
Liza-Maria Norlin (KD)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Liza-Maria Norlin (KD)

suppleant i EU-nämnden
Liza-Maria Norlin (KD)

§ 5 Meddelande om frågestund

Prot. 2023/24:79

5 mars

Andre vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 7 mars kl. 14.00*.

§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2023/24:21 för torsdagen den 29 februari i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från utrikesutskottet.

§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2023/24:521

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:521 Sveriges engagemang i Afghanistan
av Alexandra Völker (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 26 april 2024.

Fördröjningen beror på att det saknas tid i kammaren.

Stockholm den 4 mars 2024

Utrikesdepartementet

Johan Forssell (M)

Enligt uppdrag

Catharina Cappelín

Tf. expeditionschef

Interpellation 2023/24:537

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:537 Målet för handelspolitiken
av Aida Birinxhiku (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 april 2024.

Fördröjningen beror på att det saknas tid i kammaren.

Stockholm den 4 mars 2024

Utrikesdepartementet

Johan Forssell (M)

Enligt uppdrag

Catharina Cappelín

Tf. expeditionschef

Interpellation 2023/24:538

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:538 Klimathandlingsplanens redovisade utsläppskurva

av Anna-Caren Säterberg (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 mars 2024.

Skälet till dröjsmålet är att interpellationen önskas besvaras gemensamt med interpellation 2023/24:539 av Elin Söderberg (MP) *En graf i klimathandlingsplanen* och interpellation 2023/24:548 av Jytte Guteland (S) *Siffror som beskriver regeringens klimatpolitik*.

Stockholm den 28 februari 2024
Klimat- och näringslivsdepartementet
Romina Pourmokhtari (L)
Enligt uppdrag
Maria Åhrling
Expeditionschef

Interpellation 2023/24:539

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:539 En graf i klimathandlingsplanen
av Elin Söderberg (MP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 mars 2024.

Skälet till dröjsmålet är att interpellationen önskas besvaras gemensamt med interpellation 2023/24:538 av Anna-Caren Säterberg (S) *Klimathandlingsplanens redovisade utsläppskurva* och interpellation 2023/24:548 av Jytte Guteland (S) *Siffror som beskriver regeringens klimatpolitik*.

Stockholm den 28 februari 2024
Klimat- och näringslivsdepartementet
Romina Pourmokhtari (L)
Enligt uppdrag
Maria Åhrling
Expeditionschef

Interpellation 2023/24:548

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:548 Siffror som beskriver regeringens klimatpolitik
av Jytte Guteland (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 mars 2024.

Skälet till dröjsmålet är att interpellationen önskas besvaras gemensamt med interpellation 2023/24:538 av Anna-Caren Säterberg (S) *Klimathandlingsplanens redovisade utsläppskurva* och interpellation 2023/24:539 av Elin Söderberg (MP) *En graf i klimathandlingsplanen*.

Stockholm den 28 februari 2024
Klimat- och näringslivsdepartementet
Romina Pourmokhtari (L)
Enligt uppdrag
Maria Åhrling
Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:558 Insatser för att möta behoven i norra Sverige

av Alireza Akhondi (C)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 29 februari 2024

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Andreas Carlson (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:560

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:560 Sveriges ambassadörs besök i Srebrenica

av Azra Muranovic (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 5 april 2024.

Fördröjningen beror på att det saknas tid i kammaren.

Stockholm den 4 mars 2024

Utrikesdepartementet

Tobias Billström (M)

Enligt uppdrag

Catharina Cappelin

Tf. expeditonschef

Interpellation 2023/24:562

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:562 Fritidskortet

av Azadeh Rojhan (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 1 mars 2024

Socialdepartementet

Jakob Forssmed (KD)

Enligt uppdrag

Andreas Krantz

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:563

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:563 Register över föreningar

av Azadeh Rojhan (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 april 2024.

Prot. 2023/24:79
5 mars

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 1 mars 2024
Socialdepartementet
Jakob Forssmed (KD)
Enligt uppdrag
Andreas Krantz
Expeditionschef

Interpellation 2023/24:564

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:564 Register över hushållens tillgångar och skulder

av Mathias Tegnér (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 mars 2024.

Skälet till dröjsmålet är att det saknas tid i kammaren.

Stockholm den 29 februari 2024

Finansdepartementet

Niklas Wykman (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2023/24:566

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:566 Förebyggande och hälsofrämjande insatser för folkhälsan

av Anna Vikström (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 1 mars 2024

Socialdepartementet

Jakob Forssmed (KD)

Enligt uppdrag

Andreas Krantz

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:568

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:568 Regelverket för angiven yrkesgrupp

av Åsa Eriksson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 mars 2024.

Skälet till dröjsmålet är brist på tid i kammaren.

Stockholm den 1 mars 2024

Socialdepartementet

Anna Tenje (M)

Enligt uppdrag

Andreas Krantz

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:569 Sjöfartsverkets organisation
av Mattias Ottosson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 15 mars 2024.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 29 februari 2024

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Andreas Carlson (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:576

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:576 Trafikverkets avgifter för ideella föreningar
av Lars Isacsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 5 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 1 mars 2024

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Andreas Carlson (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:581

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:581 Nedskärningar i landets skolor
av Åsa Westlund (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 mars 2024.

Skälet till dröjsmålet är att det saknas tid i kammaren samt p.g.a. inplanerad resa.

Stockholm den 1 mars 2024

Utbildningsdepartementet

Lotta Edholm

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Redogörelser

2023/24:Europol1 till justitieutskottet

2023/24:RJ1 till utbildningsutskottet

2023/24:RR2 till finansutskottet

§ 9 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Finansutskottets betänkanden
2023/24:FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor
2023/24:FiU34 Offentlig upphandling

Justitieutskottets utlåtande
2023/24:JuU30 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till förordning om stärkt polissamarbete i fråga om människosmuggling och att stärka Europols stöd för att förebygga och motverka sådan brottslighet

Civilutskottets betänkanden
2023/24:CU10 Ersättningsrätt samt insolvens- och utsökningsrätt
2023/24:CU13 Bostadspolitik

Utbildningsutskottets betänkanden
2023/24:UbU7 Studiestöd
2023/24:UbU15 Forskning

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2023/24:MJU9 Livsmedelspolitik

Svar på
interpellationer

§ 10 Svar på interpellationerna 2023/24:379 och 457 om åtgärder som motverkar varsel under lågkonjunkturen

Anf. 1 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Åsa Eriksson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att de personer, i Norberg och på andra orter, som drabbas av uppsägningar i lågkonjunkturen ska kunna få andra möjligheter att arbeta och försörja sig själva.

Matilda Ernkrans har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit för att pressa tillbaka arbetslösheten i Sverige och i Örebro län. Hon har vidare frågat vilka specifika åtgärder jag har vidtagit för att tillse att de specifika branscher som drabbats hårdast kan vända sin utveckling. Avslutningsvis har hon frågat vad jag har tagit för nya initiativ för att stärka möjligheterna för individer att bygga på sin kompetens för att kunna behålla eller få ett nytt jobb.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder och har fokus på att pressa tillbaka arbetslösheten. Den viktigaste åtgärden är att prioritera bekämpningen av inflationen genom en återhållsam finanspolitik.

Inflationen är till stor del roten till det ekonomiska läge som Sverige befinner sig i, och en effektiv inflationsbekämpning är ett nödvändigt steg för att stärka Sveriges ekonomi. Det är en förutsättning för en gynnsam ekonomisk utveckling både för hushåll och företag.

Alla som kan arbeta ska göra det. Regeringen fortsätter arbetet för att återupprätta arbetslinjen. Det ska löna sig att gå från bidrag till jobb, och som ett led i detta har bland annat jobbskatteavdraget för låg- och medel-

inkomsttagare förstärkts. Höga krav ska ställas på den som söker jobb kombinerat med att arbetslösa erbjuds rätt stöd och insatser. Dessutom ska det finnas tydliga aktivitetskrav för att få bidrag.

Läget på arbetsmarknaden har försämrats, och arbetslösheten väntas öka under 2024. Därför har Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag förstärkts med 200 miljoner kronor för att möta en ökad arbetslöshet och stärka myndighetens kontrollarbete. Samtidigt är anslaget för arbetsmarknadspolitiska program och insatser 2024 högre än Arbetsförmedlingens förbrukning av dessa medel under 2023.

Regeringen bedömer att det fortsatt finns utrymme för effektiviseringar inom arbetsmarknadspolitiken och avser att prioritera kostnadseffektiva insatser som är arbetsplatsnära och som bidrar till en hög sökaktivitet och övergångar till reguljärt arbete.

Arbetsförmedlingen har också i årets regleringsbrev fått ett fortsatt uppdrag att öka den geografiska och yrkesmässiga rörligheten bland arbetslösa. Den som står utan arbete måste vara beredd att omskola sig eller söka jobb i en annan kommun.

Avslutningsvis ska satsningar på fler platser inom både yrkeshögskolan och den yrkesinriktade vuxenutbildningen förbättra tillgången till sådan utbildning så att fler snabbt kan komma i arbete. Satsningarna är avgörande både för Sveriges konkurrenskraft och för individer som får en bättre möjlighet att komma i arbete.

Omställnings- och kompetensstödet och omställningsstudiestödet ökar också individernas möjligheter att få eller behålla ett arbete. En effektiv arbetsmarknadspolitik och en väl fungerande utbildning stärker arbetslinjen och skapar förutsättningar för dem som tvingas lämna sina jobb att komma vidare till studier eller andra arbeten.

Anf. 2 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Norberg är en liten kommun i norra Västmanland. Vi är bara 5 600 invånare, men vi är stolta och envisa, och vi slåss för en levande by.

Fram till nyligen var Norberg lite av ett trappcenter i Sverige. Inte mindre än två av landets ledande producenter av prefabricerade betongtrappor har haft produktion hos oss: Norbergstrappan och Forssellstrappan. De har varit två av kommunens största privata arbetsgivare. De har sysselsatt mängder av underleverantörer och möjliggjort för män och kvinnor att ha meningsfulla och utvecklande jobb på hemorten. När statsrådet och andra går i trapporna på till exempel Friends Arena går ni i trappor som är producerade i Norberg.

Fru talman! När beskedet kom under hösten från Strängbetong att deras produktion i Norberg upphör som en effekt av krisen i byggbranschen med uteblivna byggprojekt var det ett dråpslag för vår bygd. Det är inte bara jobb som går förlorade. Det är också utvecklingskraft som försvinner, självkänsla som stukas och ilska som pyr över att staten inte hjälper företagen att övervintra krisen. Det är 48 personer som är uppsagda från Strängbetong och 7 personer från Smidesbolaget i Norberg. För statsrådets kännedom motsvarar detta ungefär 1 500 uppsagda i Örebro kommun – bara så att vi förstår proportionerna.

Fru talman! Jag bad Jimmy Fredriksson, ombudsman på IF Metall Bergslagen, att beskriva vilka konsekvenser detta får. Han väljer att ta ett nationellt perspektiv och påminner om att det är tusentals människor inom byggbranschen i Sverige som har förlorat sin försörjning. Och regeringen står handfallen. Han menar att det är obegripligt att regeringen inte har gått in med kraftiga stödpaket eller subventioner när byggandet av bostäder tvärnitat.

I sitt svar nämnde statsrådet omställningsstudiestödet. Det är en mycket bra reform, som vi socialdemokrater såg till att införa. Men handläggningen tar alldeles för lång tid, och stödet behöver byggas ut. Så säger alltså Jimmy Fredriksson.

Fru talman! Jag kan inte annat än att hålla med. Trots utbredd bostadsbrist har byggtakten i Sverige tvärnitat. Enligt Boverkets prognos kommer färre än 20 000 bostäder att påbörjas under året, vilket kan jämföras med 59 000 år 2022. Samtidigt ser vi att varsel och konkurser ökar i byggbranschen. Enligt Byggnads a-kassa är arbetslösheten högre än under covid-pandemin, och kurvan pekar brant åt fel håll.

Fru talman! Statsrådet tog i sitt svar också upp regeringens ambition att det ska löna sig att gå från bidrag till jobb. Det är en bra ambition, men den hjälper sannerligen inte de människor som nu har förlorat sina jobb i Norberg. Det är medelinkomsttagare, som inte vill något annat än att vara kvar på jobbet.

Fru talman! Jag vill därför fråga statsrådet Johan Pehrson vad han vill framföra till norbergarna. Här har statsrådet chans att klart och tydligt berätta för dem vad regeringen gör för de 55 personer som nyss har förlorat jobbet för att byggandet har avstannat. Och vilka åtgärder tänker statsrådet vidta för att fler inte ska behöva gå samma öde till mötes?

Anf. 3 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Man kan ju tycka att landets arbetsmarknadsminister borde ha intresse av att se till att vårdpersonal och byggnadsarbetare får gå till jobbet i stället för till Arbetsförmedlingen, men så verkar inte riktigt vara fallet. Arbetslösheten och varslen ökar i Sverige och i vårt gemensamma hemlän Örebro.

Vad gör arbetsmarknadsminister Johan Pehrson när arbetslösheten ökar både i Sverige som helhet och i Örebro län? Ministern gör säkert viktiga insatser, men hemma i Örebro län har han lyst med sin frånvaro. De gånger vi sett honom har det varit med inställda tal eller som hockeyspelare tillsammans med sin svärson. Det är säkerligen väl avvägt, men provocerande när vi ser en ökande arbetslöshet och massiva varselsiffror. Det gäller inte bara i Örebro län utan i stora delar av Sverige.

Sedan mitten av förra året har den nedåtgående arbetslöshetskurvan vänt stadigt uppåt. Det visar Arbetsförmedlingens statistik. Om man till den lägger antalet varsel blir bilden ännu mörkare. Varsel innebär att arbetsgivare förvarnar sina anställda om att de kan komma att bli uppsagda. Enligt Arbetsförmedlingen varslades 72 400 personer i Sverige 2023. Det kan jämföras med 30 723 personer 2022. I Örebro län, vårt gemensamma hemlän, varslades 11 978 personer 2023. År 2022 var det 725 personer. Och det här är 2023 års siffror! Till dem ska nu läggas varselvägen som sveper över vårdkrisens Sverige.

Många har redan blivit arbetslösa och fått sämre ekonomi och en tuffare vardag, och många går med oron över att man kan komma att bli arbetslös. Arbetslösheten och varslen slår mot flera branscher, men hårdast drabbade är bygg och tillverkning liksom vård och omsorg.

Vi kan dröja oss kvar vid sjukvården hemma i Örebro län. Där har stora åtgärder vidtagits av de regionalt ansvariga politikerna eftersom pengarna helt enkelt inte räcker till nu när regeringens hemmasnickrade vårdkris har dragit in över Sverige och Örebro län.

Regeringen tillsammans med SD valde att avstå från att tillföra de pengar som försvann från sjukvården när inflationen slog till. Bara i Region Örebro län saknas i år 1,2 miljarder. Stora åtgärder har vidtagits. Man har försökt öka intäkterna genom att höja avgifterna och skatten, men man lägger också ut stora besparingar. Läget har ändå ytterligare förvärrats på grund av den ökande inflationen. Trots skatthöjningar saknas fortfarande 1 miljard. De 160 miljoner till Region Örebro län som regeringen och SD aviserade i går i tillfälliga pengar i år kommer alltså inte att stoppa nedskärningarna. När medarbetare slutar kommer det ingen ny. Patienter kommer att få vänta och vårdpersonal slita hårdare. Detta är en verklighet som Örebro län delar med Östergötland, Södermanland, Göteborg, Skåne, Värmland – ja, hela Sverige.

Jag vet inte om ministern har besökt någon vårdcentral hemma i Örebro län eller kanske någon av våra byggarbetsplatser. Byggekrisen har också slagit hårt i Örebro län. Det rapporteras om att bostadsbyggandet helt kommer att slå stopp i år om inte regeringen tar ansvar och vidtar nya åtgärder. Av den anledningen ställde jag frågor till arbetsmarknadsministern.

Återigen: Man kan ju tycka att landets arbetsmarknadsminister borde ha intresse av att se till att vårdpersonal och byggnadsarbetare får gå till jobbet i stället för till Arbetsförmedlingen.

Anf. 4 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag vill försäkra interpellanten om att jag känner mitt älskade Örebro väl. Jag känner också till Norberg. Jag vet att människor som där går till jobbet och sliter nu drabbas hårt i den lågkonjunktur som Sverige befinner sig i. Det är en lågkonjunktur som har mängder av orsaker. Det är en lågkonjunktur som det inte finns en enda socialdemokrat som har önskat. Men jag önskar att riksdagens socialdemokrater lärde lite av historien och till exempel tog upp en bok av Kjell-Olof Feldt och läste om hur svår inflationsbekämpningen är, hur jobbig den är och hur den är en tunnel som man måste igenom. Han skriver att det är viktigt att man behåller en stram finanspolitik. Det är alla, inte minst i byggbranschen, överens om.

Vägen till ökat byggande och nya investeringar i hela Sverige – så att Norberg kan leverera fantastiskt smide och världsberömda trappor och industrierna och företagen i Örebro kan växa och eftersöka nya medborgare – innebär att inflationen måste ned eftersom det gör att räntan kommer ned. Det är så man får igång investeringarna igen. Det är ett svårt uppdrag, för det är alltid många som säger att man med mer pengar kan lösa allting.

Den här regeringen har valt att stötta allt från studenter till föräldralösa och personer som kanske har behov av bostadstillägg för att ge dem

som är mest utsatta en lättnad i en svår tid. Men inflationen kan man inte prata, tänka eller önska bort. Inflationen måste pressas bort. Det kan se ut som om vi är på god väg, men betyget märks först om och när Riksbanken väljer att sänka räntan. Då kommer de här förbättringarna att ske.

Specifikt för byggbranschen ska man komma ihåg att det görs stora investeringar i offentlig byggnation just nu. Inte minst för att stärka vår inre och yttre säkerhet genomförs stora byggprojekt som också till exempel kräver trappor. Men jag förstår att det inte räcker. Byggnationer av privata småhus, radhus, låghus, hyresrätter och bostadsrätter är väldigt pressade i dag beroende på de relativt sett ganska höga räntorna, jämfört med det som man vant sig vid de senaste åren. Det är alltså budskapet. Vi förstärker rotavdraget för att göra det möjligt för fler inom bygg att jobba med renoveringar hemma hos personer. Det ger en viss stöttning. Det är en väg.

Människor som hamnar i arbetslöshet ska ha möjlighet till vidareutbildning. Därför är omställningsstudiestödet viktigt. Jag kan meddela att det har hållit på en tid och att man nu går in i en situation där man betar av kön. Det är fler som får besked om de får rätt till utbildning än vad det kommer in nya ansökningar. Det här är ett otroligt starkt och bra stöd till människor som vill ställa om i livet, antingen för att de blivit arbetslösa eller för att de vill göra någonting annat. Det är en fantastisk möjlighet som regeringen är väldigt glad att kunna leverera.

Svaret är att vi ska satsa ännu mer på reguljär utbildning. Man ska inte behöva gå passivt arbetslös för länge. Det är därför vi gör stora satsningar på yrkesutbildning, vilket jag återkommer till.

Anf. 5 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för den långa utläggningen om hur skadlig inflationen är! Så långt är vi överens. Men jag tror tyvärr inte att norbergarna blir särskilt imponerade när jag åker hem och säger att man får stå ut med att bli av med jobbet, för regeringen tänker inte göra någonting mer än att passivt vänta på att inflationen sjunker. Det går inte hem hemma hos mig.

Arbetsmarknadsministern brukar bedyra att de nedskärningar som regeringen gör av de aktiva jobbinsatserna inte ska påverka till exempel volymerna av arbetsmarknadsutbildningar. Men vi har sett att så ändå har blivit fallet.

Statsrådet brukar också framhålla att regeringen satsar en massa miljoner på det här området, men det som norbergarna ser nu är att den som ansöker om omställningsstudiestöd får vänta månadsvis på att ens få sin ansökan handlagd. Det är väldigt få i Västmanland som har beviljats omställningsstudiestöd. Här behöver regeringen göra mer för att människor inte passivt ska gå arbetslösa, vilket inte heller statsrådet vill att de ska. Det gagnar ingen.

Under den förra lågkonjunkturen, när bostadsbyggandet sjönk, hade vi en S-ledd regering. För kännedom göt man då betongtrappor i Norberg till Norra länken. Det var inte världens roligaste trappjobb, säger de som i vanliga fall tycker att det är mycket roligare att gjuta specialtrappor, men det höll produktionen flytande och gjorde att företagen finns kvar och att människor fick behålla jobbet. Lite större investeringar i annat än fångelser vore att önska, arbetsmarknadsministern.

Fru talman! Eftersom statsrådet inte har så många idéer på åtgärder vill jag gärna skicka med några förslag från oss socialdemokrater. Man skulle till exempel kunna plocka upp vårt förslag om byggstimulanser till växande kommuner. Det skulle vara väldigt bra på många olika sätt. Dels får det fart på byggandet där, vilket skulle ge underleverantörer i hela landet jobb, dels skulle det underlätta för de arbetslösa som statsrådet väldigt gärna vill ska flytta till de här framväxande jobben i norr.

Jag uppmanar även regeringen att återinföra investeringsstödet för lägenheter, vilket bevisligen var bra. Vi hade ett högt bostadsbyggande när det fanns. Vi kan också införa statliga byggkrediter som skulle underlätta att få igång delar av byggbranschen igen. Det vore dessutom himla bra om regeringen ville fundera på en av de saker som statsrådet och jag diskuterade i den förra debatten vi hade om att hålla ihop samhället, nämligen att tvinga rika kommuner att bygga billiga hyresrätter, så att människor kan flytta dit och vi kan bo lite mer blandat.

Fru talman! Jag tycker att det är hög tid för regeringen att agera för att rädda jobben och Sveriges ekonomi. Ja, vi ska bekämpa inflationen, men vi kan inte stillasittande vänta. Se till att den som vill använda omställningsstudiestödet kan göra det, och få fart på byggandet!

Om jag till äventyrs har missat någonting i statsrådets svar ger jag Johan Pehrson en chans till: Finns det någonting konkret som Johan Pehrson vill skicka med till norbergarna?

Anf. 6 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Landets arbetsmarknadsminister borde ha ett intresse av att se till att vårdpersonal och byggnadsarbetare får gå till jobbet i stället för till Arbetsförmedlingen. Ministern borde vilja ha färre arbetslösa och inte fler. Ministern räknar upp ett antal insatser som han menar att hans regering tillsammans med Sverigedemokraterna har levererat, men ministern vet själv hur ihåligt detta är.

Omställningsstudiestödet är något som jag själv förhandlade om och levererade när jag var högskole- och forskningsminister. Stödet är mycket efterlängtat och viktigt, inte minst för arbetsmarknadens parter men också för alla de människor som mitt i arbetslivet på grund av yttre faktorer kommer att behöva bygga på eller bygga om sin utbildning för att stå starkare på arbetsmarknaden. Ministern vet att inte minst arbetsmarknadens parter har larmat om att SD-regeringen inte tar ansvar för omställningsstudiestödet och att efterfrågan på omställningsstudiestöd är mycket högre än vad regeringen har levererat i budget. Det här var före vårdkrisens Sverige.

Ministern vet själv att regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna inledde sin tid genom att dra ned på arbetsmarknadspolitiska åtgärder och på studieplatser inom vuxenutbildningen. Högskolor och universitet fick också sin släng av slev. Ministern kanske är stolt över det han tycker att han har levererat, men verkligheten ser helt annorlunda ut.

Några saker kan vi vara överens om. Mer behöver göras för att bryta den förödande långtidsarbetslösheten, och mer behöver göras för att se till att de arbetsgivare som söker arbetskraft får tag i den arbetskraften. Men det är ju något mycket större än att en utbildad ensamstående kvinna med barn utan full tillgång till svenska språket ska flytta till norra Sverige för att lösa en arbetsgivares behov av ingenjörer. Det borde också arbetsmarknadsministern förstå.

I byggkrisens och vårdkrisens Sverige borde arbetsmarknadsministern med tanke på de utmaningar som redan fanns på svensk arbetsmarknad ha varit mån om att hålla i den nedåtgående kurva av arbetslöshet som fanns fram till mitten av förra året. Men i stället driver ministern i regering tillsammans med Sverigedemokraterna en politik som nu skickar byggnadsarbetare och vårdpersonal ut i arbetslöshet.

Ministern får en chans till att svara på frågan: Vilka är regeringens nya initiativ och prioriteringar för att stoppa byggkrisen, vårdkrisen och den ökande arbetslöshet som följer i spåren?

Anf. 7 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag är glad över att ledamöterna från Socialdemokraterna kvitterar att inflationsbekämpningen är central. Inflationen äter upp era besparingar. Inflationen äter upp alla satsningar. Inflationen driver ut investeringar från Sverige; vi ska ha mer investeringar i Sverige. Men det är en tuff och svår väg.

Det har skrivits kilometervis med litteratur, avhandlingar och utredningar om hur viktigt det är att bekämpa inflationen. Kjell-Olof Feldt beskrev detta i sin bok. Det är jätteviktigt att man tar det till sig. Det finns ingen genväg, inte heller genom stora statliga satsningar på allt möjligt och stora statliga bostadsbolag som ska växa fram i en tid när vi måste få ned inflationen och därmed räntorna. När vi får ned den kommer byggandet att ta fart. Men under tiden vill jag understryka att det byggs nya försvarsanläggningar, polishus och rättscentrum. Det byggs också fängelser, tyvärr. Det är väldigt tråkigt att det behöver göras, men ska man få ordning och reda i landet Sverige måste grovt kriminella läsas in. Jag utgår från att Socialdemokraterna numera står bakom den politiken.

Det var tänkt att det skulle vara full rulle i omställningsstudiestödet 2025–2026. Vi är inte riktigt där än. Men regeringen skjuter till pengar till CSN för att korta köerna, vilket också sker just nu. När det gäller dessa utbildningar kommer det i början in alla möjliga ansökningar som inte är inom ramen för det som avsetts. Men bland dem som söker utbildningar ser vi nu många människor som vill bli till exempel poliser eller sjuksköterskor mitt i livet, så det fyller en viktig funktion. Ingen vill hellre än regeringen att det här ska sättas igång, vara fullt ut på plats och fungera tidigare än vad den förra regeringen hade som ambition. Men det tar tid att få en praxis, och det tar tid att bygga upp detta hos CSN. Nu kortas köerna.

Jag skulle önska att det var lite mer diskussion om företagandets villkor. Alla de förslag som nu gavs som små tips till mig som arbetsmarknads- och integrationsminister är jag väldigt glad för – tack för dem! Men det var fråga om statliga pengar och statliga investeringar. Det var staten, staten, staten, staten. Ja, staten ska göra sitt. Ett exempel på att staten gör sitt är att vi i går gav besked om stöd till Sveriges regioner, stöd som vi dessutom följer upp med möjligheter till stöd och hjälp för att få ordning i våra regioner, så att man får bättre effektivitet och får ut mer vård och mer kvalitet närmare medborgarna i god tid. Det är fråga om 6 miljarder i substansiella medel för att stötta regionerna i en svår tid. Men reformarbetet för en effektivare vård måste fortgå. Oavsett om det gäller Västmanlands eller Örebro län är det regionalpolitiker som är ansvariga med egen be-

skattningsrätt. Det är ju ingen annan som är ansvarig för den vården. Men staten kan stötta, och nu har vi gett besked om detta.

Vi bygger också ut yrkesutbildningar, yrkeshögskolan och yrkesvux på ett sätt som vi inte har sett tidigare. Det är korrekt att det under pandemin var helt andra nivåer. Men sedan har pandemin tagit slut. Då avslutade också den förra regeringen de satsningarna i sin sista budget. Vi lägger nu på rejäla satsningar ”post pandemi”. Människor ska utbilda sig, och sedan ska människor gå till ett jobb.

Anf. 8 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! I förra veckan debatterade jag företagares villkor med näringsminister Ebba Busch och också då med ett perspektiv från norra Västmanland. Det handlade om alla de företag inom besöksnäring, skog och jordbruk som i praktiken har belagts med näringsförbud av svinpestrestriktionerna. De förlorar affärer och intäkter, men de kan ändå inte söka statlig ersättning för det.

Till det lägger vi också företag inom byggbranschen som nu förlorar affärer för att bostadsbyggandet bromsar in. Det är inte någon het arbetsmarknad för företagande i norra Västmanland just nu, kan jag informera arbetsmarknadsministern om.

Vill ministern veta mer om detta är han varmt välkommen till Norberg. Det är inte så lång resa från Örebro. Jag kan personligen guida runt och låta arbetsmarknadsministern träffa dessa företag så att de själva kan utveckla det. Det vore trevligt.

Jag ska inte förlänga debatten. Men jag vill ändå som ett sista halmstrå fråga statsrådet: Kan norbergarna som har förlorat sina jobb på grund av byggkrisen, och de som nu är oroliga för att förlora sina jobb på grund av byggkrisen, hoppas på någonting i vårändringsbudgeten?

Anf. 9 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Det går inte att avsluta debatten på annat sätt än på det jag inledde den. Landets arbetsmarknadsminister borde känna som sitt ansvar att se till att vårdpersonal och byggnadsarbetare får gå till jobbet i stället för till Arbetsförmedlingen.

Det handlar om att ta ansvar för den verklighet som han och hans regering själva har skapat. Allt annat är ett svek mot människor hemma i Örebro län och i Sverige.

Liberaler och sverigedemokrater verkar helt enkelt vara en dålig kombination för vanligt folk. Jag hävdar med bestämdhet att rättvisa, respekt och gemensamt ansvar hade varit bättre för Sverige och för vanligt folk.

Anf. 10 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag vill först och främst tacka för inbjudan till Norberg. Jag finner ett stort värde i att träffa människor från små, medelstora och stora företag. Det är de hjältar som under hård press ser till att man behåller medarbetare, för de vet att utvecklingen kommer att kunna vända.

De satsar på internutbildning och gör saker i företaget för att investera på andra sätt i medarbetarna. De vet att på vägen framåt för nya investeringar gäller det att banka ut inflationen och få ned räntan. Detta visste

Kjell-Olof Feldt. Det vädjar jag till socialdemokraterna att ta med sig hem till sin kammare och till sin riksdagsgrupp.

Det man hör om nu är nya skatter på företag. Man vill höja olika skatter som kommer att få effekter direkt för småföretagarna på deras ränteläge i förlängningen. Det är inte rätt väg. Det gäller till exempel bankskatten. Tror ni att Sveriges småföretagare inte har lån? De kommer att drabbas hårt av er politik.

Vi ser framför oss ett läge där regionerna under en tid fortsatt kommer att ha det svårt, vilket beror på saker som är lite utanför deras egen kontroll med pensionsavtalen. Under innevarande år och under nästa år kommer det att vara en kostnadsökning utöver det normala. Därför stöttar vi nu regionerna med resurser.

Det talas om respekt och ansvar. Jag vänder mig till min mångåriga och värderade kollega Matilda Ernkrans. Vi måste ändå erkänna att Socialdemokraterna har styrt denna region i ganska många år. Det har de gjort i 10, 20, 30, 40, 50 och 60 år. Nu levererar den dessa underskott.

Regionen har beskattningsrätt. Regionen är ansvarig för hur sjukvården är organiserad. Den går tyvärr med blödande underskott i Socialdemokraternas Örebro län.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:432 om alla kommuners ansvar för integrationen

Anf. 11 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Adrian Magnusson har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att ansvaret för integrationen ska delas solidariskt mellan kommunerna och inte tillfalla ett fåtal kommuner.

Det är viktigt att kommunerna ges goda förutsättningar för mottagandet av nyanlända för att integrationen ska kunna fungera bättre. Sedan bostättningslagen trädde i kraft 2016 har förutsättningarna för mottagande av nyanlända förändrats. Antalet nyanlända har minskat kraftigt de senaste åren, men många kommuner står inför stora utmaningar med utanförskap efter ett tidigare högt mottagande.

Regeringen beslutade den 15 februari i år att en särskild utredare ska föreslå ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända som ersätter det nuvarande systemet. Syftet är att öka kommunernas inflytande över mottagandet av nyanlända och skapa goda förutsättningar för ett likvärdigt, enhetligt och flexibelt mottagande i kommunerna.

Ett nytt system behöver vara flexibelt i förhållande till förändringar i mottagandet för att det ska vara långsiktigt hållbart. Det måste därför vara möjligt att säkerställa att kommunernas mottagande av nyanlända motsvarar behovet av bosättning. På så vis skapas också förutsättningar för att nyanlända snabbt och ordnat ska kunna tas emot i en kommun och påbörja sin etablering i arbets- och samhällslivet för att komma i arbete och bli självförsörjande. Utredaren ska även analysera och föreslå vilka faktorer som ska beaktas vid fördelningen av nyanlända mellan kommuner för att

systemet ska främja integration. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2025.

I budgetpropositionen för 2024 beslutade regeringen att det tillfälliga statsbidraget till kommuner med högt flyktingmottagande skulle upphöra från och med 2024, efter att ha fasats ut under 2023. Avvecklingen av statsbidraget skedde mot bakgrund av det ekonomiska läget samt att mottagandet av nyanlända har minskat under flera år. De ekonomiska följderna av mottagandet efter 2015 hanteras i dag genom ordinarie system för statliga ersättningar till kommuner och regioner för mottagandet av nyanlända. Det kommunalekonomiska utjämningsystemet kompenserar för flyktingmottagandets eventuella påverkan på kommunernas skattekraft samt för skillnader mellan kommuner som beror på strukturella faktorer, såsom socioekonomi.

Anf. 12 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Tack till arbetsmarknads- och integrationsministern för svaret! Det är ett något svårt svar att hänga med i, men jag ska ändå försöka att bena ut det.

Först vill jag berätta lite om bakgrunden till interpellationen och varför jag skrev den. Precis som arbetsmarknads- och integrationsministern just berättade för riksdagen har regeringen gradvis slopat det extra stöd som gått till kommuner som tagit ett stort ansvar för flyktingmottagandet.

En av dessa kommuner ligger i min valkrets, och det är Burlövs kommun. Det är en kommun med nära till Malmö och med knappt 20 000 invånare. Den är faktiskt Sveriges näst minsta kommun till ytan. Men oavsett det är det en kommun som har tagit ett särskilt stort ansvar för flyktingmottagandet och som därför fått pengar för detta. År 2023 uppgick stödet till 5 miljoner kronor, och det har varit högre innan dess.

Dessa medel är nu borta. 5 miljoner kronor i en kommun gör ganska stor skillnad faktiskt. Det är inte direkt något Burlövs kommun snyter ur näsan som nu försvinner. Det är en hel del pengar. Det är en svår och lite märklig signal att skicka till en kommun som tagit ett särskilt stort ansvar för flyktingmottagandet att ta bort dessa 5 miljoner kronor.

Ministern väljer i sitt svar att beskriva regeringens enligt min mening otydliga och oklara väg framåt och inte prata så mycket om vad som händer fram till dess. Man får väl anta att det är gamla hjulspår som gäller. Det som ändå förvånar är att i samma andetag som det kyligt konstateras att pengarna nu ska dras in från Burlöv placeras ett återvändandecenter i samma kommun. Det är visserligen inte en integrationskostnad, men det är ju ändå en kostnad under tiden. Människorna i återvändandecentren lever knappast totalt avskilda från verkligheten.

Fru talman! Samtidigt som regeringen pratar om att fler kommuner ska ta ansvar – någonting i stil med ”av var och en efter förmåga och åt var och en efter behov” – verkar det utifrån verkligheten som om regeringen gör livet tuffare för en kommun som redan tagit ett stort ansvar. Inte nog med att pengar rycks undan från exempelvis Burlövs kommun – det vältras dessutom över nya kostnader på samma kommun. Vad är det för solidarisk mottagandetanke? Jo, det kan jag berätta: Det är ingen solidarisk mottagandetanke. Det är något annat.

I det svar som kammaren precis fick höra hänvisar ministern till att det nuvarande kommunalekonomiska utjämningsystemet ska kompensera

Prot. 2023/24:79

5 mars

Svar på
interpellationer

kommunerna för den här typen av kostnader. Men det är ändå ett faktum att Burlövs kommun har blivit av med 5 miljoner kronor. Jag ber ministern att utveckla just den delen lite ytterligare, för jag förstår faktiskt inte riktigt. Blir alltså Burlövs inkomstbortfall på 5 miljoner helt täckt? Det låter ju nästan så på statsrådet.

När vi ändå gräver ned oss lite i ministrarnas svar vill jag fråga om en annan formulering som jag ärligt talat inte riktigt begriper: ”Ett nytt system behöver vara flexibelt i förhållande till förändringar i mottagandet för att det ska vara långsiktigt hållbart. Det måste därför vara möjligt att säkerställa att kommunernas mottagande av nyanlända motsvarar behovet av bosättning.” Vad är det som menas? Jag förstår inte. Här ligger också problemet med regeringens integrationspolitik: Den är svårbegriplig, och den lämnar flera olika signaler som är synnerligen svårtydda.

Vad som just nu sker i verkligheten är att en kommun som tagit ett stort ansvar får ta ännu lite mer ansvar när det placeras ett återvändandecenter i kommunen. Därför förbryllar ministrarnas svar något. Vad som framförs här inför riksdagen i dag är ju faktiskt att det inte ska bli så här utan snarare tvärtom. Det väcker frågor och farhågor kring framtiden. Ska kostnader för integration vältras över på kommuner som Burlöv samtidigt som staten backar undan och säger ”Lycka till!”, eller vad är det som gäller? Jag hoppas att det inte blir så, men ministrarnas svar gör mig bekymrad, konfunderad och kanske rent av något perplex.

Anf. 13 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Interpellanten Adrian Magnusson, som representerar Socialdemokraterna, beklagar sig över att Migrationsverket har placerat ett återvändandecenter i Burlövs kommun. Ett återvändandecenter ska se till att de som fått avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd ska lämna Sverige, vilket jag trodde var någonting som Socialdemokraterna förordade.

Interpellanten beklagar sig också över att det står i Tidöavtalet att bosättningslagen på sikt bör avskaffas och ersättas med en modell med större kommunalt inflytande. Bosättningslagen är den lag som sedan den 1 mars 2016 tvingar kommuner runt om i landet att ordna boenden för nyanlända vare sig kommunerna vill det eller inte. Den är en lag som skapar kostnader genom att kommunen tvingas att stödja nyanlända under flera år genom att dessa nyanlända helt enkelt får ett boende utan att stå i bostadskö en enda dag, vilket självklart är mycket orättvist mot studenter och ungdomar som har svårt att skaffa bostäder. Denna lag har tvingat vissa kommuner att köpa in bostadsrätter och villor för att kunna erbjuda nyanlända de bostäder som kommunerna enligt bosättningslagen är ålagda att erbjuda nyanlända.

Lagstiftningen arbetades fram efter att Socialdemokraternas migrationspolitik hade fört Sverige på randen till kollaps. Den dåvarande regeringen behövde i ren desperation trola fram bostäder för alla migranter som Sverige hade tagit emot. Då valde man att genom bosättningslagen begränsa kommunernas självstyre och tvinga alla att ta emot nyanlända vare sig de lokala politikerna ville det eller inte.

Nu oroar sig alltså interpellanten Adrian Magnusson för att denna lagstiftning enligt Tidöavtalet på sikt ska ersättas av en modell som ger kommunerna mer inflytande.

Fru talman! Interpellantens oro är inte befogad.

För det första är jag helt säker på att de som bäst kan bedöma hur många migranter Burlöv kan ta emot är Burlövsborna själva och deras lokala representanter. Det är inte statliga byråkrater i Stockholm som ska sitta och bestämma hur många nyanlända migranter som Burlöv kan ta emot. Det är en självklarhet att det är det samhälle som tar emot migranterna som bäst kan göra en bedömning av hur många migranter man kan ta emot.

För det andra: Framöver kommer Sverige att ta emot färre migranter, punkt. Integrationen kommer därmed att underlättas, även om det i vissa städer, som min hemstad Malmö, redan kan vara för sent.

Ledamoten Magnusson kan vara förvissad om att den massinvandring som förekommer under Socialdemokraterna inte kommer att förekomma under den här regeringen. Det innebär även att staten på sikt inte ska behöva tvinga kommuner att ta emot migranter. Det kommer att komma färre migranter, och de kommer att behöva kvalificera sig in i välfärden. Då kommer kommunerna också att ha lägre kostnader för de migranter som kommer till Sverige. Mycket av det som ledamoten Magnusson oroar sig för kommer denna regering att lösa genom en stram migrationspolitik.

Anf. 14 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Vi ska uppehålla oss en stund vid just bosättningslagen, som tillkom 2016, och det berodde just på att det inte fanns en tillräckligt god ordning. Det var en socialdemokratiskt ledd regering som insåg det som en socialdemokratisk statsminister också upprepade väldigt många gånger till kommunerna: Alla måste ta ansvar.

Vilka kommuner var det som inte gjorde det? Vilka sa att de inte tänkte ta emot några? Även om de kanske hade en bättre bostads- och arbetsmarknad än många andra sa de: Vi vill inte! Det var moderatledda kommuner, borgerliga kommuner, som aktivt valde att ställa sig utanför ansvarstagandet. Till slut var det nödvändigt att införa en lagstiftning för att dela på ansvaret, baserat på kriterier som var viktiga för integrationen. Det handlar om sådant som vilka förutsättningar det finns för att lära sig svenska språket, vilka förutsättningar det finns för att få ett jobb och vilka förutsättningar det finns för att få en bostad. Det var bland annat mot bakgrund av dessa kriterier som lagen tillkom.

Flera år efter att lagen infördes gjorde Riksrevisionen en granskning av hur denna lagstiftning har fungerat. Riksrevisionen kom fram till att den har tjänat sitt syfte.

När vi lämnade regeringsmakten hade vi halverat etableringstiden. Jag tänker att det inte är gott nog, men det är ändå en bra bit på vägen. Nu ligger ett beställningsjobb från Danderyd med flera kommuner om att avskaffa eller ändra den ordningen. Man säger att man vill öka flexibiliteten för kommuner att välja. Jag förstår det, men jag tycker att man också ska säga tydligt i den här kammaren att det är detta som gäller.

Integrationspolitik handlar om att skapa förutsättningar – att ge både kommuner och individer förutsättningar. Jag tycker att det är rimligt att det står i paritet till de krav man ställer. Ställer man höga krav, vilket jag tycker att man ska göra, behöver man också skapa bättre och rättvisa förutsättningar att leva upp till dem.

Men den här regeringen och integrationsminister Johan Pehrson skapar inte förutsättningar. De fokuserar på krav efter krav och rycker sedan un-

dan de här kommunersättningspengarna. Adrian Magnusson lyfte ett exempel i kammaren. Jag har min egen valkrets, där man blir av med dessa pengar. Men man har tagit ett större ansvar än många andra.

På vilket sätt menar då statsrådet att man har goda förutsättningar att göra dessa integrationsinsatser och få människor dit vi vill att de ska vara – de ska vara mitt i samhället och tjäna samhället väl?

Min fråga till statsrådet är: Vilka förutsättningar, som är i paritet med de krav man ställer, skapar integrationsministern för kommuner eller individer?

Anf. 15 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Mitt i fokus hamnar nu Burlöv. Det är en kommun bland många som tog ett ansvar för mottagande under en svår tid. Det var en tid som innebar att många kommuner fick det väldigt tufft. Eftersom man hade en stor migration men väldigt svag integration blev det svårt i många kommuner.

Det har skrivits böcker om detta. En av författarna sitter här i kammaren i dag. Men vi behöver inte fördjupa oss i den viktiga litteraturen om att den enorma migration som Socialdemokraterna tillsammans med sina stödpartier – när ni byggde regeringsmakten – ansvarade för innebar enorma påfrestningar på många kommuner.

Jag tycker inte att vi behöver hänga upp oss på att allt inte var perfekt förr. Jag tycker att vi ska titta lite framåt och tänka möjligheter och styrkor för det Sverige som vi älskar. Vi ser människor som en tillgång. Har människor inte lärt sig svenska eller kommit i jobb under de senaste tre, fem eller tio åren är det dags att göra det nu. Låt oss fokusera på det i stället! Det är regeringens budskap till alla i Burlöv och faktiskt till alla i hela Sverige.

Vi ska se till att vi integrerar och hjälper de människor som i dag befinner sig i utanförskap, och då är budskapet ganska enkelt. Vi har ställt upp med ett land. Vi ställer upp med stora möjligheter. Men vi ställer också en del krav. En av ledamöterna, Sofia Amløh, som också ville ställa lite frågor tycker att det är fel att ställa krav. Jag tycker inte att det är fel att ställa krav.

Vi ställer upp med ett land. Vi ställer upp med möjligheter. Men vi ställer krav. Kommer man till Sverige måste man lära sig svenska. Vi vet att det är viktigt att man skapar möjligheter. Men man ställer också krav och har höga förväntningar. Annars blir det låga resultat.

Vi hjälper till med integrationen genom att bygga en ny Sverigekurs, så att människor förstår vad det är för land de har kommit till och vilka värderingar man har i Burlöv och som man kanske har haft i Burlöv i 100 eller 200 år. Det är jätteviktigt.

Välkommen till Sverige! Vi lär oss svenska. Så här fungerar det i Sverige vad gäller barnens rättigheter och vad gäller jämställdhet mellan män och kvinnor. Sedan spelar det för mig, för att tala klartext, väldigt liten roll vilken högtid man firar. Det spelar för mig som liberal eller arbetsmarknadsminister väldigt liten roll. Ni får väl fira vilka högtider ni vill och ha vilka religioner ni vill bara ni tillåter andra att ha sin religion och också tillåter att människor inte har någon religion. Kom framför allt inte och påstå att den ska in i grundlagen i Sverige!

Sedan går vi till jobbet.

Det är den vägen man ska gå när det gäller integration. Men det är korrekt att vi tittar på ett nytt sätt att arrangera bosättning, för vi har en annan situation. Inte ens Socialdemokraterna vill gå tillbaka till den migration man hade tidigare. Nu säger man att man inte tycker att det var så bra alla gånger – jag har sett att det är en intern debatt i Socialdemokraterna.

Men nu gör vi om detta och säger att kommunerna får lite mer att säga till om. Det handlar till exempel om att se på hur många man har tagit emot under de år då det var väldigt många människor som kom till Sverige. Jag tycker att det är rimligt att man väger in både arbetsmarknad och tillgång på bostäder. Det är självklart.

Glöm inte heller bort att människors möjligheter är enorma! Ta alla de människor som har kommit från Ukraina till Sverige på ett helt annat regelverk och som nu bosätter sig här! En del bor på Migrationsverkets bostaden. Andra bosätter sig runt om i Sverige. De lär sig svenska, börjar arbeta och bidrar till ett fantastiskt Sverige.

Anf. 16 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag uppskattar att ha en debatt med den liberala partiordföranden, måste jag säga, för han ger sig ofta in i liberala ideologiska utsvävningar. Han bär inte alltid hem dem i praktik och i politik, men han ger sig ofta in i dem och vill gärna använda sin svarstid till att prata om de liberala ideologiska idéerna. Ibland dyker det upp förslag om att man ska gripa in i folks privatliv och stoppa skärmtid klockan 23 på kvällen. Det kan vara liberalism; jag vet inte. Men jag uppskattar i alla fall att höra detta.

Sedan är det alltid bekvämt att vara sverigedemokratisk riksdagsledamot, för man behöver varken lyssna på det de säger eller läsa det de skriver, utan de kan påstå precis vad som helst. Det måste vara väldigt bekvämt. Jag kan ibland avundas dem att ha den rollen i det politiska engagemanget. Men jag kommer aldrig att hamna där – det kan jag lova.

Det har påståtts här att jag skulle vara emot ett återvändandecenter i Burlöv. Då har man inte läst interpellationen eller lyssnat på vad jag sagt. Vi har redan konstaterat att så har skett. Det jag hänger upp mig på är att man lägger stora delar av ansvaret på enskilda kommuner samtidigt som man drar undan förutsättningarna för de kommunerna att bedriva en god integrationspolitik.

Man tar 5 miljoner kronor från Burlövs kommun samtidigt som man lägger ett återvändandecenter i kommunen. Det kan inte vara att bedriva en god integrationspolitik, för allt det som arbetsmarknads- och integrationsministern tar upp här – sfi, Sverigekursen och vad det nu må vara – kostar väl något och ska finansieras av någon? Om jag känner det svenska förvaltningssystemet rätt är det kommunerna som brukar ha den uppgiften. De har den uppgiften, om det nu inte ska inrättas en stor statlig myndighet som ska gripa in här och ta över uppgiften, och då kan man prata kommunalt självstyre bäst man vill.

Jag menar att det är så här gången har varit historiskt i detta land. Om man då rycker bort pengar undrar jag: Hur ska integrationen fungera i praktiken? Det är en fråga som jag ställer mig.

Jag tänker till exempel på Burlöv. Det har kommit en skrivelse till migrationsministern från den moderata kommunstyrelseordföranden i Burlöv, som bland annat bärs upp av Sverigedemokraterna. Kommunstyrelseordföranden är ganska kritisk mot detta och skriver bland annat att detta kommer att leda till enorma påfrestningar och kostnader. Det skriver den moderata kommunstyrelseordföranden i Burlöv. Samtidigt rycks det undan 5 miljoner kronor. Det kommer också nya pålagor.

Det är någonstans här som man blir fundersam över regeringens integrationspolitik. Är tanken att det är så här det ska vara? Är det Burlöv, Östra Göinge och andra kommuner i Skåne som har hamnat i samma situation, som har tagit ett stort ansvar och som nu fått se en hel del pengar försvinna, som ska stå för mottagandet? Är det regeringens mening att Täby, Danderyd, Lidingö och säkert fler kommuner ska skyddas från detta ansvar och att det ska vältras över på ett antal kommuner som redan i dag tagit ett stort ansvar?

Sedan kan jag bara notera att det påstods i interpellationssvaret att det kommunala utjämnningssystemet ska stå för dessa kostnader i framtiden. Det fick jag inget tydligare besked kring. Jag kanske kan få det i nästa anförande. Jag hoppas det, för jag är genuint nyfiken på vad det är som avses med den formuleringen i svaret. Jag vill gärna veta hur det är.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att man för denna typ av politik – att man ger kommuner extra pålagor och samtidigt drar bort ekonomiska medel. Jag avundas inte att vara moderat KSO i Burlöv; det kan jag meddela. Men vi får väl hoppas att det kan komma några tydligare svar i nästa anförande.

Anf. 17 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Det finns kommuner i Skåne i dag där många inte känner igen sina samhällen. Dessa kommuner har tagit emot så många migranter att de äldre som har levt hela sina liv i dessa kommuner inte känner igen sina samhällen längre.

Ledamoten Magnusson står här i dag och argumenterar för att vi ska tvinga dessa kommuner att ta emot ännu fler migranter även om kommunborna är övertygade om att de inte klarar av fler migranter.

Jag undrar hur ledamoten Magnusson rättfärdigar ett sådant tvång. Är det rätt att beröva människor deras samhällen genom massinvandring?

I sin interpellation är ledamoten Magnusson upprörd över att man öppnat ett återvändarcenter i Burlöv. Jag har besökt ett återvändarcenter. Dessa center hjälper migranter som fått avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd att återvända till sina hemländer. Varför är ledamoten Magnusson upprörd över att ett återvändarcenter har öppnats i Burlöv? Vill inte ledamoten Magnusson att de migranter som inte har rätt att vistas i Sverige och Burlöv faktiskt ska lämna Sverige? Är det så att ledamoten Magnusson står här och öppet stöder illegal migration?

Är även Socialdemokraterna som parti kritiska till att återvändarcenter öppnas? Man hör Socialdemokraterna säga att de vill ha en stram migrationspolitik. Nu står en socialdemokratisk ledamot i denna kammare och beklagar sig över att Migrationsverket öppnar återvändarcenter. Vad vill egentligen Socialdemokraterna?

Anf. 18 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag sa i mitt tidigare anförande att man ska ställa höga krav men också skapa förutsättningar som är i paritet med de krav man ställer. Jag säger det igen med tanke på att statsrådet nog tolkade mig som att jag inte vill ha några krav: Socialdemokraterna tycker, säger och driver att vi ska ha höga krav. Men vi måste också skapa förutsättningar att leva upp till de höga kraven. Och ju högre krav man ställer, desto högre krav finns det på samhället att skapa förutsättningarna som krävs för att kunna leva upp till de förväntningarna.

Nu har vi fått det klart och tydligt för oss, för en stund i alla fall, vad som gäller för Socialdemokraterna. Men jag fick inte något svar på vilka förutsättningar som den här regeringen ger. Vilka förutsättningar skapar den här regeringen för att man ska kunna leva upp till alla de krav som ställs? Är det kanske så att den här regeringen inte tänker att det ska behövas? Vill den verkligen att man ska leva upp till alla de här kraven? Jag börjar faktiskt tvivla, med tanke på hur få förutsättningar den skapar.

Vilka är förutsättningarna, på individnivå men också för kommunerna, att hantera detta och göra rätt och ta ansvar för det? Om statsrådet ska göra skäl för sin titel som integrationsminister kräver jag att han svarar här i kammaren. Det bör finnas någonting där, i alla fall någon punkt – kanske två konkreta punkter. Det vore rimligt.

Anf. 19 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Vi talar alltså om det här tillfälliga stödet under en svår tid när Sverige tog emot många människor. Det var tillfälligt, och eftersom det var tillfälligt ändrar man på det nu när migrationen blir mindre – något jag förstod att de flesta som varit uppe i talarstolen under den här interpellationsdebatten är överens om. Nu är det ett annat läge. Då måste man kunna förstå att det här var tillfälligt.

Man måste också bestämma sig. Jag ser det som att det här med nya villkor för bosättning i och med ändringen av bosättningslagen ökar det kommunala självstyret. Det är många av oss som är riksdagsledamöter eller sitter i regeringen men är valda till riksdagsledamöter och har en statsrådsersättare som upplever att det är bra att kommunerna har möjlighet till mer självstyre. Det är ju väldigt ovanligt att man eftersträvar mindre. Då måste man åka hem och säga till sina kamrater och kommunmedborgare: Nu vill jag och riksdagen i Stockholm bestämma mer över er, så ni ska få mindre att säga till om hemma i Örebro eller Burlöv eller Norberg. Det blir ju lite speciellt. Man måste bestämma sig. Det här är att stärka självstyret och ge ökad flexibilitet.

Sedan är det ju inte så att regeringen eller staten på något sätt backar från sitt ansvar för att ge stöd till integration, för det kostar ju.

När vi säger att vi ska ha en bättre ingång på sfi för den som kommer till Sverige från ett annat land och ska läsa sfi som en del av etableringen och när vi säger att vi ska göra kraven bättre så att man hamnar på rätt plats tidigt för att lättare kunna lära sig svenska, till exempel på tre år, då skickar vi med resurser till det. Då höjer vi ambitionen jämfört med tidigare regeringar. Vi lägger till resurser för att man ska få en bättre ingång när man kommer till sfi – så kallad onboarding.

När vi som inte är så extremt intresserade av att hela tiden dela upp människor i etnisk bakgrund säger att alla skolor som är utsatta i Sverige – de som är mest utsatta, som kanske har det tuffast socioekonomiskt och där man kanske inte alltid har de högsta betygen – får ett särskilt kunskapsstöd via statsbudgeten, då går det inte till alla skolor. Det går inte till alla skolor i Danderyd eller Djursholm eller vad det nu är man vill skapa någon debatt med mig om. Jag ansvarar för hela Sverige. Vi ger alla de skolorna från Ystad till Haparanda mer stöd för att de har tuffa utmaningar, för det finns ingenting som är så viktigt för integrationen och framtiden för det här landet som att elever som ni som nu kommit in på läktaren här – välkomna, förresten – klarar av skolan.

Vi ställer upp med en fantastisk skola, men vi förväntar oss också att ni lägger manken till och gör allt ni kan för att lära er matte, svenska och engelska och lite annat – gärna samhällskunskap. Ni har alla möjligheter i framtiden, och vi ger stöd till detta. Men vi ställer krav, och vi har höga förväntningar.

Det är också en del av integrationen för dem som har det tuffast, oavsett var man kommer ifrån. De mest utsatta skolorna finns i hela landet. Det är ett sätt att ge stöd och möjligheter. Vi ställer upp med ett land. Vi ställer upp med möjligheter. Men vi ställer också vissa krav. Och ingen kan vara gladare än jag, fru talman, att Socialdemokraterna här intygar att de också stöder krav.

Anf. 20 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Att debattera med den sverigedemokratiska ledamoten här är lite som att banka huvudet i väggen och känna hur blodet rinner ned i pannan. Man kommer ingenvart. Lite så är det. Det kvittar vad jag säger här, för inläggen är redan färdigskrivna. Det har liksom ingen större betydelse.

Jag kan i alla fall meddela att jag inte behöver några uppläxningar om hur Skåne ser ut. Tack ändå!

Att skicka mer resurser uppfattade jag det som att statsrådet lovade här nu. Sfi-kurserna och Sverigekursen kommer att leda till att det skickas mer resurser. Det är ju positivt. I så fall är jag tillfreds. Om det leder till att till exempel Burlöv kan få mer pengar till att klara integrationen i Burlövs kommun har jag inga synpunkter på det. Då har man ju inte blivit av med de här 5 miljoner kronorna. Man kanske till och med kan få ännu mer. Det skulle vara ännu bättre om det var mer än 5 miljoner kronor som skickades till Burlövs kommun för att klara integrationen, framför allt kopplat till att man också lagt ett återvändarcenter i Burlöv. Det har jag flera gånger sagt att jag inte har något emot, men när man samtidigt drar ifrån pengar från Burlövs kommun blir ju signalerna otydliga. Men, som sagt, om regeringen har för avsikt att skicka mer resurser när den implementerar Sverigekursen eller mer sfi eller vad det nu är man tänker sig är jag den förste att välkomna det. Vi har nyligen haft ett löftesbrott från en annan partiledare från högern när det gäller att skicka resurser ut i landet, så vi får väl ta det med en nypa salt. Men jag är glad. Jag hoppas att det kan bli verklighet.

Det påstods här – jag kommer till det igen – att det kommunalekonomiska utjämnningssystemet ska kompensera för flyktmottagandets eventuella påverkan på kommunens skattekraft och så vidare. Jag har inte fått något svar på vad det egentligen innebär i den delen av interpellations-

svaret, så det kanske också ska tas med en nypa salt. Jag känner att den frågan blir lämnad hängande i luften lite grann. Men statsrådet har om några sekunder två minuter på sig att förklara vad som avses med den delen av interpellationssvaret. I så fall tar jag tacksamt emot det svaret.

Prot. 2023/24:79

5 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 21 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag kommer med ett skepp med salt. Jag vill inte att det saltet ska hällas över landet Sverige. Vi ska inte impregnera eller, så att säga, försalta sill här, som vi ska kunna lagra mycket länge.

Människor kommer i stora mängder till Sverige under en akut, fruktansvärd situation; Sverige tar emot många människor på flykt. Då införs ett tillfälligt stöd inte bara till Burlöv, utan alla de som har tagit emot mest får ett tillfälligt stöd. Om vi går till *Svenska Akademiens ordlista* och tittar på begreppet tillfälligt ser vi att det inte betyder ”evigt”. Det betyder inte ens att det ska vara som en trisslott, att man ska få en viss summa i 25, 15 eller 10 år, utan stödet var tillfälligt.

Jag tillhör dem som tror att människor kan bidra. Jag tror att inte minst människor som har kommit till Sverige har en enorm kraft och kan bli en del av Sverige – om vi ställer upp men också ställer krav. Sverige är inte ett ställe dit man kan komma och inte mötas av några krav. Det är inte konstigt att ställa krav på att man ska lära sig svenska. Det är inte konstigt att ställa krav på att man ska gå till ett arbete. Det är inte konstigt att ställa krav på motprestation för försörjningsstöd, tillämpa ett bidragstak eller på andra sätt klargöra att vi förväntar oss att du är med och bidrar.

Socialdemokraterna vore inget oppositionsparti att prata om ifall de var nöjda med regeringens politik och inte alltid ropade efter mer. Men Burlövs och alla andra kommuners framtid hänger på att man satsar på skolan. Detta är hemläxan, och det får man också stöd till från den här regeringen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2023/24:463 om a-kassan

Anf. 22 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Patrik Björck har frågat mig om jag och regeringen tänker lägga fram förslag som förbättrar arbetslöshetsförsäkringen så att de som drabbas av arbetslöshet kan känna sig trygga. Patrik Björck har också frågat om en stark arbetslöshetsförsäkring är en del av regeringens arbetsmarknadspolitik.

Jag vill inledningsvis framföra att jag delar Patrik Björcks åsikt om att en väl fungerande arbetslöshetsförsäkring är viktig. Arbetslöshetsförsäkringen har en central roll i arbetsmarknadspolitiken som omställningsförsäkring. Arbetslöshetsförsäkringen ska ge ekonomiskt stöd under en begränsad tid till den som har förlorat sitt arbete och ställer om till ett annat arbete.

En fungerande arbetslöshetsförsäkring verkar också som en automatisk stabilisator som upprätthåller enskildas konsumtionsförmåga och den inhemska köpkraften vid konjunkturnedgångar.

Det är ingen hemlighet att jag och den övriga regeringen anser att dagens arbetslöshetsförsäkring behöver bli mer ändamålsenlig och på ett bättre sätt behöver bidra till omställning mellan arbeten. Administrationen behöver också förenklas. Arbetslöshetsförsäkringen behöver också på ett effektivt sätt motverka felaktiga utbetalningar. Därför har regeringen nyligen beslutat om en lagrådsremiss om en arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomst. Genom en inkomstbaserad arbetslöshetsförsäkring stärker vi arbetslinjen. Alla som kan jobba ska jobba. Det är grunden för vår gemensamma välfärd och individens egenmakt.

Med den nya arbetslöshetsförsäkringen möjliggörs en ekonomisk trygghet för fler människor, vilket gör mig både stolt och glad. Förslagen i lagrådsremissen innebär en mer modern, förenklad och effektiv arbetslöshetsförsäkring, vilket underlättar för både enskilda, företagare och a-kassor.

Arbetslöshetsförsäkringen är och ska fortsätta vara en omställningsförsäkring som lämnar ekonomisk ersättning under omställning mellan arbeten. Som arbetssökande har man ett ansvar för att inte fastna i arbetslöshet under för lång tid. Av denna anledning är det viktigt att arbetslöshetsförsäkringen faktiskt fungerar som den omställningsförsäkring den är avsedd att vara. Med den tydligare och mer enhetliga nedtrappning som föreslås i lagrådsremissen stärks incitamenten för arbetssökande att hitta ett nytt arbete. På så sätt kan fler gå från arbetslöshet till sysselsättning.

En proposition om en ny lag om arbetslöshetsförsäkring planeras lämnas till riksdagen under 2024, och det nya regelverket föreslås införas den 1 oktober 2025. Därutöver avser regeringen att också besluta om förordningsändringar. Det gäller bland annat aktivitetsstödet, där regeringen också har för avsikt att förstärka omställningsprincipen och höja den lägsta nivån på ersättningen.

Anf. 23 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Johan Pehrson har gjort sig känd för ett uttalande om arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkring som går ut på att det är för "fett" att vara arbetslös. Den gången Johan Pehrson gav uttryck för detta var det kopplat till bristen på lokförare. Johan Pehrson hade fått reda på att det var brist på lokförare och kopplade detta till att det var för fett att vara arbetslös. Det är, även för den som inte är så insatt i arbetsmarknadspolitik och orsakssamband, en väldigt märklig koppling.

Johan Pehrson fick, fru talman, berättigad kritik för detta mycket märkliga och även nedvärderande uttalande om dem som är arbetslösa. Som svar på detta skickade Johan Pehrson en länk till Arbetsförmedlingen för den som vill söka jobb. Som svar på den tweeten upplystes Johan Pehrson om att det inte är för få som söker jobb, utan det har varit upp till 1 000 sökande till ett trettiotal platser på lokförarutbildningen. Då funderar man på hur det för den som är ansvarig för arbetsmarknadspolitiken går ihop att det är för fett att vara arbetslös när över 1 000 personer sökte till 30 platser.

Här är det, fru talman, viktigt att förstå att det går en skiljelinje mellan borgerlig och socialdemokratisk arbetsmarknadspolitik. Johan Pehrson, som nu för andra året är ansvarig för denna politik, har i princip inte gjort någonting för att göra det lättare för människor att utbilda sig för de arbeten som finns på arbetsmarknaden, trots att vi har en stor arbetslöshet.

När Johan Pehrson nu vaknar upp på Arbetsmarknadsdepartementet och lyckas få iväg en lagrådsremiss, som eventuellt leder till en proposition, handlar den inte om hur man ska utbilda fler eller ge fler arbetslösa chansen att söka ett jobb. I stället handlar den – måste jag ändå tolka det som och tror jag att vi kan vara överens om, Johan Pehrson – om att det ska vara mindre fett att vara arbetslös. Om lagrådsremissen utmynnar i en proposition och den, gud förbjude, klubbas här i riksdagen kommer det nämligen att bli mindre fett att vara arbetslös. Johan Pehrson skulle nu i sitt svar till mig möjligen kunna förklara hur orsakssambandet ser ut mellan sänkt arbetslöshetsförsäkring och minskad arbetslöshet.

Det blir dessutom ett väldigt märkligt resonemang eftersom Johan Pehrson i sitt svar mycket riktigt hävdar att arbetslöshetsförsäkringen också spelar roll som automatisk stabilisator. Men om Johan Pehrson då i en lågkonjunktur förstör – sänker och försämrar – arbetslöshetsförsäkringen och gör det mindre fett att vara arbetslös förstör han ju också den automatiska stabilisator som han hänvisar till i sitt svar.

Anf. 24 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det är viktigt att ha god tillgång till utbildning om man hamnar i arbetslöshet. Regeringen tillför nu ett historiskt stort antal platser.

Jag säger det igen: Postpandemin har debatterats förut. Med pandemi är det kaos och katastrof ibland. Nu har vi ett läge då vi tack och lov inte har pandemi. Vi tillför nu mängder av nya utbildningsplatser till yrkeshögskolan och yrkesvuxutbildningen. Det är viktigt. Vi måste se till att människor utbildar sig till de arbeten som faktiskt finns. Dit kan det mycket viktiga och svåra uppdraget som lokförare höra.

Det finns fler platser än de Patrik Björck hänvisar till. Det framgår tydligt om man pratar med yrkeshögskolan. Dessutom finns det mängder av företag som erbjuder utbildning mot lön för att de ser de här behoven.

Arbetsmarknadspolitiken består inte enbart av det som Patrik Björck tänker på, eller det som Johan Pehrson tänker på, för den delen. Det handlar också om det företagen själva gör för att öka attraktionen och få människor till deras viktiga verksamheter. Det finns en stor mängd olika företag som med betald utbildning erbjuder människor nya arbeten.

Vi har byggt ut, så det finns nu fler lokförarutbildningar. Vid en tidpunkt var det en diskussion om att det var brist på lokförare, men det fanns faktiskt just då fortfarande ett fåtal lediga platser, vilket man kan se om man går tillbaka och tittar. Sedan påstods det saker, om nu Patrik Björck ägnar sitt liv åt att titta på Twitter. Det ska man nog inte göra för mycket, för då kan man drabbas av alla möjliga problem. Det har jag kommit till insikt om genom olika läkare och psykologer. Inte ens politiker bör titta för mycket på Twitter, faktiskt. Det om detta!

Vi bygger ut yrkesutbildningen centralt, vi har företagen som själva attraherar nya medarbetare med betald utbildning och nu reformerar vi arbetslöshetsförsäkringen. Man ska komma ihåg att detta var en utredning

som tillsattes av Socialdemokraterna med en rejält framåtlutad attityd. Man tyckte att detta var viktigt och riktigt och att vi behöver ha en stark a-kassa på en hög ingång, att det ska vara en rättvis och rak nedtrappning som är lika för alla och att det inte heller skadar att man höjer den lägsta nivån för den som kommer in i garantierna – en tid då personen kan komma in och få ersättning mot aktivitet den dag då arbetslöshetsförsäringen tar slut.

Den nedtrappning som finns är ju något som utredningen som Socialdemokraterna tillsatte kom fram till och som man applåderade och tyckte var mycket välkommet. Det förvånar mig att Socialdemokraterna tycker att den nedtrappning som finns i nu gällande arbetslöshetsförsäkring är fel på något sätt. Det är välbeforskat att det är viktigt att det är en hög ersättning i början och att man ser till att människor får tid att ställa om. Sedan sker en successiv nedtrappning under den period personen har a-kassa.

En viktig del i den här nya och starka a-kassan är också att fler omfattas, så att inte människor som har jobbat intensivt under kortare tid exkluderas. Fler människor får rätt till a-kassa. Det tycker jag är en väldigt bra politik.

Anf. 25 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! För den som lyssnar ska jag förklara att jag skrev interpellationen innan Johan Pehrson hade sin presskonferens där han presenterade den här lagrådsremissen, men jag kan inte påstå att interpellationen blir mindre aktuell och viktig för det.

Det jag frågar Johan Pehrson om är synen på arbetslöshetsförsäkringens roll på arbetsmarknaden. Johan Pehrson har ju väldigt starkt gett uttryck för att det finns för få lokförare för att det är för fett att vara arbetslös. Denna uppfattning, som speglar en klassisk borgerlig politik och som speglar regeringens och Sverigedemokraternas politik, gav Johan Pehrson väldigt starkt uttryck för. Därför frågar jag Johan Pehrson om vi kan vara överens: Gör de förslag som läggs fram i lagrådsremissen – som vi hoppas inte ska godtas av den här kammaren – det mindre fett eller mer fett att vara arbetslös?

Fru talman! Jag har tolkat förslaget från Johan Pehrson som att han går vidare på sin linje att göra det mindre fett att vara arbetslös för att därigenom lösa de arbetsmarknadspolitiska utmaningarna. Här är jag och Johan Pehrson inte överens.

Det är lite spännande att Johan Pehrson plötsligt börjar tala om utbildningsplatser. Det nämndes inte ett ord om detta när Johan Pehrson gjorde det här uttalandet. Det är oerhört viktigt att komma ihåg.

Fru talman! Då kommer en följdfråga. Johan Pehrson gav uttryck för sin borgerliga uppfattning att arbetslöshetens storlek är kopplad till arbetslöshetsförsäkringens utformning såtillvida att om man har en stark och välfungerande a-kassa är arbetslösheten hög, och om man försämrar a-kassan sjunker arbetslösheten. Detta är logiken i Johan Pehrsons argument. Då blir min fråga till Johan Pehrson: Nu när regeringens politik har gjort att vårdanställda, byggnadsarbetare och träindustriarbetare blir arbetslösa, betyder det då att också detta beror på den alldeles för feta arbetslöshetsförsäkringen? Vi har nämligen i dag samma arbetslöshetsförsäkring som när det fanns brist på lokförare.

I dag sägs det upp vårdpersonal och byggnadsarbetare, och småföretagare i byggbranschen går i konkurs och anmäler sig till småföretagarnas arbetslöshetsförsäkring. Är den också för fet? Är det därför småföretagen gör konkurs?

Hur ser Johan Pehrson på kopplingen mellan en väl fungerande a-kassa och arbetslösheten? Det är detta som är den springande punkten, och det är detta som ligger bakom den här interpellationen. När Johan Pehrson sedan på en presskonferens lägger fram förslagen i lagrådsremissen bär han ju bara syn för sägen, fru talman – han försämrar a-kassan.

Med Johan Pehrsons borgerliga utgångspunkt är detta naturligtvis logiskt. Men för en socialdemokrat är det helt ologiskt. En socialdemokrat vet att arbetslöshet inte är något som man väljer utan något man drabbas av. Johan Pehrson och hans kamrater i borgerligheten tror att man väljer att vara sjuk för att sjukförsäkringen är för fet. Vi socialdemokrater vet att sjukdom är något man drabbas av, och då ska man också få stöd när man blir sjuk. Det är den bärande skillnaden i politiken.

Johan Pehrson, hans regering och Sverigedemokraterna går rakt emot sjuka och arbetslösa – i det här fallet gäller det arbetslöshetsförsäkringen.

Anf. 26 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det går ju bra att prata, men hur är det egentligen med det man står för? Socialdemokraterna tillsätter en utredning. Man konstaterar att man hela tiden står bakom utredningens förslag, och man lägger lika mycket i sin egen budget som regeringen på arbetslöshetsförsäkringen. Man refererar dessutom till den här utredningen och skriver att man vill reformera försäkringen, denna viktiga omställningsförsäkring, i enlighet med utredningen.

Detta skriver man ju för att det är bra; det är ju för att det är en bra utredning som har fått väldigt starkt stöd hos remissinstanserna, som har ett starkt stöd i forskningen och som har ett starkt stöd i empirin. I hela den utvecklade västvärlden ser det ut så att man har en stark a-kassa som omfattar många, med en hög ersättning i början som sedan trappas ned något, precis som den gör i dag.

Socialdemokraterna skriver att detta är bra, att utredningen är bra och att de vill genomföra den. Men när det sedan kommer ett förslag ska de ändå vara emot.

Regeringen tycker att det är en viktig reform som gör att fler kommer in i a-kassan och fler omfattas. Den blir också lättare att hantera. A-kassorna jublar, och företagen jublar. Det blir enklare att motverka fusk och fel. Det är ett tydligt stöd för en viktig omställningsförsäkring som stöttar människor. Vi höjer taket, och vi höjer golvet också om man har hamnat i garantierna. Varför då? Jo, för att det är en viktig del av den svenska arbetsmarknadspolitik.

Men det är inte den enda. De absolut viktigaste arbetsmarknadspolitiska instrumenten är att få ned inflationen, bygga upp ett energisystem, rusta Sverige och se till att vi har bra villkor för Sveriges, små, mellanstora och stora företag så att människor kommer i jobb, skatteintäkterna ökar och fler människor kan anställas i vård och skola. Det är så Sverige blir starkt. Det är den viktigaste politiken.

Det handlar också om att hålla i när det är svåra tider. Det är inget snack om att det är svårt för den människa som drabbas av beskedet att man är del av ett varsel eller blir arbetslös för att företaget inte orkade med de uppskjutna skatter det fick anstånd med under pandemin. Det gick inte längre när konjunkturen vek och energipriserna sköt i höjden. Det är givetvis svårt. Men då har vi och ska ha en stark arbetslöshetsförsäkring där fler får rätt till a-kassa.

Detta tyckte Socialdemokraterna till nyligen var bra, men nu tycker de att det är dåligt. Det är bra med en stark opposition, men det vore bra om den höll fast vid sina till och från mycket kloka åsikter och inte bytte för att regeringen intar samma.

Anf. 27 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Det är verkligen ord och åter ord men inga svar på frågor. Frågan är om de förslag till a-kassa som regeringen lägger fram gör a-kassan fetare eller magrare. Blir den bättre eller sämre? Regeringens uppfattning är att en sämre a-kassa är bra arbetsmarknadspolitik; det har Johan Pehrson tydligt gett uttryck för. Det är viktigt att komma ihåg.

Johan Pehrson diskuterar utredningen, men min interpellation handlar inte om den. Det finns många förslag i utredningen som är jättebra och som jag absolut skulle ställa mig bakom. Men jag diskuterar om regeringens arbetsmarknadspolitik bygger på en stark eller svag a-kassa. Johan Pehrson har gång på gång gett uttryck för att regeringens politik ska bygga på en svagare a-kassa. Det är incitamenten som ska få folk att söka jobb, säger Johan Pehrson.

Johan Pehrsons resonemang är totalt ologiskt och håller inte ihop. Nu har Johan Pehrson en sista möjlighet att svara på om det är riktigt att uppfatta Johan Pehrsons politik så att om folk får sämre ersättning vid arbetslöshet minskar arbetslösheten. Johan Pehrson hävdar helt ologiskt att detta skulle vara välbeforskat. Det är inte sant; det är definitivt inte välbeforskat. Forskning pekar snarare på att det ger svagt positiva resultat med en stark kassa och definitivt inte sämre arbetsmarknadspolitiska resultat. Detta är dock inte det märkliga utan att Johan Pehrson säger emot sig själv. Om det är välbeforskat att borgerlig arbetsmarknadspolitik och dålig a-kassa sänker arbetslösheten, är det då den politiken som Sverigedemokraterna och Johan Pehrson kommer att driva?

Anf. 28 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Vi genomför nu en reform som är beställd och utredd av Socialdemokraterna. I sina motioner hänvisar Socialdemokraterna till att det är bra och rätt politik att höja taket, se till att fler kommer in i a-kassan och höja golvet för dem som av olika skäl varit arbetslösa jättelänge. Jag anser att det är en stark och bra a-kassa. Vad Patrik Björck nu tycker om den jämfört med då Socialdemokraterna skrev sina motioner i ämnet för inte så länge sedan måste han svara på. Jag kan inte reda ut det.

Det Patrik Björck kanske tycker är besvärande är att min arbetsmarknadspolitik bygger på att man måste vara beredd att ta de lediga jobb som finns. A-kassorna säger inte att du som arbetslös inte behöver göra något om det finns lediga jobb. Man måste vara beredd att ta ett ledigt jobb i grannkommunen. Man måste vara beredd att flytta inom Sverige, något vi

svenskar har gjort i tusentals år. Man måste vara beredd att ta ett jobb någon annanstans i landet, om det är möjligt av familjeskäl. Man måste också vara beredd att vidga sitt kompetensområde. Om en verksamhet är smal och har förvunnit från den ort där man bor måste man vara beredd att utbildas sig och ta ett annat arbete. Dessa krav har min regering gett till Arbetsförmedlingen på uppdrag av inte minst dem som inspekterar och kontrollerar hur arbetsmarknadspolitiken och a-kassorna fungerar.

Arbetslöshetsförsäkringen är till för när det inte finns några arbeten. Den är inte till för att människor inte ska arbeta när det finns arbeten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2023/24:419 om fackliga rättigheter och svenskt bistånd

Anf. 29 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Lotta Johnsson Fornarve har frågat mig på vilket sätt jag agerar för att regeringens omläggning av biståndet ska bidra till att stärka arbetet för mänskliga fri- och rättigheter i arbetslivet. Hon har också frågat mig om jag och regeringen har gjort någon konsekvensanalys av hur den förändrade inriktningen av svenskt bistånd kan påverka arbetstagares rättigheter i länder som Sverige bedriver handel och samarbete med. Lotta Johnsson Fornarve har också frågat huruvida jag avser att stärka dialogen med de delar av civilsamhället som arbetar för mänskliga fri- och rättigheter i arbetslivet och i så fall på vilket sätt samt om jag i internationella sammanhang, såsom FN, och i bilaterala dialoger med relevanta stater avser att ta upp frågan om kränkningar av de mänskliga fri- och rättigheterna i arbetslivet.

Respekt för de mänskliga fri- och rättigheterna är grundläggande för svensk utrikespolitik och en självklar utgångspunkt i vår handels- och biståndspolitik. I multilaterala forum verkar Sverige konsekvent för upprätthållandet av de mänskliga fri- och rättigheterna. Detta inkluderar yttrandefrihet, föreningsfrihet och arbetstagares rättigheter. Stöd till civilsamhälle, MR-försvare, yttrandefrihet och organisationsfrihet är intimt förbundna med försvar av arbetstagares rättigheter.

Av det svenska biståndet som kanaliseras via Sida gick 2023 cirka en fjärdedel till området mänskliga fri- och rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Utöver detta tillkommer kärnstöd från UD till FN-organ liksom från Arbetsmarknadsdepartementet till ILO. Att främja frihet och bekämpa förtryck för alla individer är också en viktig tematisk prioritering inom ramen för regeringens nyligen antagna reformagenda för biståndet.

Regeringen antog en reformagenda i december förra året och en ny femårig global strategi för arbetet med mänskliga fri- och rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i januari i år, där försvare av mänskliga fri- och rättigheter pekades ut som en särskilt prioriterad grupp. Med strategin lägger regeringen ett större fokus på de individer som varje dag kämpar för sin frihet runt om i världen.

För att skapa en produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor har den privata sektorn en nyckelroll. Det är därför viktigt att möjliggöra

investeringar i hållbart företagande i låg- och medelinkomstländer som skapar anständiga arbetstillfällen, leder till ekonomisk tillväxt och möjliggör för människor att ta sig ur fattigdom. Synergierna mellan handel och bistånd är därför en prioriterad fråga för regeringen.

Många svenska företag ligger i framkant i frågor om hållbarhet och socialt ansvarstagande. I enlighet med reformagendan avser regeringen nu att identifiera sektorer där utvecklingssamarbetets och näringslivets intressen sammanfaller och stärka arbetet där svenska företag kan bidra med kunskap, innovation, hållbara lösningar och finansiella resurser.

Regeringen bedömer att det arbete vi nu gör för att stärka synergierna mellan handeln och biståndet, samt vårt stärkta fokus på mänskliga fri- och rättigheter, demokrati och rättsstatens principer inom biståndet, också kommer att bidra till att skapa förutsättningar för stärkta rättigheter och anständiga arbetsvillkor för arbetstagare.

Vi har löpande dialog med representanter för civilsamhället, inte minst för att diskutera frågor som rör mänskliga fri- och rättigheter. UD genomför till exempel regelbundna samråd med civilsamhället inför MR-rådets möten. Finns det skäl kommer jag att ta upp kränkningar av de mänskliga fri- och rättigheterna i arbetslivet, både i bilaterala dialoger och i andra sammanhang.

Anf. 30 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret på min interpellation.

Att få organisera sig i fria och oberoende fackföreningar är en grundläggande mänsklig rättighet. Trots det är det i många av världens länder fortfarande förknippat med stor fara. Runt om i världen avskedas, trakasserades, fängslas och mördas modiga kvinnor och män bara för att de har valt att organisera sig på sina arbetsplatser och krävt sina grundläggande rättigheter. Att säkerställa löntagares rättigheter på arbetsmarknaden är centralt för att lägga grunden för en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling.

Ska fattigdomen och de ekonomiska klyftorna minska krävs fria fackföreningar som garanterar att den ekonomiska tillväxten kommer fler till del och att företagets vinster fördelas på ett mer rättvist sätt. Klyftorna mellan kvinnor och män kommer inte att kunna bekämpas om man inte säkerställer kvinnors rättigheter på arbetsmarknaden.

Attackerna mot arbetstagare ligger på en permanent hög nivå globalt. Det visar Global Rights Index 2023 som kartlägger hur mänskliga rättigheter i arbetslivet respekteras. Indexet som sammanställs varje år av världsfacket ITUC visar på en negativ utveckling, där yttrandefriheten är hårt ansatt och fackligt arbete är förenat med livsfara. Rapporten visar att 42 procent av de granskade länderna begränsar yttrande- och organisationsfriheten, vilket är en kraftig ökning de senaste tio åren. Vidare förbjuds arbetstagare i 77 procent av länderna att gå med i facken, och strejkrätten inskränks i 87 procent av länderna. Det är inte heller ovanligt att arbetstagare utsätts för våld och arresteringar, och i rapporten konstateras det att fackligt aktiva har dödats i åtta länder.

Regeringen har valt att fokusera på handel och näringsliv inom det svenska biståndet. Det innebär tveklöst betydande utmaningar. Situationen för arbetstagare är mycket allvarlig i en lång rad länder, av vilka Sverige bedriver handel och har samverkan med flera. Det gäller till exempel län-

der som Bangladesh, Indien, flera länder i Afrika med mera. Det ger skäl att särskilt se över vilken strategi Sverige har för att värna fackliga rättigheter i det internationella arbetet. Trots det nämns inte arbetstagares rättigheter en enda gång i regeringens reformagenda för biståndet. Hur kan det komma sig? Anser inte ministern att fackliga rättigheter är tillräckligt viktiga?

Ministern har en övertro på att handel och näringsliv skapar jobb och därmed förhindrar fattigdom. Det är tyvärr inte så enkelt. 21 procent av alla som har ett jobb i världen i dag lever trots det i djup fattigdom. I Afrika är siffran ännu större, där en tredjedel lever i fattigdom trots att de har ett arbete. Ungdomar och kvinnor är särskilt utsatta. För att handel ska gynna en hållbar utveckling behöver insatser riktas för att förbättra levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck och ske med respekt för mänskliga rättigheter och miljö.

Har regeringen gjort någon konsekvensanalys av hur den förändrade inriktningen av svenskt bistånd kan påverka arbetstagares rättigheter i länder som Sverige bedriver handel och samarbete med? Jag skulle vilja ha svar på den frågan, men jag tycker inte att jag fick det. När det gäller kontakten med fackföreningsrörelsen har den, som jag har förstått det, varit i stort sett obefintlig när det gäller diskussioner om just fackliga rättigheter. Varför är det så, om nu detta med handel och näringsliv är så viktigt? Och har ministern under sina utrikesresor passat på att föra fram kritik när det gäller just brister i de fackliga rättigheterna?

Anf. 31 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag tackar Lotta Johnsson Fornarve för denna interpellation om viktiga frågor.

Jag vill börja med att upprepa det som jag sa i mitt svar. Sverige ger ett väldigt stort kärnstöd i detta sammanhang. Det är omkring 40 miljoner kronor till International Labour Organization, som till stor del går just till olika biståndsprojekt till stöd för mänskliga rättigheter i arbetslivet. Sverige är en väldigt stor biståndsgivare. Biståndet är kanaliserat via flera olika civilsamhällesorganisationer som Sida arbetar tillsammans med. Det är Union to Union, svenska fackföreningar, Näringslivets internationella råd, lokala fackföreningar i samarbetsländerna, Diakonia och Olof Palmes Internationella Centrum. Men det är även organisationer som International Federation for Human Rights, The International Commission of Jurists, Front Line Defenders och så vidare. De arbetar ofta med denna typ av frågor i detta härad. De har ofta det gemensamt att de mottar stöd från Sida, även om det kanske inte lät så på Lotta Johnsson Fornarve. Men de får faktiskt stöd.

Jag vill också påminna om att regeringen så sent som för bara några månader sedan antagit en helt ny strategi just till försvar för MR-försvarare och till stöd för frihetskämpar som verkar på många håll i världen och där tyvärr behoven också växer.

Vi gör alltså väldigt mycket på detta område. Jag tror inte att vi tycker olika där. Däremot tror jag att vi kanske tycker olika när det gäller synen på företag, på handel och på entreprenörskap. Frågan är om den första tanken alltid ska vara att det är problem med det, att vi ska ha mindre av det, att det är farligt och främmande – lite grann av det vänsterpartistiska tankegodset – eller om vi ska ha det som jag tycker är det mycket mer moderna

synsättet som vi har anlagt. Vi ser att bistånd och handel inte är två olika saker utan att de faktiskt går hand i hand och att båda behövs.

Jag vet inte hur många olika resor som Lotta Johnsson Fornarve gör till mottagarländer av svenskt bistånd. Men jag har noterat en sak, och det är att vart jag än kommer egentligen är det väldigt sällan när man har bilaterala möten som den omedelbara efterfrågan handlar om bistånd. Väldigt ofta, jag skulle nog säga alltid, är den första frågan som man får: Kan ni inte investera mer i vårt land? Kan inte era världsledande svenska företag komma hit och skapa arbetstillfällen, minska vårt behov av bistånd och skapa investeringar i vårt land?

Som av en händelse vet vi av all historisk erfarenhet att länder som lyckas gå från fattigdom till välstånd gör det genom just handel, genom marknadsekonomi, genom en rättsstat, genom småföretagande, genom entreprenörskap och genom innovation – allt det som vi trycker på i reformagendan och där vi försöker hitta synergier med handelspolitiken.

I länder som förtrycker sina medborgare och som präglas av stora monopol vet vi att förutsättningarna för individuella arbetstagare ofta är sämre än i marknadsekonomiska länder där man kan välja var man vill arbeta och där man kan byta arbete. Det behöver inte innebära att allt är perfekt – det är det inte. Men påfallande ofta är situationen just i de länder som inte har en marknadsekonomi utan som har valt en annan väg allra sämst, både i termer av fattigdomsbekämpning och när det gäller situationen för enskilda arbetstagare. Och det är en situation som regeringen nu lägger in en betydligt högre växel för att bekämpa, så att fler länder kan anträda välståndets väg med många positiva effekter också för individuella arbetstagare.

Anf. 32 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Varför nämns inte fackliga rättigheter som en viktig del i reformagendan, om ministern nu tycker att dessa frågor är så viktiga? De nämns faktiskt inte. Man kan få en känsla av att ministern inte tycker att dessa frågor är tillräckligt viktiga.

Ministern säger också i sitt svar att han har haft en dialog med civilsamhällsorganisationer inför framtagandet av reformagendan. Jag har inför denna interpellationsdebatt haft kontakt med fackliga företrädare som inte håller med om det. Till exempel Union to Union säger att den dialog som har förts har förts tillsammans med det breda civilsamhället. Men i en sådan dialog finns det ett begränsat utrymme för att tala om organisationers särskilda inriktningar såsom fackliga rättigheter. Inte heller har några av medlemmarna, som de tre fackliga centralorganisationerna LO, TCO och Saco, haft någon bilateral dialog med ministern om dessa frågor inom det internationella utvecklingssamarbetet.

Borde det inte vara självklart att föra en dialog om fackliga rättigheter med koppling till biståndet när regeringen nu trycker så hårt på handel och näringsliv kopplat till biståndet? Tycker inte ministern att arbetstagarnas intressen är lika viktiga som arbetsgivarnas?

Ministern sa också i sitt svar att många svenska företag ligger i framkant i frågor om hållbarhet och socialt ansvarstagande. Jag är dock lite tveksam till hur det står till med den saken. Man kan till exempel se på svenska klädjättars verksamhet i länder som Bangladesh. I Bangladesh finns det i dag omkring 3 500 textilfabriker, där närmare 4 miljoner perso-

ner, varav de flesta är kvinnor, arbetar för väldigt låga löner. Textilsektorn står för majoriteten av landets export och levererar till många av Sveriges främsta varumärken. Lönerna är urusla och omöjliga att leva på.

Detta visar att det inte alltid är så att jobb garanterar en väg ur fattigdom, utan det måste också kopplas till fackliga rättigheter och så vidare. Nyligen strejkade textilarbetarna för högre löner men möttes av polis som till och med öppnade eld och dödade ett antal arbetare. Dessutom släpper klädföretagen ut massor av gifter som förstör vattendrag och miljö.

I Bangladesh uppger åtta av tio sömmerskor att de har bevittnat eller varit utsatta för våld eller sexuella trakasserier på arbetsplatsen, enligt en rapport från Fair Action, som har undersökt flera svenska klädjättar. Rapporten visar att fem av sex av de undersökta klädföretagen inte nämner könsbaserat våld och trakasserier i sin riskanalys av mänskliga rättigheter. Det verkar vara lite si och så med efterlevnaden när det gäller fackliga och mänskliga rättigheter hos de svenska företagen, även om de på papperet säger någonting annat.

Hur ska ministern garantera att handel och näringsliv som får del av bistånd lever upp till sina åtaganden när det gäller fackliga och mänskliga rättigheter? Företag har ju enligt FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter ansvar för uppföljning och för att säkerställa att mänskliga rättigheter inte kränks. Exemplet från Bangladesh talar sitt tydliga språk: Det behövs bättre granskningsmekanismer när det gäller företagen. Tyvärr har regeringen tagit bort civilsamhällets möjlighet att granska genom att informationsstödet i stort sett är slopat. Det kunde annars ha använts för bland annat detta ändamål.

Jag undrar om ministern har varit tydlig med att kritisera brister när det gäller fackliga och mänskliga rättigheter när han besökt länder som Filippinerna, där det är förenat med livsfara att vara fackligt aktiv. Filippinerna räknas ju som ett av de tio värsta länderna när det gäller just fackliga rättigheter.

Anf. 33 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Vänsterpartiets världsbild, som Lotta Johnsson Fornarve ger uttryck för, är väldigt tydlig: Marknadsekonomi är fel, man är skeptisk till handel, företag skapar bara problem för arbetstagare och så vidare. Det har inte hänt så mycket med Vänsterpartiets världsbild de senaste decennierna – den är som ett eko från förr.

Det står naturligtvis Vänsterpartiet helt fritt att ha den uppfattningen. Jag vill bara påminna om en sak: Egentligen all erfarenhet visar, som jag nämnde i mitt första anförande, att de länder som har lyckats lämna fattigdomen och minska de enorma sociala problemen – som fortfarande är alldeles för stora – inte har gjort det genom att säga att de ska sluta handla med andra. De har inte sagt att de ska sluta bry sig om entreprenörskap och i stället utveckla planekonomi eller socialism. De länder som har valt den vägen är lika fattiga i dag som de var tidigare, eller kanske till och med ännu fattigare.

Alla länder som har lyckats göra en välståndsresa, däribland vårt eget land, har gjort det tack vare att de har insett att det finns en otrolig skaparkraft i handel, marknadsekonomi, rättsstat och entreprenörskap. Jag har haft den stora förmånen att få ha många interpellationsdebatter med Lotta Johnsson Fornarve, och jag ser fram emot att ha många fler, men aldrig

någonsin har jag fått höra denna beskrivning från Vänsterpartiet. Det är alltid samma sak: Marknadsekonomi är fel, handel är dåligt och svenska företag suger ut arbetstagare. Ungefär så brukar det låta.

Jag vill dock säga att denna bild inte stämmer. Det är klart att allt inte är blå himmel och solsken här, men svenska företag är duktiga på det de gör. De bryr sig om arbetstagare och är måna om att bete sig på ett sjyst sätt. Visst finns det undantag, men sådan är den generella bilden. Detta får vi också bekräftat gång på gång. Det hade varit klädsamt om det i alla fall någon enstaka gång hade funnits utrymme för detta perspektiv i Lotta Johnsson Fornarves olika analyser, men jag hör det aldrig. Det är märkligt hur det kan bli.

Vi har i vår reformagenda pekat på synergierna mellan handel och bistånd. Vi tror att det finns stor potential där. Att slå in på den här vägen är också något som efterfrågas av väldigt många av mottagarländerna själva.

Vi kan konstatera att många länder som under flera decennier har fått ta emot enorma summor i svenskt bistånd är lika beroende av bistånd i dag. Då kan man antingen göra som man alltid har gjort eller försöka att slå in på den mer moderna väg som vi, i likhet med många andra europeiska länder av olika politisk färg, har valt. Detta står inte i motsättning till att också ge stöd till MR-försvare. Tvärtom ger Sverige ett stort stöd – jag tycker inte att Lotta Johnsson Fornarve ska påstå någonting annat; de siffror jag precis läste upp är ju vad de är.

Vi mäter inte alltid framgång i hur många möten vi håller. Det är bra att hålla möten, och vi håller många möten, men man måste ju få någonting gjort också. Jag är glad att vi har kunnat presentera omfattande förslag i vår reformagenda, och vi kommer att fortsätta presentera förslag för att utveckla synergier. Vi kommer också att fortsätta påpeka vikten av mänskliga fri- och rättigheter. Dessa två saker hänger ihop, och jag är glad att vi för inte länge sedan kunde presentera en helt ny strategi på detta tema.

Anf. 34 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Det var väl den starka arbetarrörelsen och den starka svenska fackföreningsrörelsen som gjorde att vi i det här landet kunde bygga upp en stark välfärdsstat så småningom. Det var inte framför allt tack vare företagen, utan det var tack vare att en stark arbetarrörelse och en stark fackföreningsrörelse ställde krav på rättigheter som vi lyckades bygga upp en stark välfärdsstat i det här landet.

Det är precis så man måste jobba också i andra länder. Det räcker inte med att etablera företag, utan man måste koppla företagen till mänskliga rättigheter, fackliga rättigheter och garantier för sjysta löner och sjysta arbetsvillkor.

Att man etablerar företag i ett tredjeland är, som jag visade på i min interpellation, inte någon garanti för att man avskaffar fattigdomen. Vi ser tydligt i statistiken, till exempel när det gäller Afrika, att en tredjedel av dem som har ett jobb fortfarande lever i djup fattigdom. Det säger någonting om att detta är mer komplext än så. Denna fråga måste kopplas till gynnsam och hållbar utveckling och förbättrade levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom – annars kommer man inte att komma ur denna problematik.

Jag har fortfarande inte fått något bra svar på om man verkligen gjort någon konsekvensanalys av hur den förändrade inriktningen för svenskt

bistånd kan påverka arbetstagares rättigheter i länder som Sverige bedriver handel och har samarbete med. Jag förväntar mig också att ministern i framtiden kommer att ha en bättre dialog och diskussion med fackföreningsrörelsen om just fackliga rättigheter med koppling till biståndet. De själva tycker ju inte att de har haft det. Detta är väl en förutsättning om man nu ska satsa så hårt på att koppla biståndet till handel och näringsliv.

Prot. 2023/24:79

5 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 35 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Var det stat och fackföreningar som byggde upp Sveriges välbefinnande? Delvis, men det saknas kanske någonting i Vänsterpartiets beskrivning. Det fanns väl också några företag som människor kunde arbeta hos? Är inte detta en viktig pusselbit i historieskrivningen? Det är kanske lite symtomatiskt att det inte finns plats för denna lilla detalj när Lotta Johnsson Fornarve ska beskriva hur Sverige har blivit rikt.

Jag kan bara konstatera följande: Sverige är en stor biståndsgivare till många organisationer som arbetar med mänskliga fri- och rättigheter, inklusive fackliga rättigheter, och kommer att fortsätta vara det. Vi är måna om att hålla en god dialog, men vi mäter inte framgång i antalet möten utan framför allt i resultaten. Det är just resultaten som har varit frånvarande i den tidigare biståndspolitiken, där det var mer fokus på att prata om förändring än på att uppnå förändring. Nu förändrar vi detta och bryter ny mark.

Vi arbetar också tillsammans med många svenska företag. Vi ska ha förtroende för dem. De gör ett gott arbete, och de är oftast väldigt eftertraktade. Jag får alltid höra gott om dem, och inte minst de biståndsmottagande länderna ber om nya svenska investeringar för att kunna lämna fattigdomen bakom sig och skapa en mer dräglig tillvaro för människorna där.

Bara det faktum att länderna får fler företag är ingen garanti för att de ska lyckas bryta fattigdomen, men en sak vet vi: Det är bra mycket lättare att lyckas göra detta om det finns arbetstillfällen, om man har en egen försörjning, om man inte alltid är beroende av bidrag för sitt uppehälle och det inte finns ett beroende av att år ut och år in få bistånd från andra länder.

Här finns stor potential. Vi bryter nu mark med den nya reformagendan, för hållbar utveckling, som ju är vad vi talar om. Jag ser fram emot att få ha fler interpellationsdebatter med Lotta Johnsson Fornarve om hur vi tillsammans kan förändra det svenska biståndet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2023/24:488 om försvarsvilja i Sverige

Anf. 36 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Markus Selin har frågat försvarsminister Pål Jonson vilka åtgärder ministern avser att vidta för att upprätthålla och långsiktigt stärka Sveriges försvarsvilja.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som svarar på interpellationen.

Försvarsvilja handlar, precis som frågeställaren framhåller, om insikten och beslutsamheten att försvara och skydda vårt land och våra grundläggande värden, såsom demokrati och mänskliga rättigheter.

Försvarsviljan bygger på en rad olika faktorer, exempelvis hur staten tar ansvar för att skydda civilbefolkningen, att det finns en fungerande energi- och livsmedelsförsörjning samt att vård och omsorg upprätthålls även under mycket svåra förhållanden och ytterst i krig.

Sverige utmärker sig internationellt som ett öppet och demokratiskt land med ett högt förtroende för statliga institutioner och en hög tillit mellan människor. Erfarenheter från kriser såsom till exempel skogsbränder och pandemin visar också att det finns en stor vilja hos allmänheten att hjälpa till samt att vi är beredda att frivilligt följa rekommendationer utifrån den information vi får.

Våra frivilliga försvarsorganisationer samt hemvärnet har också upplevt en stor tillströmning av nya medlemmar efter Rysslands brutala och fullskaliga invasion av Ukraina. Allmänhetens vilja att bidra med tid och kunskap för att öka samhällets motståndskraft är en styrka i vårt samhälle som är viktig att värna.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder på området. Regeringen har gett Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i uppdrag att förbereda en informationsinsats för att öka svenskarnas kunskaper om Nato. Ett annat exempel är att kunskaper om totalförsvaret och Nato kommer att ingå i ämnesplanen för samhällskunskap på gymnasieskolan och komvux från och med höstterminen 2025. Dessutom planeras ett beslut om uppdrag till MSB att ta fram en ny version av den broschyr som tidigare gick under namnet *Om krisen eller kriget kommer*.

Även på myndighetsnivå vidtas åtgärder. Sedan 2017 genomförs årligen en beredskapsvecka där ett stort antal aktörer, bland annat många kommuner och skolor, deltar. MSB gjorde en uppmärksam kampanj 2022 då myndigheten skickade brev till 16-åringar för att informera om deras roll i totalförsvaret.

Försvarsvilja grundläggs i fredstid för att kunna upprätthållas och ge effekt i krig. Jag delar frågeställarens oro gällande rörelser i samhället som undergräver försvarsviljan och risken för extern antagonistisk påverkan. Befolkningen behöver kunna stå emot desinformation och angrepp i informationsmiljön, och det psykologiska försvaret är därför en viktig del av totalförsvaret.

För att öka förmågan inom det psykologiska försvaret har regeringen till exempel ökat Myndigheten för psykologiskt försvars förvaltningsanslag med 8 miljoner kronor under åren 2024–2026. Regeringen stöder också de frivilliga försvarsorganisationerna och andra ideella organisationer genom finansiellt stöd via MSB och Försvarsmakten.

Jag är tacksam för att människor väljer att engagera sig i olika frivilligorganisationer och stå till samhällets tjänst i vårt viktiga, gemensamma arbete. På så sätt bygger vi upp totalförsvaret och försvarsviljan tillsammans.

Anf. 37 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Förmodligen står vi här just i dag och debatterar försvarsvilja lite extra på grund av Rysslands orättfärdiga krig mot det tappra folket i Ukraina. Våra tankar går till dem.

Det finns många olika definitioner av vad försvarsvilja skulle kunna tänkas vara, definitionsmässigt. Försvarsmakten har en, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har en annan och så vidare, men om det är något som går som en röd tråd genom alla dessa definitioner är det vackra ord som ”vi”, ”alla”, ”vårt”, ”oss” och ”varandra”.

Precis som statsrådet Bohlin framförde är det en uppdatering på gång av broschyren *Om krisen eller kriget kommer*. I dagens version står det: ”En av våra viktigaste tillgångar när något hotar oss är vår vilja att hjälpa varandra.”

Jag tackar statsrådet Bohlin för bra svar. Det finns säkert sex bra argument som tilltalar mig och som jag inte har något emot. Det gäller allt från informationsinsatser till ämnesplan, uppdaterad broschyr, beredskapsvecka, brev till 16-åringar och mer stöd till frivilligorganisationer. Detta stöder jag som socialdemokrat starkt.

Jag ser gärna detta, och jag vet att det kommer att ske: Vi måste utveckla vårt totalförsvar, även den civila delen, och där kommer försvarsviljan förr eller senare in.

Det finns även en aspekt här och nu, nämligen att vi förhoppningsvis är på randen till att gå med i Nato. När vi går in i Nato är det inte bara historiskt, utan det är ett nytt skede för våra kvinnor och män – för hen som ska försvara inte bara våra nationsgränser utan också ingå i ett kollektivt, gemensamt försvar långt utanför nationens gränser.

Apropå definitioner av försvarsvilja i Sverige skulle vi kunna lyfta fram begrepp och definitioner såsom att det är ett bra land att leva i och att vi har tillit till varandra och till myndigheter samt inställningen att bidra till totalförsvaret. Men här finns några saker som skaver, och det är ytterligare ett argument för att jag står här i dag och vill debattera försvarsvilja. Det gäller synen på den gemensamma hotbilden och även hur vi i statsledningen – vi alla här, även i riksdagen – kommunicerar försvarsviljan.

Jag har funderat på vad som hände i Sälen i januari 2024. Jag har vridit och vänt på hur statsrådet och även överbefälhavaren presenterade sina bilder av krigshotet. Det blev nog för mycket och för starkt. Jag tror nämligen att det uppstår en frustration och ett motivationsgap bland befolkningen om, låt oss säga, statsledningen springer i väg och är på en annan nivå och har en annan tonalitet när vi pratar om risken för kris och krig. Med andra ord, fru talman: Jag anser att det inte blev bra i januari.

Anf. 38 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Direkt efter krigsutbrottet då Ryssland invaderade Ukraina var jag på en del skolbesök. En del elever i grundskolan var rätt arga då de inte tidigare hade fått information om att vi faktiskt ska ha beredskap att klara oss själva i upp till sju dagar utan stöd från samhället. De ville gärna men hade inte kunskaperna.

Vi behöver tidigt skapa kunskap kring och väcka intresse för den beredskap och det försvar som utgör en central förutsättning för Sverige och vårt sätt att leva. Ministern meddelade i sitt svar att kunskapen om totalförsvaret och Nato kommer att ingå i ämnesplanen för samhällskunskap i gymnasieskolan och komvux från och med 2025, och det är jättebra – tack för det! Att försvara Sverige mot yttre hot kräver en professionell kärna och ett folkligt djup.

Det krävs utökad information till ungdomar om att man omfattas av totalförsvarspunkten från och med att man fyller 16 år. Vi behöver också introducera dem till ämnet, och möjligheter bör finnas till studiebesök och föreläsningar hos Försvarsmakten, MSB och liknande. Jag vet att regeringen tittar vidare på att införa totalförsvarsinformation som ett obligatoriskt inslag även i grundskolan. Jag tänker att detta blir mer vardag ju tidigare man får informationen. Då blir det egentligen ingenting konstigt att vara en "prepper" – alla gör det ju, så det blir vardag.

Fru talman! Våra 18 frivilliga försvarsorganisationer är oerhört viktiga i arbetet med att öka försvarsviljan. Frivilliga är med och bär upp krisberedskapen och det civila försvaret. Vi behöver både militärt försvar och civilt försvar, och vi behöver såväl yrkeskunnande som frivilliga krafter. De frivilliga försvarsorganisationerna fyller en betydande roll för den civila delen av totalförsvaret.

Svenska Lottakåren, där jag är riksförbundsordförande, anordnar olika utbildningar i hur man klarar krisen, vad ett Natomedlemskap innebär och liknande. Det finns utbildningar för såväl yngre som äldre kvinnor, vilket ökar kännedomen om totalförsvaret och stärker vår försvarsvilja.

Vi kan inom Lottakåren se en stor tillströmning av medlemmar. Vi såg det efter krigsutbrottet då Ryssland attackerade Ukraina, men vi kan även se en stor tillströmning bland annat sedan minister Carl-Oskar Bohlin uttalade under Folk och Försvars konferens i Sälen i januari. I det Facebookrum som Lottakåren använder internt, Lottarummet, skrivs det dag efter dag sedan januarikonferensen: Efter det som sades på Folk och Försvars konferens har jag nu blivit medlem!

Det är oerhört bra och uppskattat att regeringen nu har beslutat att i år tillföra 55 miljoner extra till våra frivilliga försvarsorganisationer. Det är mycket bra och välkommet, och det tycker jag verkligen att vi kan tacka regeringen för, fru talman. Vi ser att fler vill engagera sig och vara en del av Sveriges totalförsvar. Tack, alla ni som engagerar er för detta på er fritid! Tack, alla ni som är med och tar fajten för Sverige dag ut och dag in! Detta har alltså redan nu både stärkt och ökat försvarsviljan, och det fortsätter.

Anf. 39 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag tackar Alexandra Anstrell och Markus Selin för deras inlägg i en angelägen fråga.

Låt mig börja bakifrån, fru talman, nämligen i det Alexandra Anstrell anförde om vikten av de frivilliga försvarsorganisationerna som en delkomponent för att bygga försvarsvilja och omvandla försvarsvilja till försvarsförmåga. Våra frivilliga försvarsorganisationer fyller en omistlig och viktig roll, och jag vill i varje sammanhang som jag kan verkligen betona hur viktiga de är för försvarsförmågan och för att stärka försvarsviljan i landet.

Det regeringen har gjort, vilket är en konsekvens både av den ökade tillströmning vi såg direkt efter den fullskaliga invasionen i Ukraina och av den ökade tillströmning vi har sett efter Folk och Försvars rikskonferens i år, är att tillskjuta mer medel till de frivilliga försvarsorganisationerna. Det har vi gjort just för att de ska få möjlighet och förutsättningar att omhänderta det ökade engagemang i dessa organisationer som vi har sett.

Vår förhoppning är naturligtvis att detta ska skapa ringar på vattnet. Det bidrar till en ökad medvetenhet runt om i samhället om det allvarliga säkerhetspolitiska läge som Sverige befinner sig i. Jag tackar därför Alexandra Anstrell för uppmärksammandet av detta.

Vad gäller läroplanerna kommer det redan 2025 att finnas med avsnitt om både Nato och vårt totalförsvarskoncept i läroplanen för gymnasieskolan. Det finns också som en del i en utredning att titta på hur detta kan föras in i grundskolans läroplan, för det är naturligtvis också en fråga som är angelägen.

Vad gäller Markus Selins yttrande uppfattade jag kanske inte att det avslutades med någon konkret fråga utan mer att det kom ett medskick om att regeringen ska ha varit för stark i sin tonalitet under Folk och Försvars rikskonferens. Låt mig då bara säga att det regeringen sa egentligen inte var något nytt. Vi har haft en enig försvarsberedning som sedan 2017 har sagt att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Det betyder motsatsvis att det kan bli krig.

Det som har hänt sedan dess är att det säkerhetspolitiska läget har fortsatt att försämrats. En enig försvarsberedning har – med åtta partiernas enighet – konstaterat att vi just nu genomlever det sämsta säkerhetspolitiska läget sedan andra världskrigets slut. Det hade varit en större nyhet om detta *inte* medförde att det kan bli krig.

Vi säger inte att det finns ett förestående krigshot mot Sverige, men vi säger att vi behöver påskynda återuppbyggnaden av totalförsvaret. Vi behöver stärka försvarsviljan i det svenska samhället för att ta höjd för en sämre utveckling, och det är något man bara kan göra på förhand. Det är ju så dags att sätta igång när olyckan väl är framme. Därför handlade det som sades i Sälen egentligen om att vädja om proaktivitet och att få systemet att arbeta snabbare.

Anf. 40 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Talmannen tog ett fint initiativ och skickade ut oss riksdagsledamöter till så många gymnasieskolor och högstadieskolor som möjligt under januari månad i år. Ytterst handlade det om att fira att regeringsformen fyller 50 år. Jag vill återigen tacka talmannen för det fina initiativet.

Personligen hann jag med att hålla i 16 olika lektioner under tre veckor, från Norsborg och Nacka i söder till Arlandastad och Norrtälje i norr. Under mina 16 lektioner, som varade i en eller två timmar, mötte jag över 500 elever och ett trettiotal lärare och mentorer. Efter lektion nummer ett, två eller tre började jag fundera lite: Ja, det är nog min roll som riksdagsledamot och delaktig i försvarsutskottet att svara på frågan om det kommer att bli krig i Sverige. Men efter att ha fått frågan tio, elva, tolv, tretton eller fjorton gånger började jag känna viss förvåning – och lite irritation. Är det verkligen min roll att förtydliga Carl-Oskar Bohlins uttalande i Sälen?

Återigen: Jag anser att försvarsvilja är något oerhört skört och kanske den viktigaste resursen vi har i ett samhälle. Därför blir det stora frågetecken efter uttalanden som det statsrådet Bohlin gjorde i Sälen, till exempel: ”Trots denna omedelbara närvaro tycks våra mentala försvarsmekanismer fortfarande låna många slutsatsen att allt det där händer någon annanstans. Där men inte här.” Han sa också ”med ämbetets kraft. Mindre inlindat, och med en osminkad tydlighet: Det kan bli krig i Sverige.” Jag

är övertygad om att det gav fel effekt och ledde till väldigt mycket merarbete för många av oss.

Herr talman! Återigen: Vi ska vara oerhört rädda om försvarsviljan i vårt samhälle. Det är förmodligen den viktigaste resursen vi har.

För mig kvarstår åtminstone tre frågor här i dag. Vad blir nästa möjliga steg om vi behöver eskalera ytterligare i tonalitet? Vilken grundanalys låg bakom Bohlins eskalation i tonalitet just där och då? Och var det meningen att denna oro och förvirring skulle uppstå, liksom denna typ av efterdebatt?

Jag gick alldeles nyss in på Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps hemsida, krisinformation.se, som är bra. Jag länkade mig vidare till Lilla Krisinfo, som är riktad till barn och ungdomar. Där kan man läsa rakt upp och ned: "Försvarsmakten och dom svenska politikerna tror inte att det kommer att bli krig i Sverige just nu, även om det är omöjligt att säga."

Jag menar, återigen, att det blev fel, att det blev för hårt. Jag önskar att vi, som tillsammans tillhör någon typ av statsledning, kan balansera tonaliteten bättre än man gjorde i januari.

Anf. 41 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr talman! Jag vill lyfta fram hemvärdet. Hemvärdet består av cirka 22 000 helt vanliga människor som försvarar Sverige efter jobbet. Egentligen är de, som de säger i sin reklam just nu, helt ovanliga människor. Hemvärnssoldater har civila arbeten som de lämnar någon vecka eller några veckor per år för att vara en viktig del av Sveriges försvar. De ingår i Försvarsmakten och är redo att försvara Sverige med kort varsel och lång uthållighet. Vi talar om lärare, elektriker, HR-chefer och rörmokare som också är hemvärnssoldater. Runt om i landet är tusentals redo att släppa det civila livet och rycka in för att försvara Sverige.

När läget förvärras kan vi se att engagemanget ökar. Även hemvärdet märker såklart av det ökande engagemanget och den ökande försvarsviljan. I samband med starten av Rysslands invasion av Ukraina 2022 fick Försvarsmakten in rekordmånga ansökningar till hemvärdet. På en vecka kom det in 9 842 ansökningar, herr talman. För att omhänderta engagemanget tillsattes mer personal, och antalet utbildningsplatser utökades.

Antalet ansökningar till hemvärdet ökade även efter uttalandet om säkerhetsläget under Folk och Försvars konferens i januari. Under inledningen av 2024 kom det in 1 200 ansökningar till hemvärdet. Det kan jämföras med ungefär 250 året innan. Jag menar inte att det är fel effekt, vilket ledamoten Selin talade om. Det är precis tvärtom. Insatserna som ministern berättade om i sitt svar är bra, både de som är genomförda och de som komma skall.

Jag tror att det är viktigt att fortsätta tala om det, precis som man gjorde vid Folk och Försvars rikskonferens. Information och kunskap är makt. Det behöver vi. Nu när vi går med i Nato är det dessutom hela Sverige som går med, inte bara Försvarsmakten. Då behöver vi jobba tillsammans.

Anf. 42 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Låt mig inledningsvis knyta an till det som ledamoten Anstrell mycket klokt konstaterade: Det är alltså inte Försvarsmakten som blir medlemmar i Nato; det är hela Sverige. Det är 10 miljoner svenskar.

Det utgör en brytpunkt och skapar en ny säkerhetspolitisk doktrin för Sverige. Vi kommer att ingå i en värderingsgemenskap som Sverige egentligen har hört hemma i under lång tid. Nu tar vi det logiska steget. Det var synd att det behövde dröja så länge. Men nu är vi äntligen på väg in.

Herr talman! Det är för mig något oklart vad ledamoten Selin egentligen far efter i denna diskussion. Den har till väldigt liten del handlat om det som frågeställningen förespeglade och har till större del handlat om att försöka misstänkliggöra eller misskreditera det som sades under Folk och Försvars konferens.

Ledamoten Selin försöker antyda att det som sades på konferensen skulle ha haft någon typ av negativ inverkan på försvarsviljan i Sverige. Även om det är ett underförstått påstående är det ganska oerhört att låta antyda det. Till det redogörs i ingen del för datapunkten eller för vilken intäkt man skulle ha för att göra ett sådant påstående.

Folk och Försvars konferens handlade om att skapa medvetenhet om den säkerhetspolitiska situation som Sverige befinner sig i. Försvarsberedningen har i närtid i två på varandra följande rapporter sagt att Sverige befinner sig i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskrigets slut. Det är ett stort och allvarligt konstaterande. Det betyder såklart att det inte går att utesluta att kriget kan komma även till Sverige. Men det betyder inte att det finns risk att det blir krig i morgon eller att vi har ett omedelbart förestående krigshot. I denna del har regeringen varit mycket tydlig.

Jag tror att det är bra om vi i den här kammaren, särskilt om man är ledamot i försvarsutskottet, inte lånar ut sig till att aktivt försöka missförstå vad som faktiskt sades. Men det är välgörande att höra att ledamoten Selin efter att ha tagit del av den information som finns tillgänglig för barn i varje fall har förstått vad regeringen avsåg och menade.

Anf. 43 MARKUS SELIN (S):

Herr talman! Jag talade i mitt inledande anförande om motivationsgap och frustrationsgap. Jag ser en stark koppling till försvarsviljan. Jag tror att jag har varit tydlig.

Herr talman! Aisopos skrev för 2 500 år sedan fabeln om pojken som ropade varg. Andemeningen i fabeln är att om man ropar ”Vargen kommer!” för många gånger kommer vi inte att ha förtroende för det viktigaste vi har i ett samhälle. Jag hoppas att jag har uttryckt det tydligt. Det är nämligen det viktigaste vi har.

Min mamma och pappa föddes i Finland under brinnande krig. Min farfar överlevde fem år i krig, min morfar likaså. Jag kan därför inte sluta tänka på att man i Finland tittade lite förvånat på den svenska statsledningen i början av året. Låt mig, för att vara tydlig, låna några ord från Finlands dåvarande president, Sauli Niinistö. Han kände sig förmodligen tvingad att gå in och hjälpa statsledningen i Sverige. Han sa: Var inte rädda, men var vaksamma! Det sa alltså Finland, som blev av med en niondel av sitt territorium och drabbades av 450 000 internflyktingar.

Det är fortfarande upp till statsrådet Bohlin att svara på vad som ledde till att man eskalerade så mycket i tonaliteten där och då, i Sälen den 7 januari.

Anf. 44 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Diskussionen blir alltmer märklig till sin karaktär. Jag redogjorde för vad en enig försvarsberedning, åtta partier i enighet, har konstaterat. Man säger att det väpnade angreppet inte kan uteslutas. Det betyder motsatsvis, rent semantiskt, att det kan bli krig. Man säger att det är det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskrigets slut.

Ledamoten Selin blir svaret skyldig: Ropar den här församlingen varg, eller ropar en enig försvarsberedning varg? I så fall har ju ledamot Selin ett ypperligt tillfälle att i bänkraden överlägga med sin representant i Försvarsberedningen, som ju också råkar finnas här i rummet.

Det vi gav uttryck för på Folk och försvars rikskonferens låg i linje med det som Försvarsberedningen i två på varandra följande rapporter under föregående år har konstaterat. Vad gäller den finske presidentens yttranden i sitt nyårstal vill jag mena att de också går i linje med vad vi har sagt. Jag sa i mitt tal i Sälen: Jag vill inte vädja till er rädsla. Precis på samma sätt uttrycker sig den finske presidenten.

Men det krävs vaksamhet, och det krävs skyndsamhet i agerandet. Framför allt behöver insikten vara att tid också är en kostnad. Vi vet inte hur lång tid vi har på oss. Vi kan återigen upprepa att inte finns något omedelbart förestående krigshot mot Sverige, men vi behöver förbättra vårt förberedelsearbete för en försämrad säkerhetspolitisk utveckling.

Tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2023/24:497 om civilplikt och elförsörjningen

Anf. 45 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Peter Hultqvist har frågat mig om jag delar hans uppfattning om att det finns en problematik i det han beskriver och vilka åtgärder jag i så fall avser att vidta.

Samhället är helt beroende av de varor och tjänster som näringslivet tillhandahåller. Flera verksamheter av vikt för totalförsvaret som förut var i offentlig regi ägs, drivs och förvaltas i dag av privata svenska och utländska företag. Inom elsektorn är det inte ovanligt att verksamheter omfattas av säkerhetsskyddslagstiftningen. Säkerhetsprövning av personal och säkerhetsskyddsavtal används i förekommande fall. Svensk eller utländsk personal som är bosatta i Sverige kan, om regeringen föreskriver om allmän tjänsteplikt, tas i anspråk för tjänstgöring under höjd beredskap.

Elberedskapslagen är den lag som reglerar elföretags skyldigheter att vidta beredskapsåtgärder. Beredskapsåtgärderna syftar till att förebygga, motstå och hantera störningar i elförsörjningen som kan medföra svåra påfrestningar på samhället såväl under fredstida kriser som under höjd beredskap. Skyldigheterna i lagen gäller för företag som bedriver produktion, överföring och handel med el. Svenska kraftnät kan i rollen som elberedskapsmyndighet besluta om att aktörer ska vidta beredskapsåtgärder. Svenska kraftnät har i dag tillgång till reparationsmateriel och utbildar anställda vid företag inom elkraftssektorn för att kunna bistå elbranschen vid

större akuta reparationsinsatser vid till exempel olyckor, terrorhandlingar eller naturkatastrofer.

Den 12 oktober 2023 fattade regeringen beslut om att ge Svenska kraftnät i uppdrag att analysera behovet av civilplikt inom elförsörjningen och lämna förslag på åtgärder. Myndigheten ska bland annat analysera och redovisa vilka personalbehov som är lämpliga att tillgodose genom civilplikt för att bidra till att trygga totalförsvarets behov av elförsörjning. Myndigheten ska också analysera och redovisa hur tillgången till dagens reparationsberedskap vid Svenska kraftnät påverkas vid höjd beredskap. Uppdraget ska redovisas senast den 29 mars 2024. Vidare fattade regeringen beslut den 21 december 2023 om att aktivera civilplikten inom den kommunala räddningstjänsten och elförsörjningsområdet. Beslutet innebär att personer som redan har relevant utbildning inom dessa områden kan omfattas av civilplikt.

Vidare har Statens energimyndighet i uppdrag att samordna en nationell kraftsamling kring kompetensförsörjning för elektrifieringen och bland annat föreslå åtgärder för att möta kort- och långsiktiga kompetensbehov. I den genomförda kartläggningen har bland annat elkraftsmontörer och stationsinstallatörer identifierats som bristyrken. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2024.

Steg för steg stärker regeringen Sveriges beredskap inom elförsörjningen så att den ska bli mer robust för såväl kris som krig. Regeringen avser även återkomma i dessa frågor i totalförvarspropositionen som planeras att lämnas under hösten 2024. Försvarsberedningens rapport *Kraftsamling – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret* kommer vara ett viktigt underlag i arbetet.

Anf. 46 PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Det är en väldigt viktig fråga som vi nu ska diskutera. Vi har haft en tid av väldigt höga och i vissa fall extrema elpriser. Vi har överföringsproblem, vi har haft problem med produktion och vi har en stor kompetensbrist.

Jag hävdar att det är ett akut läge när det gäller kompetensbristen. Svenska kraftnät får inte tag i den personal som är nödvändig om man ser till Sverige som nation. Det finns också omfattande säkerhetspolitiska aspekter på just det här förhållandet. Om utländska aktörer dominerar i energisystemet öppnar det också för sådana som har onda avsikter – aktörer som vill göra intrång, som vill spionera, som vill kartlägga våra system, som vill påverka dem otillbörligt och som framför allt vill ha en bred kunskapsbas om detta. Den typen av antagonister finns. Jag tycker att det ska sägas klart och tydligt.

I Sverige har vi i dag cirka 50 personer som har kompetens att bygga, felavhjälpa och underhålla Svenska kraftnäts anläggningar. Det är ingen stor skara personer. Detta beror bland annat på att vi de senaste 20 åren har haft en utveckling där nätägarna har minskat andelen egen personal. Man har outsourcat underhållsarbeten på egna nät och produktionsanläggningar.

En rad underentreprenörer tillhandahåller personal i stora områdesvisa upphandlingar, och många gånger kan det finnas hundratals underleverantörer på samma område. Stora delar av verksamheten, eller i stort sett hela, byggs på underentreprenörer. Det finns exempel där ett bolag har haft 800

underentreprenörer under sig. Det bygger på att de tre största nätägarna – Ellevio, Vattenfall och Eon – inte har en enda egen anställd för drift, underhåll, felavhjälpning eller nybyggnation. Det är definitivt inte en bra situation.

Det som skulle behövas är egentligen en ordentlig satsning på gymnasie- och vuxenutbildning för att få fram fler som kan jobba inom den här sektorn. Det skulle behöva skapas regionala kundkompetenscentrum. Vi skulle behöva inrätta en partsdriven yrkesnämnd inom energisektorn, där fackliga organisationer och arbetsgivare samverkar för att lösa den här typen av problem. Arbetsförmedlingen skulle behöva upphandla fler utbildningar inom den här sektorn, och vi skulle också ha ett politiskt krav på att de som är nätägare ska ta ansvar för en grundbemanning så att man kan klara felavhjälpning och löpande underhåll av eget nät i egen regi.

Från säkerhetspolitisk synpunkt skulle vi behöva göra en ordentlig analys av hur vi säkrar vårt energibehov i kristid och skyddar oss från främmande makts intressen när det gäller just den här sektorn.

Det som jag nu har redovisat är en realitet, och det kommer att krävas ett stort och omfattande arbete för att komma åt detta. Mycket av orsaken till detta är att man har outsourcat i den stora utsträckning som man har gjort. Man har avvecklat egen kompetens och trott att marknadskrafterna löser problemet själva.

Det här är alltså en problembeskrivning. Det skulle vara intressant att höra hur ministern, förutom alla utredningar, förhåller sig till detta.

Anf. 47 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Nu handlar den här interpellationen om civilplikten i elförsörjningssektorn. De bredare frågorna, som gäller kompetensförsörjning inom elsektorn generellt, är inte frågor som ligger på underteknads bord. Men man kan väl säga att vi har sett väldigt få initiativ på detta område under den föregående regeringen. Jag skulle säga att de har lyst med sin fullständiga frånvaro.

Det är tyvärr på det sättet att vi har ett skörare och mer sårbart elsystem i Sverige i dag än vad vi hade för 20–30 år sedan. När det gäller det huvudsakliga ansvaret för den utvecklingen handlar det om den politiska inriktning som man har haft i förhållande till det svenska elsystemet. Den har inte i alla delar tjänat Sverige väl, för den har skapat ett skörare och mer sårbart elsystem.

När det gäller frågan som tangerar mitt ansvarsområde, nämligen frågan om personalförsörjning i denna sektor i händelse av höjd beredskap och ytterst ett väpnat angrepp, är det en fråga som vi har lagt i ett särskilt snabbspår just för att vi ser att elförsörjningsområdet är så kritiskt och för att det är centralt att få detta på plats.

Vi har en stor utredning som tittar på hela det tillkommande personalförsörjningsbehovet i samhället vid höjd beredskap, men vi har också valt att lägga civilplikt i fråga om elförsörjningen på elförsörjningsområdet i ett särskilt snabbspår. Vi har dels fattat aktiveringsbeslutet, dels genom arbetet på Klimat- och näringslivsdepartementet gett Svenska kraftnät ett särskilt uppdrag att återkomma med förutsättningarna för hur detta skulle kunna ske på ett mycket skyndsamt sätt.

Anf. 48 PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Den här interpellationen handlar just om kombinationen av kompetensförsörjning och civilplikt. Jag vill utveckla det.

I interpellationen slås det fast att antalet personer som kan utföra detta inom ramen för Sverige är förhållandevis lågt och att det beror på att vi har ett problem med de utländska entreprenörerna. Det reser problemet med kompetensförsörjningen i elnätet.

Man kan då titta på civilplikten i detta sammanhang. Svenska kraftnät har bedömt att det finns ett behov av att tillföra 8 000 personer inom ramen för denna bransch under kommande år. Deras bedömning när det gäller civilplikten är att de skulle kunna få in 1 000 personer 2028. Frågan är hur vi ska utbilda och förbereda dessa personer så att de klarar den uppgiften 2028. Och utifrån denna bedömning är ju 1 000 personer bara en liten del av vad som egentligen behövs.

Vi hade en satsning på utbildning under den tid som vi satt i regeringen. Den påbörjades 2018, och det var ett särskilt bidrag som gick till branschskolor: 50 000 kronor per elev och läsår. Utbildningen genomfördes bland annat i Åsbro. Där utbildade man cirka 130 distributionselektriker per år. 35 av dem var direkt finansierade via detta bidrag.

Detta togs bort. Det redovisades av Lotta Edholm, som är minister i den nuvarande regeringen, den 8 februari 2023. Man drog in detta stöd till branschskolorna. Det innebär alltså att man minskar utbildningsmöjligheten när det gäller just dessa viktiga och centrala arbetare, som kan jobba inom den här sektorn. Det blir direkt kontraproduktivt och motverkar syftet att kunna stödja utvecklingen.

Detta är väl en bit, om man ska jämföra vad som har skett. En annan bit var att vi tillsatte en kompetensförsörjningsutredning. Det var Farmanbar som var minister då och som ansvarade för just den delen. Det är något som också Bohlin har redovisat i sitt svar.

Det är klart att man kan sitta här och räkna upp vad den ena och den andra har gjort. Vad jag försöker peka på är ett stort problem som det nu måste göras något åt.

Jag tycker att det är bra att Bohlin säger att detta system är skört. Detta bygger just på den konstiga övertron på outsourcing och olika typer av nyliberala lösningar. Man inbillar sig att branscher och marknader löser sina egna problem.

Ska vi framöver klara den utmaning som jag nu har redogjort för som handlar om att komma till rätta med säkerheten i elsystemet måste vi satsa på utbildning. Vi måste satsa på samverkan i branschen. Vi måste satsa på att bygga upp ett ordentligt och robust system. Vi måste lägga den blinda marknadstron åt sidan, och vi måste se de utmaningar som finns inom ramen för denna sektor.

Slutligen vill jag säga något när det gäller säkerhetsfrågorna. Bohlin fick ett brev från Elektrikerförbundet före jul. De har begärt ett möte, där de framför allt vill ta upp säkerhetsaspekterna i ett resonemang med Bohlin. Men svaret har hittills uteblivit, och ett möte har inte blivit av. Jag vill rekommendera dig, Bohlin, att ha det mötet, för det kan ge dig en del information som du kan behöva.

Anf. 49 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Jag tror att jag i grunden inte har någon annan uppfattning än Peter Hultqvist om de problem som finns när det kommer till robustheten i det svenska elsystemet. Vad jag möjligen kan tycka är att Peter Hultqvist beskriver detta på ett enahanda sätt. Att detta skulle förklaras av någon blind nyliberal marknadstro är jag inte heller helt övertygad om. Detta har naturligtvis att göra med vad politiken över tid har satt upp för styrmedel när det gäller denna marknad. Det är till syvende och sist en marknad som är helt konstruerad och given av politiska förutsättningar.

Det är otvivelaktigt på det sättet att vi befinner oss i en annan säkerhetspolitisk tid än vi gjorde för 10–15 år sedan. Jag är därför mycket glad över att konstatera att denna regering, så fort den trädde till, gick vidare med arbetet att titta på återaktiveringen av civilplikten i denna sektor. Detta skapar naturligtvis inte bara en större rådighet och bättre förutsättningar under höjd beredskap, utan det skapar också en bättre grundkompetens. Det blir fler människor med rätt kompetens som under andra delar av hotskalan kan kontrakteras på frivillig basis för att helt enkelt hjälpa systemet att fungera bättre.

Vi ser med stor tillförsikt fram emot att Svenska kraftnät under den här månaden ska redovisa sina slutsatser om hur man avser att gå vidare med aktiveringen av civilplikten. Det är angeläget att få detta på plats så snart som möjligt. Det är angeläget att vi får en bättre kompetensförsörjning.

Vad gäller den synpunkt som Peter Hultqvist lyfter fram om Elektrikerförbundet uppfattar jag det kanske i första hand som en socialdemokratisk politisk kampanj snarare än en angelägenhet i sak. Jag vet att man har erbjudits möten med statsrådet Ebba Buschs politiska stab, då hon är den person som hanterar de här frågorna i det dagliga arbetet.

Anf. 50 PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Det var nog inte så bra sagt, det där att Elektrikerförbundets begäran handlar om någon sorts socialdemokratisk kampanj. Jag har nämligen tagit del av den information de hade tänkt lämna. Den är rätt allvarlig när det gäller en del säkerhetsfrågor. Nu sitter ju Bohlin på ett departement där bland annat den typen av frågor hanteras, så oavsett om det här fick en alltför överdriven politisk slagsida skulle jag rekommendera honom att ta det mötet. Det kan faktiskt vara viktigt och intressant för Bohlin att göra det.

När det gäller civilplikten har ju den aktiverats som en naturlig del i relation till värnplikten. Däremot var det väl så att det tog lite tid att få fram arbetsuppgifter som var motiverbara när det gällde civilplikten. Där är vi nu, och det är bra.

Däremot är jag fortfarande frågande till hur man har tänkt sig att man ska klara av att ta sig an de 1 000 personer som Svenska kraftnät tidigare har sagt att man skulle kunna skriva in 2028. Det ska bli intressant att se hur man har tänkt att det ska gå till. Det är också intressant att fundera på hur man kommer att lösa det behov på upp till 8 000 personer som Svenska kraftnät tidigare har redovisat.

Sedan skulle jag vilja göra medskicket att en enkel åtgärd för att stärka den här sektorn vore att återinföra stödet som vi hade på 50 000 kronor per elev och läsår i den branschskolverksamhet som finns för att utbilda distributionselektriker. Det är en enkel åtgärd som skulle kunna vidtas.

I övrigt får jag tacka för debatten. Jag hoppas att det här leder till att statsrådet nu tar initiativ i olika dimensioner för att förbättra dagens situation.

Anf. 51 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Det är naturligtvis möjligt att det Peter Hultqvist redogör för kopplat till Elektrikerförbundet i grunden inte är en politisk kampanj. Det är i så fall gott så. Jag bara konstaterar att man har avböjt möjligheter att träffa representanter för det statsråd som är ansvarig för de här frågorna för att sedan försöka göra en medial sak av detta. Det bär ju tydlig prägel av en politisk kampanj snarare än en angelägenhet i sak. Men vi hoppas att de har möjlighet att träffa representanter för statsrådet Buschs politiska stab och framföra den information de finner lämplig och att den, i den mån den berör mig, kan vidarebefordras till undertecknad. Det hoppas jag verkligen.

Jag tror att det i grunden finns samsyn på huvuddragen av vad som kan komma att behöva göras i de här frågorna. Det blir naturligtvis också något att väga av inför det kommande försvarsbeslutet.

Försvarsberedningen arbetar just nu med sin slutrapport, där Försvarsberedningen också kommer att ge sin syn på de ekonomiska förutsättningarna. Till syvende och sist är det ju så att en storskalig aktivering av civilplikten inom den här sektorn kostar pengar. Jag hoppas att Socialdemokraterna även i denna del är pådrivande för att vi ska kunna skapa förutsättningar för ett robust och starkt civilt försvar som vi kan gå fram med i bred politisk enighet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 16 Svar på interpellation 2023/24:499 om stöd till civilsamhället för ökad robusthet

Anf. 52 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Lena Johansson har frågat mig vilka mina och regeringens planer är för att på både kort och lång sikt stödja civilsamhället och främja gemensamma lösningar som ökar robustheten i samhället, särskilt i normalläge men också för att hantera kriser och ofredstider. Vidare har Lena Johansson frågat hur jag och regeringen ämnar hantera de kostnader som kommuner, regioner, föreningsliv och näringsliv har i samband med kravet på försvarsförmågehöjande insatser.

Vi befinner oss i ett mycket allvarligt säkerhetspolitiskt läge som ställer krav på samhället att snabbt skapa en ökad förmåga att hantera händelser som kan omfatta hela hotskalan. Regeringen har därför under 2024 genomfört en rad satsningar för att höja förmågan och stärka motståndskraften i det civila försvaret, till exempel 100 miljoner kronor i ökade bidrag till kommunernas och regionernas arbete med krisberedskap och civilt försvar.

Vi har tillfört 40 miljoner kronor för aktivering av civilplikten inom kommunal räddningstjänst. För att stärka räddningstjänsten under höjd beredskap har vi också tillfört 40 miljoner samt 100 miljoner kronor till Myn-digheten för samhällsskydd och beredskap för fortsatt upprustning och modernisering av skyddsrum.

Vidare fortsätter regeringen att stärka och utveckla försörjningsberedskapen, bland annat genom uppdrag till Socialstyrelsen att köpa in och lagra sjukvårdsprodukter för traumavård till ett värde av 500 miljoner kronor samt genom att tillskjuta 1 000 miljoner kronor till regionerna under 2022–2024 för att öka lagerhållningen av läkemedel.

En viktig beståndsdel i Sveriges förmåga att motstå kriser och ytterst krig är vår individuella beredskap och försvarsvilja. Här har det civila samhället en viktig uppgift i att bidra till att skapa delaktighet utifrån engagemanget och viljan att påverka såväl den egna livssituationen som samhället i stort.

Erfarenheterna från Ukraina visar på vikten av ett engagerat civilsamhälle. Vid Rysslands fullskaliga och brutala invasion styrde det ukrainska civilsamhällets organisationer snabbt om sina verksamheter för att hantera de behov som uppstått. Det handlade till exempel om hanteringen av boende för flyktingar och om att stödja sjukvården.

Befolkningens känsla av samhörighet med och delaktighet i samhället har betydelse för viljan att engagera sig. Det är glädjande att se att det under de senaste två åren skett en stor ökning av sökande till de frivilliga försvarsorganisationernas verksamheter. Dessa organisationer är en viktig del när vi nu ska bygga upp det militära och civila försvaret.

Regeringen ser behov av att omhänderta det stora intresse som finns för frivilligorganisationerna. I det allvarligaste säkerhetsläget sedan andra världskrigets slut behövs alla goda krafter som kan stärka Sveriges totalförsvar. Därför har regeringen ökat den ekonomiska tilldelningen till de frivilliga försvarsorganisationerna med ytterligare 55 miljoner kronor.

Senare i vår lämnar Försvarsberedningen sin rapport om det militära försvaret och ekonomiska förutsättningar för både det militära och det civila försvaret. Den redovisningen kommer tillsammans med andra underlag att utgöra grunden för den totalförsvarsproposition som regeringen avser att lämna till riksdagen i höst, om totalförsvarets fortsatta inriktning och utformning.

Anf. 53 LENA JOHANSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag skulle vilja börja med att säga att jag håller med statsrådet om att en viktig beståndsdel i Sveriges förmåga att motstå kriser och ytterst krig är vår individuella beredskap och försvarsvilja. Det är just mot bakgrund av detta jag ställer mina frågor.

För att vi som individer ska kunna lösa uppgiften och stå starka behöver vi göra det gemensamt. Bara då kommer vi alla att kunna bli vid vår läst och göra vårt jobb, i både normalläge, kris och ofredstider.

Det stöd av ekonomisk karaktär som statsrådet redogör för i sitt svar är en liten bit på vägen, men en alldeles för liten bit. Behovet är mycket större än så.

I sin rapport *Framåtanda – en prioritering av åtgärder för att stärka det civila försvaret* tar MSB upp frågan om hur behoven ser ut och vad som krävs på olika nivåer. Man talar om nivå 1 på 10 miljarder, som är den lägsta nivån. Nivå 2 är på 15 miljarder och nivå 3 på 20 miljarder

På nivå 1, som är den lägsta nivån, 10 miljarder, handlar det om att prioritera åtgärder som syftar till att Sverige som nation ska kunna motstå de inledande konsekvenserna av ett väpnat angrepp. Det handlar om att upprätthålla förmågan till ledning och fungerande elektroniska kommunikationer, att elnätet inte kollapsar och att transporter kan genomföras. Samtidigt ska civilbefolkningen värnas där sjukvården hanterar masskadeutfall, räddningsinsatser utförs efter vapenverkan samt ordningsmakten upprätthåller rättsprincipen.

Här måste statsrådet ändå tillstå att det är en riktig uppförsbacke, med rådande sjukvårdskris, till exempel. Även om regeringen nu tillskjuter 6 miljarder i budget efter hårda påtryckningar och ett massivt behov räcker inte dessa medel.

Statsrådet är en riktig citatmaskin, och det är lite roligt att lyssna på honom. När statsrådet säger att ingen har mandat att vila på stället i väntan på andra är min fortsatta fråga till statsrådet: Hur ämnar statsrådet och regeringen hantera de kostnader som regioner, kommuner, föreningsliv och näringsliv har i samband med kravet på försvarsförmågehöjande insatser? Jag tycker inte att jag riktigt fick svar på det.

Anf. 54 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Tack, interpellanten, för en engagerande och viktig fråga! Det omedelbara svaret när det gäller regionernas resurstilldelning är naturligtvis bland annat det som gavs i går, nämligen ett ytterligare tillskott på 6 miljarder kronor från staten till regionerna för att de ska kunna hantera sitt ordinarie uppdrag – detta alltså utöver de historiskt stora statsbidrag som satsades i budgetpropositionen för 2024.

Civilt försvar är dock till sin karaktär något mer och något annat än den ordinarie verksamheten. Där handlar det om särskilda satsningar som inte kan förväntas rymmas inom regionernas ordinarie budget och verksamhet. Det rör sig till exempel om det jag nämnde, ett nationellt traumasjukvårdslager för att kunna hantera ett masskadeutfall på svenskt territorium – något som Sverige fram till nyligen har saknat och ett ansvar som vi inte har kunnat förvänta oss att regionerna ska ta på egen hand. Detta har regeringen under det gångna året genomfört.

Vi har också, som nämndes, tillskjutit särskilda medel för att regionerna ska kunna arbeta på ett mer ändamålsenligt sätt med sin försörjningstrygghet gällande läkemedel och helt enkelt bygga upp beredskapslager av läkemedel som det kan bli brist på. Detta är ett arbete som just nu pågår.

Sedan handlar det om särskilda satsningar på till exempel säkra lokaler, reservkraft och så vidare som regeringen i budgeten för 2024 avsätter

särskilda medel till på hälso- och sjukvårdsområdet. Det är alltså utöver de generella statsbidrag som regeringen ger på det här området.

Anf. 55 LENA JOHANSSON (S):

Fru talman! Som jag inledde med att säga förstår jag att det här är komplext. Men det är ändå vårt gemensamma ansvar att bygga Sveriges försvarsförmåga stark.

Vi behöver alla bidra, och jag tycker att regeringen behöver ta på sig ledartröjan i den här frågan lite mer för att fylla de organisatoriska tomrummen mellan regering, kommuner, företag, frivilligorganisationer och försvarsmakt.

Jag skickar med statsrådet det berömda uttrycket att ingen kedja är starkare än sin svagaste länk, för den länk som statsrådet sitter på kan och får inte vara den svagaste. Regeringen får inte bli svaret skyldig om hur för-
mågehöjningen ska gå till och vem som ska göra vad.

Jag vill ta ett exempel. I mitt hemlän, Västmanland, har vi i Västerås en stor och resursstark kompetens. Det är en kommun som har kommit långt i sitt arbete. Ändå kommer man att behöva ekonomiskt stöd och hjälp och säkert rådgivande insatser. Men vi har också små kommuner som Surahammar, Skinnskatteberg och Norberg, som också ska vara kedjor i den starka länken.

Jag vill bara lyfta fram olikheterna i vårt avlånga och kära Sverige och påpeka vikten av att olikheterna också ger styrka som vi behöver bejaka. Men det kräver också någon form av deliösa hantering. Vi behöver stärka utifrån geografiska förutsättningar, kompetensförutsättningar etcetera.

Under Folk och Försvar sa civilförsvarsministern: Är du kommunalråd? Bra. Är krigsorganisation, trygghetspunkter, nödvattenplan, redundanförsörjning av livsmedel, värme och el säkerställt i omsorgsverksamheten? Har ni en fungerande frivillig resursgrupp? Om inte, sätt igång! Om ni inte har börjat ligger ni efter. Om ni inte vet hur kan ni antingen fråga någon som redan har börjat eller fråga MSB. Svårare än så är det inte.

Med detta inspel från statsrådet får jag känslan att det brådskar, att det är viktigt att ärendet hanteras skyndsamt. Då kvarstår min fråga till statsrådet: Hur ser den långsiktiga planen ut? Är det meningen att som kommun måste man skynda men som statsmakt kan vi vänta till hösten?

Anf. 56 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Nej, det är naturligtvis inte så att regeringen väntar till hösten i onödan, utan vi bedriver ett mycket framåtriktat arbete med att redan nu omhänderta sådant som Försvarsberedningen har levererat i sin senaste rapport, det vill säga redan innan Försvarsberedningen som helhet är färdig med arbetet inför det kommande försvarsbeslutet.

Det handlar helt enkelt om att bryta ut delmängder och att hitta snabbspår, vilket vi har gjort på en lång rad områden, och att skydda civilbefolkningen, aktivera civilplikten i sektorn kommunal räddningstjänst, därefter sektorn elförsörjning och så vidare. Vi behöver få en linjär förmågetillväxt där vi inte väntar på det perfekta systemet någon gång långt bort i framtiden, eftersom vi inte vet hur lång tid vi har på oss.

Mitt medskick till kommunerna, som interpellanten återgav här, syftar till att ställa ett antal kontrollfrågor, det vill säga om man som kommunal företrädare har börjat med detta. Om man inte har gjort det är det väldigt hög tid att sätta igång.

Vi har ett mycket långt och vidsträckt kommunalt självstyre i det här landet som de flesta kommunpolitiker slår vakt om. Det må vara gott så. Men det ställer också ett mycket stort anspråk på ansvarstagande i de allvarstider som vi just nu befinner oss i.

Genom en överenskommelse mellan staten och SKR och mellan MSB och SKR tillförs också riktade medel för arbetet med civilförsvaret. Men det är viktigt att komma ihåg att det grundläggande ansvaret för den fredstida krisberedskapen är ett kommunalt ansvar, och det kräver kommunala prioriteringar.

Detta är exempel på några av de punkter som jag nämnde i mitt tal som är sådant som kommuner behöver arbeta med. Om man inte ska göra just detta behöver man i vart fall fundera över vad man ska göra i stället för att ta ansvar för det som kan hända under normala fredstida omständigheter för att ha en grundläggande nivå för att sedan klara av arbetet för civilt försvar och höjd beredskap.

Det ser väldigt olika ut runt om i Kommunsverige som en konsekvens av att vi har ett stort mått av självstyre, det vill säga att kommunpolitiker får prioritera de här frågorna i stort efter eget gottfinnande. Det ställer naturligtvis krav på ansvarstagande i allvarsamma tider.

Precis som interpellanten säger har olika kommuner väldigt olika förutsättningar. Man kan befinna sig i olika geografiska och militärstrategiska lägen, vilket naturligtvis kan ställa olika typer av anspråk på beredskapsarbetet. Men mitt generella råd till mindre kommuner som per definition inte är lika resursstarka och har svårt att bedriva det här arbetet på egen hand är att gå samman med närliggande kommuner som har samma eller liknande geografiska och demografiska förutsättningar för att poola resurser. Det är ett exempel på hur man kan arbeta.

Apropå vägledning för kommuner har länsstyrelserna en särskild finansiering för att stödja kommunerna i arbetet med uppbyggnaden av det civila försvaret.

Anf. 57 LENA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för klargöranden. Men jag känner mig ändå lite otillfredsställd med svaret mot bakgrund av att det är så himla bråttom, att det ska ske så skyndsamt. Statsrådet har också själv vid tillfälle sagt att något som håller honom vaken på nätterna är när det går långsamt. Är det möjligt för statsrådet att skynda på frågorna om framför allt finansiering? Nu öppnade statsrådet ändå för liknande finansieringar som de 6 miljarderna till sjukvården och att det kan komma mer, som jag uppfattade det. Nu tittar statsrådet strängt på mig, men jag skulle vilja ha svar på om vi kan räkna med liknande tillskott. Och hur ser statsrådet på alternativen 1, 2 och 3 som MSB har som förslag i sin sammanfattande rapport? Är det något som statsrådet har en tanke om? Hur bråttom är det, och hur stor omfattning kan det tänkas bli, nivå 1, 2 eller 3?

Anf. 58 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Även om det är bråttom är det naturligtvis på det sättet – vilket jag är helt övertygad om att interpellanten är medveten om – att det finns en ordning för saker och ting. Framtida budgetsatsningar presenteras inte i interpellationsdebatter.

Det jag redogjorde för var den satsning som meddelades i går som kommer i vårändringsbudgeten. Det är en extra satsning på ekonomiska tillskott till regionerna som en konsekvens av den svåra ekonomiska situation som många regioner upplever. Detta lämnar naturligtvis bättre förutsättningar att fokusera på kärnverksamheten, men det ställer också ett mycket stort anspråk på ansvarstagande även där. De kommunpolitiker som de facto är ansvariga och som har beskattningsrätt när det gäller den verksamhet de bedriver måste se till att prioritera det som är den viktiga verksamheten, kärnverksamheten, och så vidare.

När det gäller angelägenheten är det bråttom. Jag tycker inte att jag har sagt någonting som lämnar minsta utrymme för tvetydighet i den delen. På Forsvarsdepartementet arbetar vi som jag nämnde med att bryta ur delmängder ur det som annars hade legat längre fram i tiden. Snabbspåret för aktivering av civilplikten är en sådan sak. Allt detta upptar naturligtvis bandbredd för vårt arbete och kräver att vi prioriterar på ett mycket tydligt sätt. Därför har vi under det gångna året valt att gå fram med det vi uppfattar som allra mest angeläget.

Kan jag då redan nu säga vad som ska respektive inte ska prioriteras i MSB:s underlag? Svaret är naturligtvis nej, för detta är ett underlag som har gått till Forsvarsberedningen. Vi har en ordning där Forsvarsberedningen får arbeta självständigt och regeringen inte under tiden är med och kör från baksätet. Det tror jag är en ordning som även Socialdemokraterna tillskyndar och tycker är lämplig.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2023/24:449 om kvinnors sjukfrånvaro på grund av stress

Anf. 59 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jessica Rodén har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta inom mitt ansvarsområde för att komma till rätta med att kvinnor i högre utsträckning än män drabbas av stressrelaterade sjukdomar kopplade till arbetslivet.

Jag välkomnar ledamotens engagemang i frågan, ett engagemang jag delar fullt ut. Som jämställdhets- och biträdande arbetsmarknadsminister är jag glad att denna viktiga fråga lyfts och debatteras i riksdagen. Sjukfrånvaron får stora konsekvenser för livsinkomster och därmed framtida pension. Detta drabbar kvinnor i högre grad än män.

I regeringens arbetsmiljöstrategi 2021–2025 (skr. 2020/21:92) ingår bland annat arbetet mot arbetsrelaterad stress då det är ett stort arbetsmiljöproblem. Fler kvinnor än män jobbar inom yrken med krav på högt emotionellt och psykologiskt engagemang, så kallade kontaktyrken, vilket kan bidra till att kvinnor har en högre risk för sjukskrivning med psykiatriska diagnoser, bland annat stressrelaterad ohälsa.

Även om arbetsmiljön är helt central när det gäller stressrelaterade sjukdomar vill jag också lyfta att det kan finnas andra faktorer som påverkar om det blir en sjukskrivning eller inte. Det kan handla om en hög belastning i det obetalda hem- och omsorgsarbetet som bidragande orsak till kvinnors högre sjukfrånvaro eller att kvinnor och män bemöts och behandlas olika inom hälso- och sjukvården när det gäller sjukskrivningar. Jag är övertygad om att en ökad jämställdhet på livets alla områden också kommer att få ned kvinnors sjukskrivningar.

Anf. 60 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Statsrådet säger att det är många faktorer som påverkar om det blir en sjukskrivning eller inte, och det håller jag verkligen med om.

Vi vet till exempel att det att inte lyckas i skolan har oväntat hög påverkan på den psykiska hälsan i 50-årsåldern. Vi vet att fritidsaktiviteter, kulturskola och föreningsliv har en stor positiv påverkan på den psykiska hälsan. Vi vet att föräldrar som har barn med funktionsnedsättningar, till exempel neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, har högre risk att bli sjukskrivna på grund av stress. Vi vet att det förebyggande arbetsmiljöarbetet är otroligt viktigt. Vi vet att sjukfrånvaron påverkas av hur sjukvården fungerar. Vi vet att kvinnor står för 79 procent av sjukfallen med stressrelaterad diagnos. Vi vet även att man inte blir friskare av att göras fattig.

Fru talman! Den psykiska ohälsan bland våra unga är ett stort och växande problem. Varannan 15-åring upplever psykiska besvär. Andelen barn som får diagnosen ångestsyndrom eller depression har tredubblats de senaste åren. Detta ska också ses i perspektivet att hur man lyckas i skolan påverkar den psykiska hälsan i 50-årsåldern. Psykiska besvär får livslånga och samhällsekonomiska konsekvenser. Även detta berör statsrådet i sitt svar.

I rapporten *Från riskfaktorer till friskfaktorer* skriver TCO att psykisk ohälsa är den vanligaste orsaken till sjukfrånvaro i samtliga av TCO:s sektorer. Som riskfaktorer nämner de hög arbetsbelastning, brist på inflytande över arbetet och brist på stöd från chef.

Även Kommunal vittnar om att stressrelaterade besvär är orsaken till långtidssjukskrivningar inom de kvinnodominerade yrkena. Riskfaktorer som Kommunal, liksom TCO, lyfter fram är bristande inflytande och underbemanning, vilket leder till psykisk press och en känsla av otillräcklighet.

Sjukfrånvaron är högre bland kvinnor än bland män, och den är högre för arbetare än för tjänstemän. Vårt att nämna i sammanhanget är att det i Kansliet för hållbart arbetslivs delrapport framgår att kvinnor i Sverige generellt sett har mer hälsosamma levnadsvanor.

Kvinnor är överrepresenterade i yrken med höga krav och med lågt inflytande över arbetstider och hur arbetet ska utföras. Sådana arbetsvillkor är nära kopplade till hälsorisker.

Det förebyggande hälsoarbetet behöver prioriteras. Det är många politikområden som berörs. Jag vill gärna ta fasta på den sista meningen i statsrådets svar: ”Jag är övertygad om att en ökad jämställdhet på livets alla områden också kommer att få ned kvinnors sjukskrivningar.” Statsrådet

får gärna gå igenom vad det är för åtgärder hon avser att vidta inom sitt ansvarsområde för att komma till rätta med detta.

Anf. 61 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! ”Aldrig tidigare har så många varit sjukskrivna på grund av stress.” Detta är Försäkringskassans egna ord kring situationen på svensk arbetsmarknad. Precis som interpellanten och min partikollega Jessica Rodén nämner kan vi utläsa i Försäkringskassans rapport *Från ryggont till utmattning* att mellan juni 2019 och juni 2023 ökade antalet personer som var sjukfrånvarande på grund av stress från 28 000 till 42 000 personer. Det är en ökning med 49 procent. Vilka är det då som drabbas? Jo, framför allt kvinnor.

Som vi redan har hört i debatten står alltså kvinnorna för 79 procent av sjukfrånvaron på grund av stress. Och det är ju inte heller vilka kvinnor som helst, utan detta rör framför allt arbetarkvinnor. Det är kvinnor som i hög grad jobbar inom vården, skolan och omsorgen. Det är kvinnor som min lillasyster Malin, som är undersköterska. Det är kvinnor som en av mina bästa vänner, Eleonor, som är lärare. Det är arbetarkvinnor som på grund av den stressade situationen tvingas sjukskriva sig.

Fru talman! Det är hög tid att vi tar itu med den oroande trend vi ser, där alltför många kvinnor inom välfärdsyrken tvingas sjukskriva sig på grund av stress. En del av förklaringen till den höga sjukfrånvaron ligger bland annat i obalans mellan krav och resurser.

Dessa kvinnor, som arbetar i hjärtat av vårt samhälle, möter dagligen utmaningar och krav som överstiger gränserna för vad som egentligen är acceptabelt. Det är oacceptabelt att de ska behöva offra sin egen hälsa för att möta behoven i samhället.

Vi måste erkänna det faktum att stressen inom dessa yrken inte bara är en individuell fråga utan också ett tecken på ett strukturellt och samhällsligt problem. Ojämligheten, underbemanningen, låga löner och brist på resurser är bara några av de faktorer som bidrar till den stress som kvinnor inom vården och välfärdsyrkena upplever.

Dessa kvinnor förtjänar inte bara vårt erkännande utan också konkreta åtgärder för att förbättra deras arbetsvillkor och minska den stress som de utsätts för. Det är helt enkelt dags för politiska ledare och arbetsgivare att ta ansvar och agera i dessa frågor. Det är dags att agera för att förbättra arbetsvillkoren. Det är dags att öka resurserna och skapa en kultur av stöd och solidaritet med dessa kvinnor. De förtjänar denna respekt därför att det är de som bär upp samhället.

Min fråga till ministern blir därför: Hur tänker regeringen och ministern agera för att arbetarkvinnor, som redan i dag sjukskrivs på grund av stress, ska hantera det faktum att den välfärds kris vi ser inom både kommuner och regioner innebär besparingskrav som gör att de antingen riskerar att sägas upp eller förväntas springa ännu mer?

Anf. 62 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Jessica Rodén, som lyfter upp denna viktiga interpellation i kväll.

På fredag är det den internationella kvinnodagen – ytterligare en dag att lyfta fram vikten av jämställdhetsarbete både här i Sverige och i resten av världen. På många håll ser vi tyvärr att jämställdheten backar, och Sve-

rige måste fortsatt vara en viktig röst för jämställdhet i hela världen. I dag handlar dock debatten om sjukskrivningar relaterade till stress här i Sverige.

Jag vill börja med att blicka tillbaka på pandemiåren, när de som då kallades välfärdens hjältar hyllades och applåderades och hjärtan fyllde sociala medier. Kvinnor i välfärdens yrken bar ett stort ansvar under pandemin, men i stället för att tackas – och då menar jag inte med applåder – får de nu bära ansvaret även för den ekonomiska krisen. Det är en tragisk ironi att de som bar oss genom en av de svåraste hälsokriserna i modern tid nu måste kämpa för sin egen välfärd, sina rättigheter och sin hälsa.

Fru talman! Jag hade från början inte tänkt delta i denna interpellationsdebatt i dag, men jag ändrade mig. Det gjorde jag efter ett telefonsamtal med en god vän i morse. Hon berättade för mig att hon funderar på att gå ned i tjänst därför att hon inte längre orkar arbeta heltid som undersköterska. Det är en helt förfärlig situation, och hon är långt ifrån den enda kvinna som känner så.

Jag behöver knappast berätta för ministern vad det innebär inte bara för den enskildes hälsa och personliga ekonomi utan rent samhällsekonomiskt när vi har en arbetsmarknad som människor inte klarar av att arbeta i. Välfärden är på väg att stressas sönder. Det kommer dessutom att leda till att allt fler väljer bort att jobba i välfärden. Då spelar det ingen roll om riksdagen röstar igenom minimikrav för bemanning inom äldreomsorg och förskola eller har höga ambitioner för förlossningsvård, för vem vill eller orkar jobba där?

Det är främst kvinnor som får betala för de nedskärningar vi nu ser, i form av ökad stress och sämre arbetsvillkor. Det är också kvinnor som tvingas kliva in när välfärden drar sig tillbaka, för att ta hand om en åldrande förälder eller annan närstående. Det är samma kvinnor som bar ansvaret under pandemin som nu går hem och blir sjukskrivna.

Psykisk ohälsa och stress står för över hälften av alla sjukdomsfall. Statsministern sa i sin regeringsförklaring 2022, angående psykisk ohälsa, att fler måste bry sig och att fler måste visa att de bryr sig.

Min fråga blir därför: På vilket sätt bryr sig regeringen, och vad gör man konkret för att förbättra den alarmerande arbetsmiljön i välfärden?

Anf. 63 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Om vi ska komma till rätta med detta enorma problem måste vi börja med att titta på varför det ser ut som det gör.

Det finns en kunskapsöversikt över aktuell nordisk forskning som Jämställdhetsmyndigheten sammanställde förra året om kvinnors sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa. Där lyfts arbetslivs- och arbetsmiljörelaterade faktorer fram som huvudsaklig förklaring till kvinnors högre risk för sjukskrivning på grund av psykisk ohälsa. Det är alltså avgörande att vi tittar på just arbetsmiljön, och detta är en del i den arbetsmiljöstrategi som regeringen arbetar efter och där arbetet mot arbetsrelaterad stress ingår.

Jag har tidigare stått här i kammaren och debatterat dödsolyckor i arbetslivet, och i flera av dessa debatter har jag varit noga med att påpeka att det är viktigt att vi klarar av att hålla två tankar i huvudet samtidigt, nämligen att vi kan både bekämpa de dödsolyckor som händer på jobbet och

se alla som blir väldigt sjuka och i vissa fall även dör av jobbet. Vi måste klara av att arbeta med båda delarna samtidigt.

I detta sammanhang vill jag peka på det arbete som regeringen utför inom arbetsmiljöstrategin, där vi jobbar enligt den nollvision som interpellanten och övriga debattörer känner väl till. Jag vill också i detta sammanhang nämna att regeringen avsätter 1,6 miljarder kronor för området förlossningsvård och kvinnors hälsa.

Det är viktiga pengar för själva målgruppen, exempelvis de som föder barn, men där finns också en överenskommelse med SKR som bland annat innehåller insatser för att utveckla arbetssätt som bidrar till en god arbetsmiljö för hälso- och sjukvårdens medarbetare, inte minst inom mödrahälsovården och förlossningsvården. Det är som bekant yrken där vi har en stor majoritet kvinnor som behöver ha en bättre arbetsmiljö.

Vi får dock inte glömma att det finns andra faktorer än arbetsmiljön som påverkar det psykiska måendet. Det är inte vattentäta skott mellan arbetslivet och det privata livet, utan allting påverkar såklart det psykiska måendet.

Här vill jag särskilt lyfta fram något. Som jag sa i mitt första inlägg behöver vi titta på jämställdheten brett för att se att det finns flera faktorer som påverkar det psykiska måendet. Vi har målet om jämställd hälsa, där detta är en viktig del, och vi har målet om jämställd utbildning, som mycket riktigt också är en viktig faktor i detta.

Vi behöver motverka våldet i hemmet, som påverkar oerhört mycket. Vi vet att många kvinnor utsätts för olika former av våld. Det kan vara fysiskt våld, det kan vara sexuellt våld och det kan vara ekonomiskt våld, som också påverkar hur man mår och bidrar till den sammantagna bilden.

Inte minst har vi det obetalda hem- och hushållsarbetet. Där är det viktigt att se att vi har en ny situation efter pandemin. För många personer har gränsen mellan arbetstid och fritid suddats ut genom ett ökat distansarbete inom vissa yrken, och där måste vi noga följa upp hur det påverkar fördelningen av det obetalda hushållsarbetet.

Anf. 64 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Jag verkar i socialförsäkringsutskottet, som hanterar frågor om bland annat ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning och för barnfamiljer.

Jag vill liksom min kollega ledamoten Wallentheim nämna rapporten *Från ryggont till utmattning*, där det framkommer just att rekordmånga är sjukskrivna på grund av stress. Försäkringskassans analytiker och författarna till rapporten säger att om arbetsmiljön präglas av höga eller ökande krav som inte balanseras med tillräckliga resurser, såsom kontroll över den egna arbetssituationen, socialt stöd eller erkännande och uppskattning, ökar risken för stressrelaterad sjukskrivning.

Vi ser ett förändrat sjukskrivningsmönster efter millennieskiftet. Tidigare hade man ont i ryggen, nacken och axlarna. Men i dag är det just de stressrelaterade sjukdomarna som dominerar.

Sjukförsäkringen är en central del av välfärden och utgör ett viktigt samhällskontrakt mellan samhället och individen. Försäkringen ska ge trygghet vid inkomstförlust eller när man saknar arbetsförmåga. Sjukdom kan drabba vem som helst när som helst. Att vi har en stark sjukförsäkring

är inte bara fråga om ekonomisk trygghet för individen utan också ett uttryck för vår kollektiva ansvarskänsla.

Det är ingen hemlighet att vi har utmaningar när det gäller jämställdheten i arbetslivet. Den fråga som vi debatterar här i dag är inte bara en fråga om en hälsomässig kris, utan den är också en jämställdhetsfråga. Forskning visar gång på gång att kvinnor drabbas i större utsträckning än män, och detta är en direkt följd av ojämlika arbetsvillkor, ojämn arbetsbelastning och en brist på stöd och resurser.

Att just adressera de stressrelaterade sjukdomar som drabbar kvinnor i arbetslivet är inte bara en fråga om individuell hälsa utan också en fråga om att skapa ett mer jämställt och rättvist samhälle.

Kvinnodominerade yrken inom till exempel vård och omsorg är inte bara präglade av hårt arbete utan även av litet inflytande och bristande resurser. Det skapar en ohållbar situation som inte bara påverkar de anställda negativt, utan det påverkar även kvaliteten på den vård som ska ges.

Det är många områden som påverkar om det blir en sjukskrivning eller inte. Men i mina ögon finns det en gemensam nämnare, och det är välfärden. Och trots löften om att stärka välfärden och därmed arbetsmiljöarbetet ser vi en fortsatt underfinansiering av de områden som är avgörande för att förebygga stressrelaterade sjukdomar. Jag tycker att det är djupt beklagligt och oroande.

Jag vill därför fråga på vilket sätt som det förebyggande arbetsmiljöarbetet kommer att stärkas när välfärden underfinansieras av regeringen.

Anf. 65 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret. Jag hoppas att ministerns engagemang för dessa frågor också leder till faktiska förslag som läggs på bordet. Jag hoppas nämligen att ministern uppfattar att vi är många som skulle stå bakom en del av dessa förslag.

Den höga nivån av stress och sjukskrivningar bland kvinnor är, som sagt var, ett problem som vi måste ta itu med. Detta är också en otroligt viktig jämställdhetsfråga.

Kvinnor fortsätter att vara överrepresenterade inom dessa yrken samtidigt som de oftare möter diskriminering, ojämlika löner och brist på karriärmöjligheter. Den ökade stressen och det stora antalet sjukskrivningar är ett tydligt tecken på strukturell ojämlikhet som kvinnor fortfarande möter på arbetsmarknaden, i privatlivet och från samhället.

Det är hög tid att vi adresserar de underliggande orsakerna till den stress och de sjukskrivningar som vi ser inom arbetslivet men att vi också tar itu med de orsaker som ministern nämnde som vi ser i privatlivet och utifrån justitieområdet – som jag arbetar med eftersom jag sitter i justitieutskottet. Det behövs nämligen fler förslag på dessa områden.

Genom att göra detta kan vi inte bara förbättra livskvaliteten för de kvinnor som verkar inom dessa yrken utan också främja en mer rättvis och jämställd arbetsmarknad och ett samhälle för alla kvinnor.

På fredag är det, som redan har nämnts i debatten, internationella kvinnodagen. För min egen dotter, för min syster, för min vän, som jag nämnde i mitt tidigare inlägg, och för alla kvinnor måste dessa frågor lyftas fram.

Jag är därför otroligt tacksam för ledamoten Rodéns interpellation som gör att vi kan diskutera detta i dag. För om inte vi med politiskt inflytande och makt belyser dessa frågor och försöker göra verkliga förslag som kan

göra skillnad, vem ska då göra det? Jag hoppas att vi i närtid kan se fler politiska förslag på bordet som på allvar gör skillnad för både kvinnors livssituation och kvinnors arbetsmiljö.

Anf. 66 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Fru talman! Visst är det absurt att det alltid är arbetarklassens kvinnor i välfärden som ska agera krockkuddar genom kriser? Visst är det absurt att de verksamheter som vi alla i detta land är så beroende av – vård, skola och omsorg – inte kan värderas högre? Jag har ingen anledning att tro att statsrådet inte håller med mig om detta. Men välfärdens hjältar behöver inte fler applåder. De behöver inte fler hjärtan i sociala medier. Det gör dem inte friskare. Det krävs en politik som prioriterar välfärden och kvinnors arbetsmiljö i stället för skattesänkningar och lyx-rot. Det handlar om prioriteringar, och det handlar om vilja. Så enkelt är det.

Anf. 67 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag tackar för alla de inlägg som hittills har förts fram i denna debatt.

Detta är en fråga där vi måste titta på olika delar av lösningar. En lösning är såklart pengar. Pengar och finansiering av välfärd, sjukvård och så vidare är viktiga pusselbitar i detta. Där vill jag särskilt nämna att regeringen lade 6 miljarder kronor i statsbudgeten för 2024 på sjukvården och lägger nu till 6 miljarder kronor i vårändringsbudgeten, vilket meddelades häromdagen. Det innebär att denna regering lägger totalt 12 miljarder kronor på detta, vilket är detsamma som Socialdemokraterna hade i sin skuggbudget. Där verkar vi alltså göra samma prioritering. Och dessa pengar är viktiga, av många skäl. De är såklart viktiga för dem som behöver sjukvård, men de är också viktiga av arbetsmiljöskäl och för att minska stressen i arbetslivet.

Jag vill gå tillbaka lite grann till det som jag avslutade mitt tidigare inlägg med, det vill säga den bredare bilden här. Vi måste titta på just arbetsmiljöfrågorna – hur vi löser kompetensbristen, såklart, hur vi hanterar den fysiska arbetsmiljön och vilka verktyg som bland andra Arbetsmiljöverket har för att arbeta med just dessa frågor. Men vi får inte komma ifrån det obetalda hem- och hushållsarbetet. Här känner jag en oro för att detta går för långsamt.

Pandemin medförde vissa utvecklingar som vi har nytta av men där vi inte får glömma att se riskerna. Här vill jag vara noga med att säga att detta är väldigt branschspecifikt. Det är inte alla yrken som har möjlighet att erbjuda distansarbete. Men i de yrken där det är en möjlighet kan det såklart underlätta livspusslet samtidigt som det kan förstärka den skevhet som fortfarande finns i det obetalda hem- och hushållsarbetet. Detta är viktigt. När vi ser på kombinationen av arbetslivet och det stora arbete som det innebär att ta hand om ett hushåll, inte minst under småbarnsåren, måste vi se de risker som detta är förknippat med och hur det påverkar den psykiska hälsan. I de yrken där det finns möjlighet till distansarbete ser vi att kvinnor i större utsträckning än män väljer att jobba på distans. Vi måste se att vi har ett nytt nuläge efter pandemin och hitta strategier som hanterar just dessa faktorer.

Utöver det har vi såklart den ekonomiska situationen, som också är en faktor som spelar större roll nu än vad den gjorde för några år sedan när vi nu befinner oss i en ekonomisk kris med hög inflation, där många hushåll kämpar för att få slantarna att räcka till att betala räkningarna och helt enkelt för att få ekonomin att gå ihop.

Här har regeringen gjort ett gediget arbete för att bekämpa inflationen. För det är viktigt att pengarna i plånboken fortfarande ska vara värda någonting. Men vi har gjort det samtidigt som vi har stöttat hushåll och välfärd. Den kombinationen tror jag är jätteviktig för att mota bort den stress som just den ekonomiska ojämställdheten kan leda till.

Anf. 68 JESSICA RODÉN (S):

Fru talman! Regeringens 6 miljarder till regionerna är välkomna, men de är inte tillräckliga på långa vägar. Sjukhusen i Västra Götalandsregionen, som jag kommer ifrån, har ett underskott på 3,3 miljarder kronor. Sahlgrenska larmar om ett budgetunderskott på 1,7 miljarder kronor, vilket motsvarar ungefär 2 000 anställda. Vi har en pågående sjukvårdskris där det enligt regionerna saknas ungefär 24 miljarder kronor. Vi kan ha olika syn på det, men det är vad regionerna uttrycker.

Fru talman! Medellivslängden ökar i vårt land, och rekryteringsbehoven inom offentlig sektor kommer att öka kraftigt fram till 2035. Den största ökningen av befolkningen kommer de närmaste åren att ske i åldersgruppen 80 år och äldre. För att klara denna utmaning måste vi komma till rätta med den arbetsrelaterade ohälsan, och som jag nämnde i mitt första inlägg vet vi att det i dag är kvinnorna som står för 79 procent av sjukfallen med stressrelaterade diagnoser.

Vi behöver en politik som bygger på solidaritet, sammanhållning och jämställdhet. Vi behöver satsningar på välfärden. Jag önskar att regeringen kunde inse att investeringar i förebyggande åtgärder inte bara är en kostnad utan också en nödvändig investering i vårt samhälles hälsa och i vår framtid.

Anf. 69 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för denna viktiga debatt.

Detta är frågor där vi aldrig kan acceptera att vi går bakåt. Vi måste röra oss framåt. Nu när flera faktorer har tillkommit som riskerar att öka stressen i arbetslivet för framför allt kvinnor måste vi se till att vi tittar mer aktivt på detta inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet. Vi får inte glömma dessa faktorer för att vi samtidigt har faktorer i den fysiska arbetsmiljön som vi måste hantera. Här är en fungerande samverkan, både mellan arbetsmiljömyndigheterna och arbetsmarknadens parter och lokalt på arbetsplatserna, helt avgörande för att vi ska kunna ha ett gott och systematiskt arbetsmiljöarbete.

Från regeringens sida har vi flera uppdrag och åtgärder som rullar. Exempelvis Mynak, Myndigheten för arbetsmiljökunskap, arbetar för närvarande med flera regeringsuppdrag som kan ge underlag för fortsatta och nya åtgärder för att få ned just stressrelaterade sjukskrivningar. Ett exempel är ett uppdrag att inhämta och sammanställa kunskap om samband mellan vissa grupper utsatthet och arbetsrelaterad stress.

Ett annat exempel är uppdraget till Mynak att redovisa just hur ökat distansarbete efter pandemin fortsatt påverkar jämställdheten mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden. Mynak är också med i EU-programmet Friska arbetsplatser i ett digitalt arbetsliv som pågår 2023–2025 och där distansarbetets påverkan också ingår.

Vi fortsätter att jobba med detta, och från regeringens sida arbetar vi hårt just för att vi ska röra oss framåt och inte bakåt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2023/24:454 om stress på jobbet

Anf. 70 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Johanna Haraldsson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att motverka ökad stress i spåren av ett ökat antal varsel. Johanna Haraldsson har också frågat mig vilka insatser regeringen planerar för att öka kunskapen bland arbetsgivarna om stress och hur man motverkar det bland sina anställda. Johanna Haraldsson har vidare frågat mig vilka reformer jag menar skulle få fler arbetsgivare att ta ett större ansvar för och bättre förebygga stress på jobbet.

Jag vill tacka Johanna Haraldsson för att hon lyfter en viktig arbetsmiljöfråga. Hälsosamma arbetsplatser är avgörande för att människor ska kunna arbeta och bidra efter hela sin förmåga. En god arbetsmiljö är också en jämställdhetsfråga. I dag finns de flesta arbetande kvinnor i Sverige inom offentlig sektor. Dessa välfärdsyrken är överrepresenterade i sjukskrivningar på grund av stressrelaterad ohälsa.

I regeringens arbetsmiljöstrategi för 2021–2025 (skr. 2020/21:92) anges bland annat att arbetsrelaterad stress är ett stort arbetsmiljöproblem. En fungerande samverkan, både mellan arbetsmiljömyndigheterna och arbetsmarknadens parter och lokalt på arbetsplatserna, är avgörande för ett gott arbetsmiljöarbete. Arbetsmiljöverket och Myndigheten för arbetsmiljökunskap har i uppdrag att årligen ta fram åtgärdsplaner till arbetsmiljöstrategin.

Frågan om ohälsosam stress i arbetslivet är viktig för regeringen, och jag kommer fortsatt att följa arbetet på området.

Anf. 71 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Över hela landet och i flera branscher sker nu neddragningar av personal. Folk blir av med jobbet, och de som får behålla det får ofta en mer pressad arbetssituation.

Stress är ett stort problem på svensk arbetsmarknad inom både privat och offentlig sektor. Aldrig förr har så många varit sjukskrivna på grund av stress, och som lyftes fram i den tidigare debatten är kvinnor inom välfärdsyrken särskilt utsatta.

Det är väl belagt att det är främst dålig arbetsmiljö och en obalans mellan krav och resurser som gör folk sjuka av jobbet. Hög arbetsbelastning är ett vanligt problem och en viktig förklaring till hög sjukfrånvaro inom vård, skola och omsorg. I spåren av varsel om uppsägning inom flera sektorer riskerar problemen att öka. Omorganisationer är alltid påfrestande för

de anställda, och samtidigt höjs kraven på den enskilde när man får färre kollegor och bredden av kompetens på arbetsplatsen minskar.

Hög arbetsbelastning och stress är inte enbart ett problem här och nu utan äventyrar också människors långsiktiga hälsa. Över 3 000 människor dör i förtid på grund av jobbet, och den största andelen av fallen orsakas av stressrelaterad ohälsa. Arbetsmiljöverket bedömer också att antalet kommer att öka i framtiden.

Med anledning av detta ställde jag i min interpellation ett antal frågor till Paulina Brandberg, som är ansvarig minister för just arbetsmiljöfrågorna i regeringen. Det var tre olika frågor, och alla dessa frågor har statsrådet haft god tid på sig att besvara. Hon nöjer sig dock med att i sitt svar här i kammaren konstatera ett antal saker och helt låta bli att svara på mina frågor.

Statsrådet säger ingenting om vilka insatser hon är beredd att göra. Inte heller nämner hon några som helst reformer, det vill säga konkreta förslag till åtgärder som hon kan tänka sig att lägga fram för att bättre förebygga stress på arbetsplatserna. Jag frågade alltså inte statsrådet om det är ett problem med stress i arbetslivet eller vilka grupper som är särskilt utsatta, utan jag undrade vad regeringen och statsrådet Paulina Brandberg är beredda att göra åt problemet med stress i arbetslivet.

Jag hoppas att statsrådet i sitt kommande inlägg kan ge lite färre beskrivningar av verkligheten och i stället komma fram till några svar på mina frågor om ohälsosam stress – något hon själv beskriver som en viktig fråga för regeringen.

Anf. 72 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Precis som vi hörde under den tidigare interpellationsdebatten och precis som min kollega Johanna Haraldsson har beskrivit ser vi just nu runt om i vårt land att särskilt kvinnors arbetsmiljö är utsatt. Inte minst LO:s jämställdhetsbarometer och Kommunal har beskrivit att det är många kvinnor – otroligt många av deras medlemmar – som inte ens kan ta en kortare paus på sitt arbetspass. Vi ser också det som händer inom sjukvården och regionerna, det vill säga de neddragningar som kostar på just kvinnors arbetsmiljö.

Jag har sagt det flera gånger i den här talarstolen, och jag tänker fortsätta att säga det så länge det är så ute i verkligheten. I min egen region har vi akutmottagning på lasarett där enhetschefer avsäger sig arbetsmiljöansvaret därför att det är så akut.

Jag vet att denna regering tillsköt pengar efter mycket påtryckningar i den här kammaren och efter att verkligheten kommit i kapp regeringen, men pengarna räcker fortfarande inte. Som statsrådet sa tidigare lägger man nu lika mycket pengar som vi gjorde i vår skuggbudget. Jag vill påpeka att vår skuggbudget gällde det läge som rådde tidigare. Både i budgeten för 2023 och i budgeten för 2024 hade vi mer pengar. Detta måste man ta i beaktande. Jag motsätter mig därför att det skulle vara lika mycket pengar, för situationen är en helt annan.

Vi ser verkligheten. Det råder enighet i denna kammare och långt utanför den. Det är många som känner till den här verkligheten; det är många som lever i den och ser den. Vi i denna kammare behöver inte ännu en gång konstatera hur den här verkligheten är. Jag uppskattar verkligen att statsrådet känner till den, men det finns bara en person som är ytterst poli-

tiskt ansvarig för dessa frågor: jämställdhets- och biträdande arbetsmarknadsministern. Det är statsrådet som kan göra någonting i denna fråga. Det är hon som sitter på makten och hon som sitter i regeringen. Det är statsrådet Paulina Brandberg som kan göra någonting. Hon kan lägga förslag på bordet i dag, i morgon eller i nästa vecka – det står henne helt fritt. Den makten besitter hon.

Fru talman! Jag tycker att det är dags för denna regering och ansvarigt statsråd att komma fram med konkreta förslag och göra någonting åt denna verklighet. Statsrådet har många gånger talat om hur hemsk den är, och vi är många som håller med om den beskrivningen. Men om man nu vill ha detta uppdrag, sitta i regeringen och styra landet får man också göra det. Precis som mina kollegor gjorde tidigare frågar jag Paulina Brandberg: Var är de konkreta förslagen?

Anf. 73 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Precis som jag sa i den tidigare debatten är det just arbetsmiljöfrågorna vi måste titta på om vi ska komma åt denna problematik.

I debatten har det efterlysts exempel på konkreta åtgärder. Jag kan nämna regeringens uppdrag till Arbetsmiljöverket att se hur fler kan vilja engagera sig som skyddsombud. Skyddsombud har inte bara ansvar för att titta på den fysiska arbetsmiljön utan har även ansvar för att titta på en dålig psykosocial arbetsmiljö. De spelar också en väldigt viktig roll i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Det är ett exempel på en konkret åtgärd.

Utöver detta har regeringen Arbetsmiljöverket som ett av de absolut viktigaste verktygen i arbetet för att uppnå en god arbetsmiljö på arbetsplatserna i Sverige. Arbetsmiljöverket har föreskrifter om bland annat organisatorisk och social arbetsmiljö, vilket är centralt när det gäller denna fråga.

Inom ramen för regeringens arbetsmiljöstrategi bedriver Arbetsmiljöverket ett regelförnyelsearbete. Myndigheten beslutade i september 2023 om de omarbetade föreskrifter som kommer att träda i kraft i januari 2025. Detta är något som Arbetsmiljöverket arbetar med för att förnya sig och se till att regelverket blir mer anpassat till de förhållanden som råder i dag. Regeringen kommer såklart att noga följa att detta får avsedd effekt.

Utöver detta har regeringen gett Arbetsmiljöverket i uppdrag att öka antalet fysiska och oanmälda inspektioner på arbetsplatserna i Sverige. Under pandemin blev väldigt många inspektioner digitala. Från regeringens sida tror vi att inspektionerna blir bättre om de i större utsträckning är fysiska. Vi tror också att de blir mer rättvisande om de är oanmälda.

Allt detta är exempel på konkreta åtgärder.

Mynak arbetar för närvarande med ett uppdrag om att inhämta och sammanställa kunskap om samband mellan vissa gruppers utsatthet och arbetsrelaterad stress.

I dagarna överlämnar utredningen Sjukförsäkringen i förändring en utvärdering som också kan ge ett värdefullt kunskapsunderlag inför kommande åtgärder.

Regeringen vidtar alltså en rad åtgärder inom detta område, helt enkelt därför att detta är en prioriterad fråga för regeringen. Det är en viktig fråga både ur ett arbetsmiljöperspektiv och ur ett jämställdhetsperspektiv.

Anf. 74 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Jag tänkte belysa sjukvården och hälso- och sjukvården lite grann.

Tidöavtalet, som ligger till grund för regeringssamarbetet, är ganska detaljerat på ett flertal områden, men när det gäller arbetsmiljö är det ganska tunt. Vad gäller hälso- och sjukvården återkommer samma formulering, där arbetsmiljön tas upp. Man pratar om att man ska utarbeta och genomföra politiska reformer för att kapa vårdköerna, öka tillgängligheten, förbättra effektiviteten och jämlikheten i hälso- och sjukvården samt förbättra arbetsmiljön och kompetensförsörjningen för anställda inom vården.

Jag tror, precis som texten i Tidöavtalet ger uttryck för, att en förbättrad arbetsmiljö i hälso- och sjukvården är avgörande för att förbättra vården och kompetensförsörjningen. Stress är ett utbrett problem inom sjukvården, och många som arbetar där utsätts för hög arbetsbelastning. Titeln på Vårdförbundets rapport från 2023, *Jag orkar inte jobba mer än deltid*, talar egentligen för sig själv. I rapporten framkommer att hälften av de av Vårdförbundets medlemmar som jobbar deltid gör det för att ge utrymme för vila och återhämtning. En fjärdedel jobbar deltid på grund av hög arbetsbelastning, och ytterligare 23 procent gör det på grund av stress och ohälsa.

Arbetsmiljöverket har tagit initiativ till riktade inspektionsinsatser på landets akutsjukhus efter att man fått in över 150 anmälningar från skyddsombud om alltför hög arbetsbelastning, personalbrist och överbeläggningar.

Samtidigt råder just nu en annan sjukvårdskris. I 17 av 21 regioner planerar man för nedskränningar, och ett flertal regioner har varslat om uppsägningar av personal.

Med tanke på de uppenbart stora problemen med arbetsmiljön inom hälso- och sjukvården, och med tanke på att regeringen och Sverigedemokraterna själva tar upp just detta i sitt Tidöavtal, undrar jag på vilket sätt regeringen hittills har jobbat med att förbättra arbetsmiljön för anställda inom vården. Vilka politiska reformer har man, som det står i Tidöavtalet, utarbetat för att förbättra arbetsmiljön just i vården? Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att motverka ökad stress i spåren av ett ökat antal varsel? Detta frågade jag även i min interpellation.

Jag efterlyste konkreta åtgärder, men biträdande arbetsmarknadsministern svarade med saker som är mer allmänna. Det finns föreskrifter för organisatorisk och social arbetsmiljö som ska följas av arbetsgivarna. Detta är, som vi har diskuterat tidigare, en fråga som togs upp i arbetsmiljöstrategin. Man behöver nog överväga om man ska se till att det går att utdöma sanktionsavgifter som är kopplade till de organisatoriska och sociala arbetsmiljöföreskrifterna, så att kraven på arbetsgivarna skärps.

Jag frågade om man ville göra insatser för att öka kunskapen på arbetsplatserna om hur stress och ohälsosam arbetsbelastning förebyggs, men jag fick inga svar. Jag vill gärna att statsrådet återkommer med svar på de frågor som jag ställde.

Anf. 75 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Vi är flera här i dag som beskriver den massiva stressen på arbetsplatserna och hur den påverkar de anställda. Vi ser hur otroligt många arbetarkvinnor dygnet runt gör allt det kan för att orka men kanske

ändå inte gör det på grund av en otroligt tuff arbetsituation med dålig arbetsmiljö och dåliga arbetsvillkor.

Det vi hör från ansvarigt statsråd här i kammaren står inte alls i proportion till detta. Vid de oanmälda inspektionerna konstateras organisatoriska problem, och då måste det finnas resurser att ändra på det. Det går inte att med vilja, ambitioner och goda tankar förändra situationen, utan det krävs anpassade bilar i hemtjänsten, tillräckligt många medarbetare per enhetschef och så vidare. Här krävs resurser, men jag ser inget i regeringens budget, förslag eller politiska ambition som storleksmässigt möter de faktiska behoven. Om Paulina Brandberg tycker att detta är både allvarligt och viktigt är det dags att lägga fram förslag på riksdagens bord och det omgående.

Anf. 76 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Som jag sa i mitt tidigare inlägg är detta inte bara en viktig arbetsmiljöfråga utan också en viktig jämställdhetsfråga, eftersom vi ser att kvinnor i högre grad än män drabbas av arbetsrelaterad stress och sjukskrivning kopplad till det. I ett sådant läge är det givetvis väsentligt att vi tittar på just de kvinnodominerade sektorerna, och jag delar uppfattningen att vården är en sektor som vi behöver sätta fokus på. Det är en kvinnodominerad bransch, och här finns utmaningar i både den psykosociala och den fysiska arbetsmiljön. Jag delar alltså bilden av att vi behöver titta specifikt på vården.

När jag hör interpellanten och den andra ledamoten som deltar i debatten blir det uppenbart att de har viss okunskap om vad regeringen gör, så jag vill gärna bringa lite klarhet i det. Som jag nämnde i den förra debatten har vi till sjukvården precis tillskjutit ytterligare 6 miljarder utöver de 6 miljarder som finns i budgeten för 2024, vilket motsvarar Socialdemokraternas skuggbudget. Givetvis hade vi velat lägga ännu mer pengar, men det är mycket som behöver prioriteras.

Jag kan också nämna regeringens överenskommelse med SKR om förlossningsvård och kvinnors hälsa. Den överenskommelsen omfattar 1,6 miljarder kronor för 2024. I överenskommelsen ingår bland annat insatser för stärkt kompetensförsörjning, utveckling av relevant kompetens och utveckling av nya arbetssätt. Jag tror att detta är viktiga pengar för att kunna bidra till en god arbetsmiljö för hälso- och sjukvårdens medarbetare.

Regeringen har också träffat en överenskommelse med SKR om ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården. Nytt för 2024 års överenskommelse är att åtgärder för kompetensförsörjning tydligare knyts till arbetet med att förbättra tillgängligheten. I överenskommelsen konstateras att en hälsofrämjande och hållbar arbetsmiljö är central för att säkra kompetensförsörjningen. Denna överenskommelse för 2024 omfattar totalt 2,3 miljarder kronor.

Just hälso- och sjukvården, där en majoritet av de anställda är kvinnor, är en av regeringens prioriteringar. Jag menar att det syns både i vår budget och i våra aktiva åtgärder. Vi måste givetvis arbeta med arbetsmiljöfrågorna, men även kompetensförsörjningen är en viktig del för att minska stressen.

För att minska behoven av kortsiktiga nedskärningar i välfärden och skattehöjningar har regeringen i budgetpropositionen för 2024 föreslagit

att de generella statsbidragen till kommuner och regioner höjs med 10 miljarder kronor från 2024.

Det finns som sagt både pengar och aktiva åtgärder från regeringen, och vi delar den problembild som interpellanten med flera ser. Därför arbetar vi aktivt med att komma till rätta med denna problematik.

Anf. 77 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Statsrådet tar i debatten upp den ändringsbudget som aviserades i går. Men gårdagens besked kommer inte att lösa problemet med stress och hög arbetsbelastning. Resurserna är otillräckliga för att stoppa de nedskärningar och uppsägningar inom vården som har aviserats. När regionerna har ett sammanlagt underskott på 24 miljarder kommer en fjärdedel av det givetvis inte att kunna stoppa besparingarna i sjukvården.

Frågan om social och organisatorisk arbetsmiljö upplevs många gånger som svår, och trots att många arbetsgivare har god vilja att skapa hälsosamma arbetsplatser lyckas de inte – ibland för att kunskapen brister hos arbetsgivare och chefer om hur man förebygger och hanterar ohälsosam arbetsbelastning, andra gånger för att man inte lägger tillräckligt mycket tid och resurser på arbetet. På vissa arbetsplatser struntar man helt enkelt i det.

Det systematiska, förebyggande arbetsmiljöarbetet på våra arbetsplatser behöver ges större tyngd, och det måste straffa sig om man som arbetsgivare bryter mot grundläggande arbetsmiljöregler och struntar i de anställdas arbetsbelastning. Det var därför vi tillsatte en utredning som också kom med förslag på att man ska kunna utdöma sanktionsavgifter kopplat till psykosocial arbetsmiljö och till de organisatoriska och sociala arbetsmiljöföreskrifterna.

I min interpellation efterfrågade jag insatser för att höja kunskapen hos arbetsgivare. Jag efterfrågade också reformer som gör att man lägger mer fokus på dessa frågor på arbetsplatserna. Jag hoppas verkligen att vi kan återkomma till detta i en debatt här i kammaren och att regeringen då har tagit initiativ till aktiva och konkreta åtgärder som också stärker det förebyggande arbetet mot stress på arbetsplatser.

Anf. 78 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag tackar interpellanten för debatten. Interpellanten och jag har de senaste månaderna haft flera debatter om dödsolyckor i arbetslivet, och det är viktigt att vi inte glömmer bort stressen i arbetslivet. Precis som interpellanten påpekar är det alldeles för många i Sverige som dör av arbetsrelaterade sjukdomar, och dem får vi inte glömma bort.

Jag är särskilt glad att vi debatterar detta samma vecka som det är internationella kvinnodagen, för det här är en av de frågor jag gärna sätter fokus på som en viktig jämställdhetsfråga inför fredag.

Som jag tidigare har framhållit i den här debatten vidtar regeringen ett stort antal åtgärder på det här området, men det är viktigt att också påpeka arbetsgivarnas ansvar i detta arbete. Om vi ska flytta fram positionerna är det många som måste ta sitt ansvar, och arbetsgivarna måste självklart se till att de har ett gediget arbetsmiljöarbete även inom detta område.

Interpellanten tog upp systemet med sanktioner. Mynak redovisade ju i dagarna en utvärdering av sanktionssystemet, och jag delar bilden att detta är någonting som vi måste titta på. Det är ju inte frivilligt vald verk-

Prot. 2023/24:79
5 mars

Svar på
interpellationer

samhet för arbetsgivarna, utan man ska ha ett gediget arbetsmiljöarbete vad gäller både den fysiska arbetsmiljön och den organisatoriska och sociala arbetsmiljön.

Vi kommer naturligtvis att noga analysera det som Mynak redovisar och se om det behöver göras några justeringar.

Därmed vill jag tacka för dagens debatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2023/24:491 om skilda baddtider för män och kvinnor

Anf. 79 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Sara Gille har frågat mig om jag och regeringen avser att förhindra att skilda baddtider tillåts i Sverige.

Jag vill tacka för ledamotens engagemang för jämställdhet och för att motverka hedersförtryck. Regeringens ingång i denna fråga är tydlig: Hedersrelaterat våld och förtryck kan och får aldrig accepteras. Individuell frihet och mänskliga rättigheter ska i Sverige gälla för alla.

Hedersrelaterat våld och förtryck utgör en mycket allvarlig kränkning av människors grundläggande fri- och rättigheter. Området kräver ökad uppmärksamhet och synlighet för att detta våld och förtryck effektivt ska kunna förebyggas och bekämpas. Våldet och förtrycket bygger på starkt patriarkala och heteronormativa föreställningar och utgör ett stort hinder för att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män.

Enligt diskrimineringslagen är diskriminering på grund av kön förbjuden för den som tillhandahåller varor och tjänster. Förbudet hindrar dock inte att kvinnor och män behandlas olika i fråga om tjänster om det finns ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet. Diskrimineringsombudsmannen har granskat ärenden om överträdelse av diskrimineringsförbudet som gäller vid tillhandahållande av tjänster genom att införa särskilda baddtider enbart för kvinnor respektive män i kommunala simhallar. DO har konstaterat att inrättande av särskilda kvinnotider på sim- och idrottshallar endast i undantagsfall ska anses vara förenligt med diskrimineringslagen. Huvudprincipen ska enligt lagen vara likabehandling mellan könen, och undantag ska tillämpas restriktivt. Som statsråd kan jag självfallet inte uttala mig om enskilda frågor som ligger inom ramen för DO:s tillsynsansvar.

Att bekämpa hederskultur är en prioriterad fråga för regeringen. För oss är det en självklarhet att hedersförtryck aldrig någonsin kan accepteras av samhället. Arbetet för allas lika rättigheter och möjligheter, ett jämställt samhälle samt frihet från alla former av mäns våld mot kvinnor, annat våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck kommer att fortsätta.

Anf. 80 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret på min interpellation! Men jag måste ändå börja med att säga att jag inte är helt nöjd med det svar som jag fått.

Att DO har konstaterat att inrättande av särskilda kvinnotider på sim- och idrottshallar endast i undantagsfall ska anses vara förenligt med diskrimineringslagen betyder alltså att det kan få förekomma. Det borde i stället vara en nolltolerans mot skilda badtider i badhusen. Att huvudprincipen är att det ska vara likabehandling mellan könen och att undantag ska tillämpas restriktivt betyder inte att det ska stoppas.

Jag förstår självfallet att ministern inte kan uttala sig om enskilda frågor som ligger inom ramen för DO:s tillsynsansvar. Däremot tycker jag att ministern i den position hon har ändå kan säga vad regeringen anser i frågan.

Vi vet sedan tidigare att detta är en rödgrön politik, en politik som den tidigare regeringen värnade om: att se till männens intresse före kvinnornas.

I flera år har vi varit ett land där vi har anpassat oss efter dem som bosatt sig här och uppvisat en nonchalant och respektlös inställning till vår kultur och våra normer. Varför ska vi rätta oss efter deras kvinnoförtryckande synsätt? Flera ur den rödgröna smörjan menar att detta leder till en ökad jämlikhet, vilket är befängat.

En acceptans av att det får förekomma skilda badtider i Sverige är ett stort steg bakåt för jämställdheten. Att vissa kan se att separata badtider för män och kvinnor är ett steg mot ett mer jämställt samhälle är rent vansinne. Hur kan det anses jämställt när kvinnor ska rätta sig efter männen eller då kvinnor inte duger att hälsa i hand med? Allt sådant reducerar kvinnors frihet.

Sverige är ett land där var och en har samma rättigheter och skyldigheter. Vi är ett jämställt land. Vi är inget islamistiskt land.

Här ska man inte tvingas skyla sina kroppar för att det finns män som inte kan hålla sig i styr då de ser en flicka eller en kvinna i badkläder i ett badhus. Då är det männen som inte har något här att göra. Det är inte flickorna och kvinnorna det är fel på.

Flera partier har struntat i problemet och sett mellan fingrarna eller, än värre, till och med bidragit till de förändringar som vi ser runt om i vårt land.

Fru talman! I februari i år kunde man läsa i tidningen om hur de rödgröna viker sig för hederskulturen och tillåter islamistiska regler gällande öppettider i badhus. Män och kvinnor ska nu få skilda badtider i badhus i Husby.

Det är ett beslut som har fattats av Socialdemokraterna och deras stödpartier och som man motiverar med att simkunnigheten bland flickor och kvinnor måste bli bättre. Tydligen anser de att det inte går att få bättre simkunskap om man delar bassäng med en från det motsatta könet. Det är annars något som vi faktiskt har lyckats med tidigare här i Sverige.

I allt fler kommuner införs separata badtider för kvinnor som kommer från kulturer där det anses vara kvinnans sak att tillse att män inte attraheras av henne. Men vi kan också se könsuppdelade gymnastiklektioner med mera.

I stället för ett samhälle med stor samhörighet mellan män och kvinnor vill man skapa parallella samhällen med olika kulturella bakgrunder, vilket gör att flickor pekas ut som annorlunda och med andra rättigheter än pojkar. Bland annat har Socialdemokraterna varit pådrivande i att genomföra separata badtider för kvinnor från andra kulturer.

Fru talman! Detta är något som alla, även en minister, kan ha åsikter om, och det skulle vara intressant att få höra vad ministern Paulina Brandberg anser om skilda badtider. Anser verkligen ministern att detta bidrar till ökad jämställdhet?

Anf. 81 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Många som har kommit till Sverige från Mellanöstern kom till detta land för att de ville slippa islamisternas bojor, som bland annat yttrar sig i skilda badtider för män och kvinnor liksom i den muslimska slöjan. Dessa människor som sökte sig till Sverige för att undkomma islamisterna har blivit svikna, eftersom den ideologi som de flydde ifrån har vunnit gehör bland alltför många beslutsfattare i Sverige.

En av de första saker som islamisterna gjorde efter revolutionen i Iran 1979 var att dela upp stränderna i en manlig del och en kvinnlig del. Detta är ingen oskyldig åtgärd där man respekterar en viss religion, utan det handlar om att upprätthålla en könsapartheid. Det handlar om att kontrollera kvinnor från barndom till ålderdom. De politiker och beslutsfattare som möjliggör en sådan ordning, där kvinnor isoleras i vissa utrymmen för att kontrolleras i religionens namn, är lika ansvariga som islamisterna.

Att kontrollera kvinnor på detta sätt är inget som kännetecknar Mellanöstern. Länder som Iran, Afghanistan och Egypten har haft perioder då kvinnor har haft en rätt stark ställning i samhället. Dagens Mellanöstern, där kvinnor är förtryckta i nästan alla muslimska länder, är en produkt av den islamistiska ideologin. Detta har inget med religionsfrihet att göra, för islamister använder religionen för att utöva politisk makt.

Skilda badtider för män och kvinnor eller att normalisera den muslimska slöjan har ingenting med religion eller Gud att göra. Det handlar om en ideologi där målet är att det ena könet ska vara förtryckt. Den idén är inte särskilt helig. Det är en sjuk idé.

Det går absolut att ha en diskussion om islam och hur det påverkar Sverige. Men den diskussionen är separat från diskussionen om politisk islam, där en ideologi som söker politisk makt har intalat rätt många svenska politiker att islamisterna representerar alla muslimer. Det gör de inte. Den auktoritet som islamisterna får i Sverige kommer främst från politiska partier som Socialdemokraterna, som år efter år har lyft upp dessa grupper och gett dem en auktoritet som de egentligen saknar.

Om islamisterna får en plattform och lyckas påverka politiken vinner de också legitimitet bland Sveriges muslimer, vilket är mycket farligt eftersom det leder till en radikalisering av islam. Det finns ingen anledning för politiker och beslutsfattare att beblanda sig med islamistiska grupper som saknar respekt för demokrati och jämställdhet. Ändå har detta skett.

Jag hoppas att det blir denna regering som en gång för alla distanserar sig från dessa islamistiska lobbygrupper. De har olika namn, som Ibn Rushd, Islamiska Förbundet eller Islamic Relief, men alla representerar egentligen den islamistiska rörelsen.

Fru talman! Vi har religionsfrihet i Sverige, men religionsfriheten är inte friheten att förtrycka kvinnor i religionens namn. Förtrycker man kvinnor i islams namn har man ingenting i Sverige att göra. Då borde man åka till ett av de många länder som styrs av islamister, och tyvärr finns det många sådana länder.

Anf. 82 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Interpellanten bad mig vara tydlig med vad regeringens hållning är gällande separata badtider. Här vill jag vara jättetydlig.

Regeringens glasklara hållning är att vi i Sverige aldrig någonsin och inte på något sätt ska anpassa oss efter hedersnormer. Hedersnormer står nämligen i fullständig kontrast till det som regeringen ska jobba efter enligt de jämställdhetspolitiska mål som riksdagen har beslutat om – att män och kvinnor ska ha samma makt att forma både samhället och sina egna liv. Detta står i motsats till hedersnormerna. Av den enkla anledningen ska vi aldrig vika en tum. Vi ska aldrig genomföra några som helst anpassningar till hedersnormer.

I debatten framförs det ibland att detta är nödvändigt för att flickor och kvinnor ska kunna lära sig simma, exempelvis, och att det är för deras skull som man gör detta. Då missar man den större bilden.

Var hamnar vi om vi börjar anpassa oss på det sättet och om vi börjar justera vårt samhälle efter hedersnormer? Vad är nästa steg? Vilka andra verksamheter och platser är det som ska könsuppdelas? Hur ska det se ut på våra skolor och förskolor? Ska vi ha skilda sovstunder för flickor och pojkar på våra förskolor? Ska vi ha olika rastgårdar på våra skolor? Hur ska det vara på våra bibliotek? Med samma argument skulle man kunna säga: Jo, men vi vill att flickor och kvinnor ska kunna gå till bibliotek. Därför måste vi ha särskilda avdelningar eller tider på biblioteken för flickor och kvinnor.

Detta är en otroligt farlig väg att gå. Regeringens hållning är glasklar: Det är inte den vägen vi ska gå. Vi ska inte anpassa oss efter hedersnormer.

De i vårt samhälle som fattar beslut som innebär att vi anpassar oss efter hedersnormer – det sker hela tiden i Sverige, vill jag säga – bär ett extremt tungt ansvar för den utsatthet som framför allt flickor och kvinnor som befinner sig i en hederskontext drabbas av och för den ofrihet som de drabbas av. Det handlar om begränsningarna i deras liv och om deras oförmåga att styra över sin egen kropp, sin egen sexualitet eller sitt val av livspartner. De som anpassar sig till hedersnormer bär ett ansvar för denna utsatthet.

Fru talman! Sverige är ett av världens mest jämställda länder. Vi sträcker ofta på oss i internationella sammanhang och tycker att vi har en välförtjänt förstaplats. Denna förstaplats kan vi aldrig ta för given. Vi kan aldrig ta de vinster som vi har gjort inom jämställdhetsområdet för givna. Vi måste försvara jämställdheten varje dag i vårt land. Bland det viktigaste vi kan göra just nu i dagens samhälle för att försvara jämställdheten och de vinster vi har gjort på jämställdhetsområdet är att på alla sätt krossa hederskulturen och aldrig anpassa oss efter hedersnormer.

Jag hoppas att detta var tillräckligt tydligt för interpellanten.

Anf. 83 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag uppskattar faktiskt ministerns svar. Jag håller helt med. Vi måste bli bättre på att försvara jämställdheten. Vi måste bli bättre på att stoppa islamiseringen och hederskulturens framfart här i landet.

Då man tillåter införandet av separata badtider tillåter man samtidigt en kultur med en fruktansvärd kvinnoosyn. Man säger i stort sett att det är

okej att behandla flickor och kvinnor som mindre värda och att det är okej att kontrollera kvinnokönet.

Det är förtryckande att vissa inte får lov att bada ihop med sina klasskompisar och att man håller isär könen med olika badtider. Genom att bland annat tillåta skilda badtider bidrar man nämligen till en medeltida kvinnoosyn som hör hemma flera hundra år tillbaka i tiden.

Man ger flickorna skulden för att väcka lusten hos männen samtidigt som man säger till flickorna att de inte själva har rätten till sina egna kroppar. Man skickar ut fel signaler till unga flickor – att detta är ett normalt sätt att se på flickors sexualitet och flickors kroppar.

En del menar att det är en fråga om religion och kultur. Jag menar i stället att man kan se detta som att medeltiden kommer tillbaka till Sverige. Man kan se många likheter mellan hur medeltidens kvinnor behandlades och hur islamisters kvinnor behandlas och hur de kvinnor som lever under hedersförtryck behandlas.

Fru talman! Medeltiden var en hård tid för de flesta, och det var en särskilt hård tid för kvinnorna. De flesta kvinnor var underordnade och dominerades av männen. De betraktades som männens ägodelar och kunde straffas och få stryk om de inte gjorde som de blev tillsagda.

De kvinnor som lever under hedersförtryck och islamisternas våld lever ett liv som är likt det liv som flickorna och kvinnorna under medeltiden levde. Sverige ska inte tillbaka till medeltiden.

Vi ska inte bidra till något som stärker kvinnors och flickors utsatthet och förtrycket av dem. Badhusen ska aldrig ha olika öppettider för män och kvinnor. Vi ska inte tillåta att det görs skillnad på män och kvinnor, och vi ska inte låta en förtryckande kultur – en kultur som förminskar kvinnor och berövar dem deras frihet – få inflytande i vårt samhälle.

De som kräver en anpassning till medeltida värderingar kan helt enkelt söka sig till ett annat land. En sådan form av kultur hör helt enkelt inte hemma här. Sverige ska aldrig ändra vare sig badtider eller något annat utifrån kulturella särkrav från människor som har valt att flytta hit till vårt land.

Fru talman! Vi ska helt enkelt inte tillbaka till medeltiden.

Jag vill passa på att bolla en fråga till ministern. På vilket sätt ämnar ministern agera i just den här frågan? Avser ministern att stoppa skilda badtider i Sverige?

Anf. 84 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! År 1864 förlorade män i Sverige sin lagliga rätt att slå sina fruar. Fram till dess hade man haft något som kallades för hustruaga.

Kulturer är inte statiska. Tanken är att vi ska agera när vi ser en viss orättvisa inom en kultur eller en religion. Det finns ingen kultur eller religion som kan heligförklara förtryck. De enda som möjliggör förtryck är vi människor – antingen när vi tillåter förtryck i religionens namn, som med skilda badtider för män och kvinnor, eller när vi förhåller oss passiva.

Vi måste också vara beredda att kränka för att kämpa mot orättvisor. Jag är säker på att vissa män blev kränkta när man avskaffade hustruagan 1864. Men man gjorde det ändå, för det var det rätta att göra. Nu lever vi i en tid då vissa personer som kommer från andra länder blir kränkta när man vill ta bort deras rätt att förtrycka i religionens namn. Men vi måste göra det, för det är det enda rätta att göra.

Det finns olika tolkningar av islam, och jag är säker på att de är rätt många. Men det är inte någon gud eller Allah som vill förtrycka. Det är människor som förtrycker andra människor. De gör det oftast av egoistiska skäl. De gör det för att känna makt. Vi politiker har ett ansvar att hindra detta även om vissa skulle känna sig kränkta.

För den som anser att ens kultur eller religion påbjuder en att förtrycka finns det andra länder än Sverige, länder som legitimerar detta. Åk till dessa länder om ni vill hålla fast vid ert förtryck! I Sverige kränker vi förtryckarna.

Anf. 85 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag delar helt interpellantens syn på detta. Vi ska inte gå tillbaka till medeltiden. Vi ska inte gå tillbaka till ett samhälle där män och kvinnor har helt olika förutsättningar att bestämma över sina egna liv.

För att bemöta riksdagsledamotens slutinlägg kan jag säga att om personer som utövar hedersförtryck blir kränkta för att det vidtas åtgärder för att krossa hederskulturen kommer i alla fall jag att tolka det som att vi är på helt rätt väg. Jag hoppas att vi kommer att komma dit, för vi i den här regeringen kommer aldrig att se det som en framkomlig väg eller på något sätt rimligt att anpassa oss efter hedersnormen. Jag känner stor oro när det gäller hur hedersförtryck och hedersnormer breder ut sig i det svenska samhället.

Jag kommer i veckan att ta emot ett delbetänkande från en utredning som den här regeringen har tillsatt. Vi har gett utredaren i uppdrag att titta på bland annat om krossandet av hedersrelaterat våld och förtryck ska utgöra ett eget jämställdhetspolitiskt delmål.

Anledningen till att vi har skrivit in detta i direktiven är att vi ser den komplexitet som finns i en hederskontext. Här har vi inte en förövare och ett brottsoffer, utan här har vi kollektiva strukturer som begränsar individers liv och som vi ser ställer krav på att samhället ska anpassa sig efter hedersnormen.

Fru talman! Nyligen kunde vi i tidningarna läsa om en granskning i Malmö, där man ser hur utbrett hedersförtrycket är inom skolor och förskolor. Jag kan tyvärr inte säga att jag blir förvånad när jag tar del av denna granskning, för alla signaler jag fått till mig visar att det är precis så illa som framgår av granskningen. Jag är tyvärr också förvissad om att Malmö inte är unikt i det avseendet.

För att kunna mota detta specifikt i skola och förskola måste vi se att vi har tre grupper som vi måste jobba med som utgör problem i den här kontexten.

Vi har en grupp som har för låg kunskap om hederskultur. Man är oförmögen att se signalerna när elever på skolor utsätts för hedersförtryck och kan därmed inte erbjuda adekvat hjälp. Där behöver vi såklart jobba med kunskapshöjande åtgärder.

Vi har också en grupp som har kunskap men som är ängslig. Man är ängslig för att någon exempelvis ska bli kränkt eller kanske rädd för påtryckningar av vårdnadshavare. Där måste vi vidta åtgärder som riktar in sig på den ängsligheten.

Den tredje och sista gruppen som vi måste rikta insatser mot – och här krävs stora insatser – är den där man jobbar inom exempelvis förskola, skola eller socialtjänst och själv är del av problematiken. Man utövar själv hedersförtryck och upprätthåller hedersförtryck i skolan och förskolan.

Den här regeringen är fast besluten att krossa hederskulturen. Då måste vi jobba brett inom de här områdena och inom alla de grupper som jag precis nämnde.

Anf. 86 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Jag saknar fortfarande ett svar från statsrådet på hur hon och regeringen avser att agera när det gäller just skilda badtider. Det är jättebra att det finns annat som ni agerar på när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck, men just den här biten saknar jag svar på.

Jag förstår inte hur detta kan få finnas i Sverige 2024. Vi borde ha kommit mycket längre bort från förtrycket av kvinnor.

Att kommunpolitiker ens tillåts besluta om detta är galenskap. Vi har olika styren i olika kommuner, och regeringen måste ta huvudansvaret i denna fråga. Regeringen måste sätta en linje för hur de olika kommunerna ska förhålla sig till skilda badtider. Man ska kunna gå ned på kommunnivå i den här frågan likaväl som i många andra frågor och säga att det inte får införas separata badtider, i stället för att tillåta det könsförtryck som faktiskt finns i dagens samhälle.

Här önskar jag faktiskt att vår regering agerar lite bättre. Anser man att skilda badtider inte hör hemma här i Sverige kan man faktiskt införa lagstiftning som gör att vi inte får ha direkt könsdiskriminerande öppettider, öppettider där personer av ett visst kön tillåts besöka badet.

Fru talman! Jag måste ändå säga att jag uppskattar att debattera med statsrådet Paulina Brandberg. Jag kan känna att vi har liknande åsikter i många frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck samt mäns våld mot kvinnor, och jag hoppas att vi har det även i den här frågan.

Det är bra att regeringen ser kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck som en prioriterad fråga, men jag hoppas att arbetet med allas rättigheter och möjligheter i livet kommer att ge stora resultat ute i samhället.

Med det sagt vill jag tacka statsrådet för debatten. Jag hoppas att hon tar med sig det här i sitt fortsatta arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Anf. 87 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! För att svara på frågan om regeringen avser att stoppa skilda badtider: Detta är beslut som fattas på kommunal nivå och som regeringen inte kan lägga sig i.

Som jag nämnde i mitt inledande anförande har vi en diskrimineringslag som har en stark huvudregel att vi inte får diskriminera utifrån kön och att det endast i undantagsfall kan anses vara godtagbart i ett jämställt och demokratiskt samhälle att göra åtskillnad mellan män och kvinnor.

Inte heller i Diskrimineringsombudsmannens verksamhet kan man som statsråd gå in i enstaka fall. Men jag tycker att det är viktigt att det skapas tydlig praxis för vad som anses vara godtagbara undantag. Från regeringens sida kommer vi aldrig att tycka att det är godtagbara undantag om syftet är att anpassa sig efter hedersnormer.

Jag kommer att följa den här frågan noga, och krävs det aktiva lagstiftningsåtgärder är det självklart något som den här regeringen kommer att titta på för att på olika sätt mota bort hedersförtrycket i vårt samhälle.

Med det sagt vill jag tacka interpellanten och riksdagsledamoten för den här debatten i en angelägen fråga.

Prot. 2023/24:79

5 mars

Svar på
interpellationer

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2023/24:505 om skulder och jämställdhet

Anf. 88 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Ida Ekeroth Clausson har frågat mig dels vad jag och regeringen avser att göra för att minska kvinnors allt högre skuldsättning, dels vad jag och regeringen avser att göra för att kvinnor inte ska bli inlåsta i destruktiva förhållanden av ekonomiska skäl.

Jag välkomnar ledamotens engagemang i frågan, ett engagemang som jag delar. Ekonomisk jämställdhet är ett av de jämställdhetspolitiska delmålen: Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Regeringen står bakom detta mål. Till detta kommer förstås också vikten av att alla människor ska ha möjlighet och förutsättningar att bygga upp sin ekonomi för att känna både trygghet i vardagen och en tro på framtiden. Vi vet att sparande och kapital är två områden där det i dag råder ojämställdhet.

Vi befinner oss nu i ett konjunkturläge där många hushåll har en ansträngd ekonomi. I det läget är det viktigt att finanspolitiken är välavvägd och att regeringen agerar för att få ned inflationen. Inflationen slår mot de svenska hushållen i allmänhet men i synnerhet mot de särskilt utsatta hushållen med små eller inga marginaler. Bland de utsatta hushållen ingår ensamstående kvinnor med barn.

Gällande kvinnors möjligheter att lämna destruktiva förhållanden är regeringens hållning mycket tydlig. Mäns våld mot kvinnor och annat våld i nära relationer ska bekämpas med samhällets fulla kraft.

Ekonomiskt våld i nära relationer är en allvarlig form av våld och förtryck, där kontroll och makt utövas av våldsutövaren med hjälp av ekonomin. En våldsutsatt person som redan befinner sig i ekonomisk utsatthet riskerar att drabbas hårt. Detta kan bli särskilt påtagligt när de ekonomiska marginalerna minskar då exempelvis boendekostnaderna och matpriserna ökar. För den som utsätts kan det få allvarliga konsekvenser i form av långvarig skuldsättning.

Den tioåriga nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor gäller till 2026, och ett åtgärdsprogram för att intensifiera arbetet gällde under 2021–2023. Regeringen arbetar nu med att ta fram ett nytt åtgärdsprogram för att motverka och bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive ekonomiskt våld, som ska gälla för 2024–2026.

Anf. 89 IDA EKEROTH CLAUSSON (S):

Fru talman! Livsmedelspriserna ökar igen. Ja, det är återigen en nyhet hur dyr maten har blivit. Samtidigt slår Kronofogden ett tråkigt rekord.

Den sammanlagda skulden hos myndigheten var vid årsskiftet 119 miljarder kronor, vilket är den största summan någonsin. Det är en ökning med 18 miljarder, eller närmare 50 miljoner per dag, sedan förra året.

De flesta skuldsatta är män. Men andelen kvinnor ökar, och deras skuldbelopp ökar i högre takt än männens. Exempelvis har kvinnors skattekulder ökat med 80 procent sedan förra årsskiftet. Motsvarande siffra för män är 29 procent.

I dessa tider tvingas allt fler svenskar, framför allt kvinnor, av ekonomiska skäl att stanna kvar i sina relationer. Närmare tre av fem kvinnor är osäkra på om de skulle kunna leva ett gott liv om de separerade. Lika många skulle inte ha råd med nuvarande bostad vid en skilsmässa. Studier visar att uppbrott inte sällan för med sig negativa ekonomiska konsekvenser, särskilt för kvinnor.

Att sakna de ekonomiska möjligheter som krävs för att lämna en relation och därmed vara rädd för att inte ha någonstans att ta vägen utanför den våldsutsatta relationen ökar såklart risken för att den drabbade stannar kvar. De ekonomiska förutsättningarna påverkar möjligheten att bryta upp.

Att tvingas stanna kvar i en destruktiv relation av ekonomiska skäl är inte att leva ett fritt liv. Men tyvärr är verkligheten sådan för många kvinnor i dag, och fler blir det i takt med att skuldsättningen ökar. För den som är överskuldsatt innebär det ytterligare svårigheter att lämna relationen då det medför svårigheter att få nya lån för att köpa eller hyra bostad samt att få hyreskontrakt och mobilabonnemang. Dessutom kan Kronofogdemyndigheten besluta om löneutmätning för en skuldsatt person, vilket också begränsar främst kvinnors handlingsfrihet.

Statsrådet tar i sitt svar upp att det är viktigt att finanspolitiken är välavvägd och att regeringen agerar för att få ned inflationen så länge vi befinner oss i detta konjunkturläge. Det är ingen tvekan om att finanspolitiken behöver vara ansvarsfull och att det finns gränser för hur mycket en regering kan kompensera hushållen för inflationen. Men frågan är om regeringen gör tillräckligt.

Jag menar att den inte gör det, och jag menar också att statsrådet inte fullt ut besvarar min fråga. Så jag upprepar: Vad gör regeringen konkret för att minska kvinnors allt högre skuldsättning?
(Applåder)

Anf. 90 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Tack till statsrådet, som fortsätter den här kvällen med oss för att diskutera många viktiga ämnen!

Statsrådet säger i sitt svar att inflationen behöver bekämpas och att den slår hårt mot svenska hushåll i allmänhet och i synnerhet mot de utsatta hushållen med små eller inga marginaler. Bland de särskilt utsatta hushållen ingår ensamstående kvinnor med barn.

Vi nås av rapport efter rapport om att en tredjedel av alla vuxna i Sverige har svårt att betala löpande utgifter som hyra och mat. Jag nåddes senast av ännu en rapport om att matpriserna ökar kanske mer än någonsin.

Kronofogden visar på en historiskt hög skuldsättning av svenska folket, och kvinnor sticker ut. Två av tre ensamstående föräldrar, huvudsakligen kvinnor, har inte råd att låta sina barn delta i en organiserad fritidsaktivitet – i Sverige 2024. Sex av tio kvinnor känner oro över sin ekono-

miska situation, och att klara att flytta till ett eget boende vid en separation eller skilsmässa ser man inte framför sig.

Statsrådet är skyldig mig och många med mig ett svar. Är detta rätt finanspolitiska avvägningar när vi ser dessa konsekvenser breda ut sig? Varför gör ni inget för de särskilt utsatta hushållen så att de ensamstående kvinnorna med barn inte behöver ta den här smällen i den tuffa ekonomiska krisen och skuldsätta sig så kraftigt att de inte vet när de någonsin ska kunna betala tillbaka?

Att kvinnor inte kan lämna en relation eller ett äktenskap för att det inte går att vara ekonomiskt självständig i Sverige är under all kritik. Om inte statsrådet agerar mot detta behöver man vara ganska försiktig med orden. Är det verkligen trovärdigt att säga att man fullt ut står bakom det jämställdhetspolitiska delmålet om ekonomisk jämställdhet när man inte agerar utan bara följer och tittar på när det rapporteras om konsekvens efter konsekvens?

Fru talman! Det är tomt på sparkontot och i plånboken, och man får det inte att gå runt. Man behöver sätta sig i skuld och bli ännu mer beroende av någon annan. Man tvingas sälja det man har och låna av anhöriga för att få det att gå runt, och när det inte räcker behöver man gå så långt att man sätter sig i skuld till Kronofogden. Är det rätt finanspolitiska avvägningar? Är det att bekämpa inflationen så hårt som behövs?

Vi socialdemokrater har lagt fram en rad olika förslag, inte minst om att beskatta bankernas övertvinster, som den här regeringen har sagt nej till, liksom, för den delen, förslag om ett extra studiebidrag eller barnbidrag, som jag förstår skulle vara otroligt välkommet. Men som har sagts många gånger här i kammaren är politik att prioritera. Den här regeringen har inte prioriterat kvinnors särskilda ekonomiska situation i den tuffa krisen. (Applåder)

Anf. 91 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Den ekonomiska jämställdheten är väldigt viktig att rikta fokus på i de tider som vi befinner oss i, för det är klart att i ekonomiskt svårare tider är det de som har minst marginaler som drabbas hårdast.

Riksdagsledamoten Amloh ifrågasätter om regeringen gör rätt finanspolitiska avvägningar. Jag menar att de avvägningar som regeringen har gjort är ansvarsfulla avvägningar. Vi bedriver en politik där vi kraftigt agerar för att bekämpa inflationen, för om vi inte gör det kommer de allra mest utsatta hushållen att drabbas hårdast. De som har minst pengar i plånboken har såklart störst intresse av att pengarna har ett värde.

Regeringens inflationsbekämpning har börjat ge resultat, men inflationen är fortfarande hög. Regeringen kommer därför att fortsätta prioritera att bekämpa inflationen. Man gör det samtidigt som vi stöttar hushåll och välfärd.

Många hushåll med svag ekonomi har fått kompensation för den höga inflationen via prisindexerade bidrag och transfereringar. Vi har höjt bostadsbidrag för barnfamiljer, höjt elstöd och a-kassa och sänkt energiskatt på drivmedel. Det är åtgärder som har varit särskilt betydelsefulla för just hushåll med små marginaler. Vid årsskiftet sänktes också reduktionsplikten, vilket bidrog till att minska dieselpriset med över 4 kronor per liter.

Budgeten för 2024 innehåller viktiga strukturreformer samtidigt som vi stöttar hushåll och välfärd, bland annat genom förstärkt jobbskatte-

avdrag för låg- och medelinkomsttagare, sänkt skatt för pensionärer och ytterligare sänkt skatt på drivmedel.

Det är dessa åtgärder som ger just hushållen med knappa resurser mer pengar kvar i plånboken. Det är dessa åtgärder som gör att föräldrarna kommer att ha större möjlighet att ha råd att betala barnens fritidsaktiviteter och också att skjutsa barnen till deras fritidsaktiviteter.

Att höja barnbidraget är en åtgärd som är urskillningslös och som även blir pengar till hushåll som kanske inte behöver dem lika mycket som de utsatta hushållen. Det är en åtgärd som skulle spå på inflationen.

När vi talar om den ekonomiska jämställdheten är det också viktigt att tala om det ekonomiska våldet. Det är ett begrepp som är okänt för en hel del personer i vårt land. Vad innebär egentligen ekonomiskt våld? Jo, i regeringens arbete för att bekämpa mäns våld mot kvinnor och annat våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck riktar vi också särskilt fokus just på det ekonomiska våldet. Det finns relationer där den ena parten exempelvis tar lån i den andra partens namn och därmed skapar en skuldsättning och en ökad kontroll över den person man lever med. Det gör det svårare för den personen att lämna relationen.

Vi ser också utdragna bodelningsprocesser som gör att den ekonomiskt svagare parten har svårigheter att ta till vara sin rätt. Man har vid en separation svårt att få det i bodelningen som man har rätt till därför att man inte har råd att processa. Den ekonomiskt starkare parten kan trötta ut den ekonomiskt svagare parten.

Allt detta är problem som regeringen arbetar aktivt med att vidta åtgärder mot.

Anf. 92 IDA EKEROTH CLAUSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag vill börja med att säga att det är positivt att det så tydligt i svaret framgår att ministern delar problembilden av det ekonomiska våldet i nära relationer. Där har jag ingen anledning att ifrågasätta att det är ett äkta engagemang. Däremot är jag lite frågande när det gäller vad regeringen gör åt det.

Politik är ju att prioritera, och regeringen har hittills inte prioriterat kvinnor och deras ekonomiska situation. Statsrådet nämnde att ett extra barnbidrag går till alla barnfamiljer. Då vill jag bara ta upp att sänkningen av bensinpriset och bensinskatten framför allt gynnade höginkomsttagare och män.

Statsrådet säger vidare att regeringen har gjort rätt finanspolitiska avvägningar, trots att konsekvenserna ser ut enligt följande. Det finns kvinnor som inte kan lämna en relation eller ett äktenskap för att de inte kan vara självständiga i dagens Sverige. Det anser inte jag vara rätt ekonomiska eller finanspolitiska avvägningar.

Jag kan också lägga till att den som lever med stora skulder och ekonomisk stress även riskerar att drabbas av ohälsa, exempelvis hjärt- och kärlsjukdomar, högt blodtryck och magsår. Den psykiska ohälsan är också betydligt högre hos skuldsatta än hos den övriga befolkningen.

Den skuldsättning som vi nu ser öka i vårt land, som sätter allt fler i skuldfällan och som skapar så stor oro och stress är också ett symptom på något annat. Den är ett symptom på en ökad fattigdom och ökade ekonomiska klyftor.

Vi behöver alltså åtgärder för att bryta denna utveckling här och nu. Precis som min kollega Amløh tidigare har tagit upp har vi socialdemokrater föreslagit att man ska införa en skatt på en del av bankernas övervinster, inte hela övervinsterna utan en del övervinster. De pengar som bankerna har tjänat på sina bankkunder ska föras tillbaka till dem som verkligen behöver stöttning.

Intäkterna från bankskatten skulle kunna fördelas ut till hushållen genom en skattesänkning som skulle träffa vanliga löntagare genom en extra utbetalning av barnbidrag eller genom ett höjt underhållsstöd och genom en tankrabatt som skulle ge pengar till den som behöver tanka bilen i stället för att hamna i oljebolagens fickor.

Det finns alltså väldigt konkreta förslag som skulle kunna ge folk stöd här och nu och som skulle låta bankerna ta ett större ansvar för den ekonomiska situation som Sverige befinner sig i. Men här är regeringen fortsatt passiv.

Fina ord räcker inte längre hur välmenande de än är. Det behövs faktiskt konkreta åtgärder för att stötta hushållen och för att kvinnor inte ska bli inlåsta i destruktiva förhållanden.

(Applåder)

Anf. 93 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Vi hör statsrådet konstatera att det gjorts precis rätt finanspolitiska avvägningar. När vi ser den bild vi har målat upp av arbetarkvinnor som jobbar och sliter men blir fattigare och fattigare för varje månad som går, som skuldsätter sig och inte har råd att lämna en destruktiv relation säger statsrådet att det är helt rätt finanspolitiska avvägningar. Det är mycket tydligt, tycker jag, att det är just dessa prioriteringar man gör.

Det är nog ganska få människor, framför allt få kvinnor, som upplever att det är bra avvägningar som har gjorts av den här regeringen när man sitter i den sits man gör. Vi behöver bekämpa inflationen men också lindra konsekvenserna av inflationen, och det kan jag bara konstatera att regeringen inte har lyckats med när vi ser hur det ser ut. Och det stannar inte där.

Statsrådet säger att regeringen bland annat har sänkt drivmedelspriserna för att föräldrar ska kunna ha råd att köra sina barn till fritidsaktiviteter. Poängen är ju att det är väldigt få som har råd att betala för de organiserade fritidsaktiviteterna, så det finns inte så mycket att köra barnen till. Den poängen missar man från den här SD-regeringen. Detta är inte en politik för jämställdhet eller för kvinnor.

Jag vill tacka för den här debatten. Jag konstaterar att statsrådet är nöjd med de politiska avvägningar man har gjort. Jag konstaterar också att man inte prioriterar kvinnor eller jämställdheten genom den här ekonomiska krisen. Det kan jag bara beklaga.

(Applåder)

Anf. 94 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! När man lyssnar på ledamoten Amløh får man nästan intrycket att det har undgått henne att vi befinner oss i en ekonomisk kris, inte bara i Sverige utan också i vår omvärld, och att det är flera faktorer som påverkar den ekonomiska situationen i Sverige. Detta drabbar såklart de mest utsatta allra mest.

I den situationen krävs det noggranna avvägningar. Jag har i mitt tidigare inlägg visat just på den balans som regeringen har i sin finanspolitik: Vi bekämpar inflationen samtidigt som vi stöttar de mest utsatta hushållen.

Fru talman! När man står i den här talarstolen framstår det ofta som att andra sidan inte lyssnar på vad man säger. Det påstås att det inte läggs fram några konkreta åtgärder från den här regeringen, trots att jag både i den här och tidigare debatter har pekat på den ena konkreta åtgärden efter den andra. Det verkar dock som att mina debattörer både i den här och i tidigare debatter helt enkelt inte lyssnar på vad jag säger.

Fru talman! Det finns fler åtgärder än de som jag tidigare har nämnt som den här regeringen vidtar. En viktig faktor när det gäller den ekonomiska politiken och politik för dem som är mest ekonomiskt utsatta är såklart bostadspolitiken. Det är en jätteviktig fråga.

I regleringsbrevet för 2024 ger regeringen därför ett nytt uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten om att analysera just bostadsmarknaden utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Detta är ett uppdrag som rör ekonomisk jämställdhet och ägande på bostadsmarknaden. Det omfattar särskilt unga kvinnors och mäns ekonomiska förutsättningar att ur ett jämställdhetsperspektiv etablera sig på bostadsmarknaden, såväl marknaden för ägda bostäder som marknaden för hyrda bostäder.

Andra frågor som bör belysas är hur tillgången till hyresrätter påverkar kvinnor och män, bland annat möjligheten att flytta för att kunna få ett arbete och för att våldsutsatta ska kunna lämna en våldsam relation.

Detta är ett uppdrag som ska slutrapporteras senast den 31 maj 2025 och som jag såklart kommer att vara väldigt nyfiken på att ta del av resultatet av.

Fru talman! I den här kontexten vill jag också nämna en specifik grupp som jag anser att vi måste rikta särskilt fokus på, nämligen gruppen utrikes födda kvinnor. Bland dem som står längst från arbetsmarknaden ser vi nämligen en överrepresentation av utrikes födda kvinnor.

Vi behöver vidta riktade åtgärder för att få den gruppen närmare arbetsmarknaden och därmed öka den gruppens ekonomiska självständighet. Här har regeringen vidtagit en rad konkreta åtgärder. Bland annat tecknades förra våren en överenskommelse mellan regeringen och SKR om en gemensam satsning för att nå ut till utrikes födda kvinnor som besöker öppna förskolan, för där ser man att man har en möjlighet att få kontakt.

Detta är en överenskommelse som omfattar knappt 20 miljoner kronor och som pågår under åren 2023–2025. Förra året togs också regeringsbeslut om ett fortsättningsuppdrag på tidigare uppdrag som bestod i att ta fram en myndighetsgemensam plan för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden. Detta är nu en plan som ska genomföras och konkretiseras, och flera myndigheter är berörda.

Fru talman! Det finns ingen brist på konkreta åtgärder från den här regeringen, och vi kommer att fortsätta att vidta konkreta åtgärder för att öka den ekonomiska jämställdheten.

Anf. 95 IDA EKERO TH CLAUSSON (S):

Fru talman! Den svenska sjukvården, skolan och omsorgen går igenom den värsta krisen sedan 90-talet. Över hela landet sägs personal upp. Vårdcentraler och mottagningar stängs för att regeringen inte tar ansvar och

skjuter till de resurser som krävs till välfärden. De pengar som vi i går hörde ska skjutas till räcker en bit men inte till allt.

Det är framför allt kvinnor som drabbas av regeringens politik. Det är kvinnor som arbetar i välfärden och som får betala för nedskärningarna i form av ökad stress, som vi har hört i tidigare interpellationsdebatter, liksom sämre arbetsvillkor och löner.

Just när det gäller löner kan vi i dag konstatera att utvecklingen mot jämställda löner står still. Vad som krävs är en politik som prioriterar kvinnors arbetsvillkor och löner före skattesänkningar för höginkomsttagare. Det är avgörande för kvinnors hälsa och ekonomi, men också för förskolan, skolan, vården och äldreomsorgen.

Sverige behöver en annan ekonomisk politik, som inte riktar sig mot att inflationsskydda höginkomsttagares inkomster. Vi måste trots en inflationsekonomi se de möjligheter vi har. Inflationzbekämpningen ska inte i första hand bäras av dem med lite lägre eller mer normala inkomster, utan det här måste vi göra gemensamt.

Fru talman! Jag och mina kollegor lyssnar aktivt på alla inlägg här, men sanningen är att det ekonomiska läget i Sverige inte blir bättre. Skulderna ökar och livsmedelspriserna ökar, trots det regeringen gör. Fler åtgärder behövs alltså.

(Applåder)

Anf. 96 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag tänkte i mitt avslutande inlägg rikta lite fokus mot de åtgärder som regeringen vidtar när det gäller den ekonomiska situationen för våldsutsatta.

Även detta är ett område där regeringen vidtar ett stort antal konkreta åtgärder. Ett exempel är Socialstyrelsens uppdrag att stärka det nationella stödet till kommunerna i deras arbete med att ge stöd till våldsutsatta att ordna stadigvarande boende. Vi har också gett Socialstyrelsen i uppdrag att föreslå åtgärder för att våldsutsatta ska få ett mer samordnat stöd vid myndighetskontakter.

Nyligen har vi också vidtagit en åtgärd som jag vet är otroligt viktig, nämligen att vi riktar fokus mot dem som lever med skyddade personuppgifter. Vi har en situation i Sverige där det alltför ofta händer att skyddade personuppgifter röjs av myndigheter. Detta får ofta förödande konsekvenser, bland annat ekonomiska, för dem som drabbas. Det finns såklart trygghetsaspekter, men det finns också ekonomiska aspekter när man exempelvis tvingas söka ny bostad och flytta till en ny plats för att ens uppgifter har röjts.

Detta är exempel på konkreta åtgärder som den här regeringen vidtar för att stärka skyddet för dem som är ekonomiskt utsatta och där vi ser just de våldsutsatta som en grupp som vi vill rikta särskilt fokus på.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis tacka för den här debatten. Frågan om ekonomisk jämställdhet förtjänar lite extra fokus den här veckan när vi står inför internationella kvinnodagen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellationerna 2023/24:345, 446 och 476 om myggbekämpning vid nedre Dalälven

Anf. 97 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Sanne Lennström har frågat mig vad jag och regeringen avser att göra åt översvämningsmyggorna så att människor ska kunna bo och verka kring nedre Dalälven. Patrik Lundqvist har frågat mig om jag avser att ta initiativ till att finansiera och ge Naturvårdsverket ett sådant uppdrag som föreslagits i en hemställan till regeringen från ett antal länsstyrelser. Anders W Jonsson har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkra den fortsatta myggbekämpningen vid nedre Dalälven så att det blir möjligt att vistas utomhus i området under sommaren. Jag har valt att svara samlat på dessa interpellationer.

Jag vill börja med att säga att jag förstår att myggsituationen kan utgöra en olägenhet för personer som bor eller vistas i området kring nedre Dalälven eller andra områden med hög förekomst av översvämningsmyggor. Behovet av bekämpning av larver av översvämningsmyggor styrs i hög grad av översvämningsarnas antal och omfattning under vår och sommar. Jag har full förståelse för att man kan känna en oro inför kommande somrar.

Det finns ett regelverk för användning av biologiska bekämpningsmedel för att minska förekomsten av översvämningsmyggor och därmed även de olägenheter som myggorna för med sig. Det finns även andra metoder som kan användas i kombination utifrån lokala förutsättningar för att minska förekomsten av översvämningsmyggor på lång sikt, exempelvis slätter, betesdrift, dikesunderhåll och reglering av vattennivån.

Sedan många år tillbaka har det funnits statliga medel som får användas till åtgärder för begränsning av massförekomst av översvämningsmyggor. Från 2024 har länsstyrelserna tilldelats 5,4 miljoner kronor för detta ändamål. Hur medlen har fördelats till länsstyrelserna har förändrats de senaste åren. I år fördelas dessa medel i sin helhet direkt till länsstyrelsernas förvaltningsanslag. Detta bör innebära förbättrade planeringsförutsättningar och minska den administrativa bördan för att hantera totalt avsatta medel.

Det bör även vara en fördel i ett planeringsperspektiv att relevanta myndighetsbeslut, såsom Natura 2000-tillstånd och dispens från förbudet att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg, har meddelats för perioden 2023–2025, det vill säga över flera säsonger då bekämpningsåtgärder kan vidtas.

Regeringen har mottagit en hemställan om framtidens myggbekämpning från länsstyrelserna i Gävleborgs, Dalarnas, Uppsala, Västmanlands och Värmlands län. Det är denna hemställan som ledamoten Lundqvist hänvisar till i sin interpellation. Ärendet bereds i Regeringskansliet.

Anf. 98 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret och för dagens debatt. Jag kan lova att intresset för denna fråga är stort i min valkrets, Uppsala län. Många med mig är intresserade av att se debatten i efterhand och hoppas på positivare besked än vad som gavs i svaret i denna debatt.

Man kan fråga sig varför vi alla kallar till en debatt angående myggbekämpning när det fortfarande är vintertid, men kommunerna vid nedre Dalälven har haft dessa problem under en längre tid. Omkring år 2000 slogs det fast att myggproblematiken grundar sig i att det finns en stickmygga som kallas *Aedes sticticus*. Det är en aggressivare typ av mygga som kan flyga i solljus. Den kan ta sig längre sträckor, den sticker snabbare och den kan föröka sig väldigt fort.

När denna mygga får fäste handlar det inte om några få myggbett, utan det handlar om att man inte kan vara utomhus. Myggen är så många att de kan komma i stora molnformationer. Det är myggor som skickar människor till akuten och som gör att barn och vuxna inte kan vara ute och njuta av en solig dag. Djur och människor tvingas stanna inne, uteserveringar stängs och det är helt enkelt svårt att både bo och verka i områden kring exempelvis Tärnsjö.

Biologisk Myggkontroll, Nedab, har på uppdrag av sju Dalälvskommuner tagit fram en väl fungerande bekämpningsmetod mot översvämningssmyggornas larver. Detta medel kallas Vectobac, även kallat BTI, och det sprids från luften med hjälp av helikopter. Målet är att antalet översvämningssmyggor ska ligga på en hanterbar nivå, och för att vi ska närma oss detta mål måste kompetens och beredskap kunna säkerställas.

Sommaren 2023 blev exceptionell, med stora översvämningar mellan maj och augusti. Totalt bekämpades cirka 12 000 hektar, men man hade troligen behövt bekämpa ungefär 20 000 hektar. Under den sista och största översvämningen gjordes ingen bekämpning därför att det inte fanns någon mer Vectobac i lager. Statliga myndigheter har haft en gräns för mängden bekämpningsmedel som får finnas i lager, och bristande finansiering bidrog till förra årets allvarliga situation.

Regeringen måste nu se framåt och göra vad som krävs så att människor kan bo och verka i de myggdrabbade områdena. För att detta ska kunna bli verklighet krävs tre olika saker.

Det första är ett statligt ansvar i frågan. Om regeringen vill att man ska kunna bo och verka i hela landet är detta helt avgörande. Staten brukar dessutom i sammanhanget kallas den största statliga myggproducenten. Detta förpliktar, så man kan inte skylla ifrån sig ansvaret här.

Det andra är en rimlig finansiering. Att sprida bakterien BTI med helikopter är inte gratis, så man behöver lägga en budget i god tid som visar att det finns pengar för både helikoptrar och Vectobac.

Det tredje är långsiktig planering. Man måste se till att det varje år finns en plan som går ihop och att det finns tillräckligt i lager för att göra tillräckligt många bekämpningar. Det är tre månaders leveranstid på BTI.

Fru talman! Denna interpellationsdebatt är inte till för mig eller statsrådet, utan den är till för Gävle, Sandviken, Heby, Tierp, Älvkarleby, Sala och Avesta. Vi är ett antal riksdagsledamöter här i kväll som vill lyfta upp farhågor från våra valkretsar och från dessa kommuner, som är väldigt oroliga.

De behöver mer pengar – de äskar 23 miljoner kronor. De vill ha svar men har mötts av tystnad. Därför undrar jag: Kan statsrådet lova att kommunerna kommer att få de pengar och det stöd de behöver?

(Applåder)

Anf. 99 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för att du är här!

Kommunerna i området runt nedre Dalälven har under många år tagit ett stort ansvar och byggt upp en organisation för bekämpning av stickmyggor, för att människor ska kunna bo, verka och leva i området. Organisationen är sårbar därför att kommunerna har begränsade resurser. Man har begränsade områden, och man är många.

Det har länge konstaterats i flera utredningar och av flera människor som arbetar med dessa frågor att staten behöver kliva fram och ta ett gemensamt ansvar och samordna verksamheten. Man behöver också, som Sanne var inne på, garantera de resurser som behövs.

I värsta fall kan problematiken sprida sig. Vi kommer nog att få höra senare under kvällen att så redan är fallet. För 20 år sedan, när detta började, var det en fråga för några få i nedre Dalälvsområdet. Numera har vi fem länsstyrelser, även Värmland, som trycker på för att regeringen ska ta sitt ansvar. Det har även konstaterats förekomst av stickmyggor på Gotland.

Detta riskerar att bli ett nationellt problem. Klimatförändringarna gör dessutom att myggor kommer hit från sydligare områden och riskerar att ta med sig sjukdomar och annat som gör att den olägenhet som myggorna utgör eller den omöjlighet att leva i områdena som de innebär blir ännu värre.

Det är naturligtvis jättebra att frågan om länsstyrelsernas hemställan bereds i Regeringskansliet, men det svarar ju inte på den fråga som jag ställde. Det är symtomatiskt för just dessa spörsmål att man duckar, att man inte svarar eller att man påstår att man inte ens har fått frågorna, även om det inte var det statsråd som är här i kväll som gjorde detta. Man är dock inte ensam om frågorna, utan det här rör flera i regeringen.

Trots det jag har sagt hittills skulle jag nog vilja säga att detta redan är en statlig angelägenhet.

Min fråga är helt enkelt: Vad avser ministern att göra med denna hemställan? Det är någonting som jag kommer att arbeta för att få svar på. Och jag kommer inte att släppa denna fråga vare sig i den delen eller i någon annan förrän vi har en nationell samordning och ett nationellt ansvar för denna problematik. Kommunerna kan inte få stå ensamma i detta.

Jag vill också passa på att göra en liten jämförelse med de 5,4 miljoner kronor som statsrådet säger att vi nu kommer att få. Det har vi naturligtvis sett i budgeten. Det pratades här om att det nu ska bli enklare och mindre administration för att söka pengarna. Det är naturligtvis bra. Men detta täcker inte behoven på långa vägar.

Gör man en jämförelse med 2019, då högerbudgeten gick igenom här i riksdagen, ströps bidragen till 2 ½ miljon kronor. När vi sedan återkom och fick lägga fram vårändringsbudgeten lades det på 12 miljoner kronor. Det var alltså 2019. Då pratar vi alltså om 14 ½ miljon kronor. Nu står vi här och pratar om 5,4 miljoner kronor. Det räcker inte.

(Applåder)

Anf. 100 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag ställde denna interpellation för att jag ville försöka lugna de tusentals människor där hemma som nu är oerhört oroliga över vad vi kommer att ha framför oss under denna sommar.

Men detta svar gör att jag blir än mer orolig. För det första är detta ett svar som inte bara ett liberalt statsråd med förankring i Stockholmsregionen har skrivit, utan detta är alltså ett interpellationssvar som hela regeringen står bakom, även moderater och kristdemokrater. Men ingen från dessa partier visar sig i kammaren i kväll.

För det andra gör det sätt som statsrådet närmar sig frågan mig orolig. Hon säger: ”Jag förstår att myggsituationen kan utgöra en olägenhet för personer som bor eller vistas i området kring nedre Dalälven.” Hon säger att myggsituationen *kan* utgöra en olägenhet. De tusentals människor som har drabbats av detta mygghelvete tror jag tycker att det är snudd på oförskämt att tala om en olägenhet, alltså en nackdel eller ett obehag.

Det fanns en miljöminister på tidigt 2000-tal som hette Kjell Larsson och som också uttryckte sig på ungefär detta sätt. Man reste sig då som en man i bygden och krävde att statsrådet skulle komma och uppleva vad detta innebär.

Det handlar inte om lite mygg, utan det handlar om någonting som förstör en hel bygd. Det får svåra konsekvenser när det gäller folkhälsa. Det skapar en jättestor oro inför sommaren för vad som ska komma. Det lägger en död hand på landsbygdsutvecklingen. För vem vill starta och driva företag i ett område där man inte kan vistas utomhus över huvud taget? Öppnar man bildörren blir man anfallen av tiotusentals mygg. Kryper man in i bilen sedan igen får man med sig myggen in i bilen, vilket gör att det är nästan omöjligt att köra därifrån. Detta innebär problem för djurhållningen, och det innebär mycket stora problem vad gäller livsmedelsförsörjningen över huvud taget.

Detta är ett mycket stort problem, inte bara för de tusentals människor som riskerar att drabbas utan även för många andra.

För det tredje gör det mig också förvånad när statsrådet pekar på att det minsann finns andra metoder. Man kan bedriva slätter och betesdrift. Det är snudd på gulligt om man tror att man kan bekämpa denna förekomst av stickmygg med hjälp av slätter och betesdrift. Det finns över huvud taget inga studier på det. Ska man kunna göra så att det blir möjligt att vistas i området måste man alltså få ned halten med 90 procent. Detta är saker som gör marginell förändring.

Slutligen detta med reglering av vattennivån: Om man dikade ut hela detta område och fick bort alla översvämningar skulle man såklart inte ha några översvämningssmyggor. Men då vill jag påminna statsrådet om att detta faktiskt rör sig om en nationalpark med omgivande naturreservat. Och jag har inte tidigare hört någon som ens har fört på tal att man skulle reglera vattennivån i nationalparken.

Det finns, som flera tidigare har sagt, en mycket stor oro. Det finns i dag en metod för att bekämpa, och det är Vectobac. Det finns nu i lagren ungefär så mycket att man kan bekämpa 5 000 hektar. Förra sommaren bekämpade man 12 000 hektar. Behovet var 20 000 hektar.

Frågan är nu: Vad kommer statsrådet att göra för att se till att denna sommar inte blir ett helvete för alla människor som bor och vistas i dessa områden? Då krävs det två saker, dels ett starkt ekonomiskt tillskott, dels en långsiktig lösning, vilket länsstyrelserna vid flera tillfällen har pekat på. Det är dessa svar som vi vill ha från statsrådet här och nu.

(Applåder)

Anf. 101 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! För att något ska vara hållbart i grunden krävs det åtminstone två saker, och det handlar om kunskap, eller vetenskap, om man så önskar, och om finansiering. Kunskapen har arbetats upp under många år i Nedab när det gäller bekämpningen av stickmyggor. Finansieringen behöver säkras över tid, och det är här staten kommer in.

Det är tydligt att det i regeringen har varit oklarheter kring vem som är ansvarig för myggfrågan, som inte bara är en olägenhet, som statsrådet Pourmokhtari säger, utan en ren plåga för dem som bor och vistas i området. Det vet alla som någon gång har besökt detta område sommartid.

Fru talman! Jag tror att alla som tog del av Sala Allehandas artikel med anledning av denna interpellationsdebatt fick hopp om att staten nu nog är på banan.

Riksdagskollegan Mikael Oscarsson skriver: Det berörda området vid nedre Dalälven är till stor del statens mark, och de sju kommunerna har i många år haft en överenskommelse. Kommunerna står för kostnaderna för organisering och personal, och staten står för kostnaderna för bekämpningsmedel och helikopterhyra.

Min kollega på Uppsalabänken fortsätter: Den här överenskommelsen är rimlig, och som riksdagsledamot kommer jag att jobba vidare för att hålla fast vid den. Nu är det hög tid att beställa Vectobac G så att årets bekämpning kan säkras.

Visst har ledamoten Oscarsson rätt i det han säger om att det är hög tid att beställa. Men jag vill fråga statsrådet: Stämmer det att staten står för kostnaden för bekämpningsmedel och helikopter så att en effektiv myggbekämpning kan utföras och så att det går att bo och vistas i det myggdrabbade området?

(Applåder)

Anf. 102 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ledamöterna Sanne Lennström, Patrik Lundqvist och Anders W Jonsson för denna otroligt viktiga debatt. Det är väldigt många människor som lider av mygghelvetet. Jag tycker att Anders W Jonsson uttryckte det väldigt tydligt. För många människor i Västmanland, framför allt kanske i Salatrakten, är detta en plåga under sommar och tidig höst.

Fru talman! Vi har nu hört att bekämpningsmedel nu finns motsvarande en fjärdedel av det som uppskattas hade behövts förra året. Och medel finns så att man kan beställa lika mycket till. Men då försvinner ju finansieringen för att utföra själva bekämpningen. Då händer ingenting alls. Det blir etter värre.

Kommunerna står själva för den största kostnaden för myggbekämpningen, och det som man har bett regeringen om pengar till är själva inköpet av bekämpningsmedel och helikopterflygningarna.

Jag håller med tidigare talare. Statsrådet kan prata medlidsamt här om att detta kan vara en olägenhet. Men den som har upplevt mygghelvetet vet hur det är och att det måste vidtas åtgärder för att man över huvud taget ska kunna vistas där.

Besked om en ökad, och rejäl, statlig finansiering behövs omgående eftersom det som vi har hört är lång leveranstid på medlet. Det är ju dags att lägga fram vårändringsbudgeten – kan vi kanske hoppas på att staten

skjuter till sin del av finansieringen i den? Det vore välkommet, och det vore bra med ett besked här i kväll. Det tror jag att de som tittar på debatten verkligen skulle uppskatta.

Fru talman! Jag vill citera Gerhard Winroth, som bor i Möklinta i Sala kommun, gällande just myggplågan. Han säger: "Livskvaliteten sjunker, barnbarnen får så stora utslag att de inte kan vara här." Jag bor inte i något av de värst drabbade områdena själv, men ändå hade vi periodvis svårt att vara utomhus i somras. Det gick över huvud taget inte att klippa gräset, och hästarna var så stressade av myggen att de skenade. Alla, från förskolebarn på utflykt till turister och utomhusarbetare, drabbas. Besöksnäringen på de drabbade orterna riskerar att helt slås ut.

Fru talman! Amanda Lindblad, som är kommunstyrelsens ordförande i Sala, är besviken. Hon säger att man tyvärr inte fått någon återkoppling alls på den skrivelse som kommunalråd i sju drabbade kommuner ställde till regeringen i höstas. Länsstyrelserna har gjort en utredning som konstaterar att staten måste ta ett större ansvar i frågorna, men inget besked kommer. Däremot kläcks mygglarverna snart.

Därför vill jag fråga statsrådet: När avser regeringen att svara de berörda kommunerna?

(Applåder)

Anf. 103 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka interpellanterna för frågorna och statsrådet för svaren.

Riktvärdet för betydande myggproblem är 2 000 myggor per natt i en så kallad myggfälla. Under 500 myggor betecknas som en acceptabel nivå. Har man 5 000 myggor per fälla och natt anses det vara ett mycket stort myggproblem, och vid 10 000 myggor per natt passeras gränsen för olidliga myggproblem för både människor och djur. År 2008 uppmättes i området kring nedre Dalälven som mest 77 000 myggor per natt i en enda myggfälla. När acceptabel nivå är 500 myggor blir 77 000 betydligt mer än en olägenhet, som statsrådet uttryckte det.

Jag kommer själv från Avesta, där tre och en halv mil av Dalälven rinner genom kommunen, och under mina tolv år som kommunstyrelsens ordförande var detta en fråga som var ständigt aktuell. Som lyfts fram av de andra interpellanterna har kommunerna i nedre Dalälvsområdet ett samarbete i ett utvecklingsforum som heter Neda. Fokusområdena för Nedre Dalälvsarbetet är turismnäring och annan företagsamhet, inflyttning till regionen, samordning mellan intressenter och över administrativa gränser samt ett differentierat näringsliv och en förbättrad infrastruktur.

Jag är övertygad om att de kommunalråd som jobbar med detta likt mig hade älskat att få jobba med turismnäring, inflyttning och en förbättrad infrastruktur, men tyvärr hamnar allt fokus i Nedre Dalälvsarbetet på myggbekämpning: Hur ska vi få tillstånd nästa år? Hur ska vi få finansiering? Vilka måste vi prata med? Beslut om medel till myggbekämpningen kommer alltid för sent – det måste fattas året före bekämpningen för att det ska fungera.

Kommunerna och regionerna drar ett stort lass. I kommunerna finns en räddningstjänst för att klara av myggbekämpningen, och staten behöver ta ansvaret för själva bekämpningskostnaden. Målet med stickmyggsbekämpningen är nämligen att reducera mängden översvänningsmyggor till

acceptabla nivåer så att människor kan bo, leva, verka och besöka området – och inte bara det, utan man ska även kunna trivas när man bor i nedre Dalälvsområdet.

Fru talman! Jag frågar statsrådet: När kommer regeringen att behandla hemställan och äskanden om finansiering för framtidens myggbekämpning från länsstyrelserna i Gävleborgs, Dalarnas, Uppsala, Västmanlands och Värmlands län?
(Applåder)

Anf. 104 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Jag tackar alla ledamöter för det stora engagemanget i denna fråga. Det är fantastiskt att vi är så många som kan diskutera detta.

Jag måste tyvärr börja med att beklaga ledamoten Anders W Jonssons val att fokusera på vilken del av landet jag kommer ifrån och att det är en miljöminister från Stockholm som har skrivit svaret. Jag tycker verkligen inte att sådana tongångar gynnar vare sig det arbete vi alla här försöker göra för att ta hand om hela vårt avlånga land och rike eller den diskussion jag hoppas att vi alla är ute efter, nämligen vad vi kan göra i praktiken och hur vi med en så välfungerande bekämpning som möjligt kommer åt den problematik som uppstår. Det kunde få ligga i fokus i stället för vilken del av landet jag kommer ifrån. Men var och en gör på sitt sätt, så att säga.

Som ledamöterna nämner har staten en del i detta arbete. Det handlar allra främst om att finansieringen ska finnas på plats för att man ska kunna bekämpa myggen, helt enkelt. Sedan många år tillbaka har det funnits statliga medel för detta syfte. Dessa medel har vi från innevarande år, 2024, flyttat till länsstyrelserna själva.

Ett skäl till detta är, vilket några av ledamöterna nämnde att jag tog upp i mitt svar, att vi vill minska den administrativa bördan av samordning mellan flera olika bitar som ska samspela när man genomför bekämpningsåtgärderna – till exempel myndighetsbeslut kring Natura 2000-tillstånd, dispens från förbudet att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg och så vidare.

Det handlar dock även om den förbättrade planeringsförutsättningen, och där kan jag ändå konstatera att regeringen likt ledamöterna har sett ett behov. Det finns en brist på möjlighet att i ordentlig utsträckning planera den bekämpningsåtgärd man vill sätta in. Man ska kunna ha en ordentlig tidsmarginal så att de medel man får hinner sättas in innan åtgärderna ska genomföras.

Det nämndes av en ledamot att kommunerna inte ska stå ensamma, och det är helt rätt. Självklart ska kommunerna inte stå ensamma, och det är väldigt viktigt att staten fortsätter att bidra med finansiering för dessa åtgärder. Det finns också många olika bitar i detta som man kan nämna.

Regeringen har vidtagit åtgärder på det sättet att finansieringen inte längre går delvis genom Naturvårdsverket och delvis genom Jordbruksverket, då vi vet att exempelvis detta har skapat en tröskel i arbetet. All finansiering för att bekämpa massförekomsten av översvämningsmygg finns nu direkt hos länsstyrelserna, och vi hoppas att det ger en positiv effekt.

Vi arbetar också med de synpunkter som har kommit in till regeringen. Jag hade önskat kunna ge svar i dag om hur vi hanterar detta, men ledamöterna vet mycket väl varför jag behöver referera till formuleringen att

detta rör ärenden som bereds inom Regeringskansliet. Det är helt enkelt så ordningen ser ut i statsmakten. Det vi kan konstatera är dock att detta är en problematik som vi allihop vill komma åt, och jag hoppas att debatten kan fokusera mindre på vilka kraftord man lyckas ta till kring denna problematik och mer på hur vi faktiskt kan lösa den på bästa sätt.

Finansieringen är en del, men en annan del är exempelvis att vi behöver veta mer om hur denna typ av bekämpning utförs på ett effektivt sätt. Detta att det över huvud taget inte finns några studier på att andra åtgärder har effekt stämmer helt enkelt inte, fru talman. Det är vetenskapligt förankrat att det finns många åtgärder man kan vidta för att minska förekomsten av dessa mygg.

Anf. 105 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! Jag får beklaga att vi fortfarande inte får några konkreta svar på frågor som faktiskt skapar ångest bland tusentals invånare i de valkretsar vi ledamöter som är här i dag representerar. Även inom besöksnäringen är man väldigt orolig, för man är helt beroende av en fungerande stickmyggsbekämpning för att kunna utvecklas och för att besökarna ska kunna trivas och återkomma. Detta är helt enkelt en fråga som handlar om kommunernas överlevnad.

I ett förändrat klimat med större och mer frekventa översvämningar behöver beredskapen för bekämpning i dessa områden öka. Sommaren 2023 blev, som har beskrivits här, exceptionell med de största och mest frekventa översvämningarna på decennier. Under den fjärde och största översvämningen genomfördes ingen bekämpning, eftersom det inte fanns tillräckligt med Vectobac i lager. En kompetent organisation fanns på plats men kunde inte utföra sitt jobb när det saknades såväl bekämpningsmedel som finansiering för övriga bekämpningskostnader.

Kommunerna som har skrivit och vädjat till regeringen behöver sina pengar – mer pengar än dem som statsrådet nämnde. Som ledamoten Eriksson nämnde har de heller inte fått svar. Pengarna, bekämpningsmedlet och en plan för hur bekämpningen ska ske måste finnas på plats innan vårflojderna kommer, oavsett beredningar i Regeringskansliet.

Lokalt ber även regeringspartierna i debattartiklar riktade mot regeringen att deras egna ministrar ska agera, men de möts av tystnad.

Inte heller medier tycks få svar. UNT skickade flera mejl med frågor till miljöministern, vars pressekreterare meddelade att hon inte svarar på operativa frågor om myggbekämpning och i stället hänvisade till Naturvårdsverket. Myndigheten hänvisar i sin tur till exempelvis Länsstyrelsen i Gävleborg, som i viss mån hänvisar tillbaka till regeringen.

Det krävs ett ansvar i denna fråga för att det ska hända någonting. Hotet om stickmyggens invasion är förestående. Det finns här och nu, och det skapar ångest – inte en mild olägenhet – hos befolkningen i våra valkretsar.

Invånarna förtjänar svar. Dessa mygg är en hälsofara, och det finns även rädsla för att de skulle kunna utveckla sjukdomar som vi inte tidigare har sett och som skulle kunna spridas i dessa områden.

Regeringen kan inte fortsätta att ducka sitt ansvar. Regeringen har ett ansvar att se till att människor kan bo och verka i områdena kring nedre Dalälven. Men eftersom jag misstänker att statsrådet, med hänvisning till beredningar, inte kommer att ge mig några svar om pengar eller åtgärder ställer jag en annan fråga, som jag hoppas att statsrådet inte kommer att

ducka. Om hon duckar denna fråga kan jag utlova många fler interpellationsdebatter tills jag får ett svar.

Om regeringen inte ger kommunerna de pengar som de efterfrågar och nödvändig bekämpning i dessa områden uteblir, kan statsrådet då tänka sig att komma till en picknick i Tärnsjö där vi kan diskutera den här frågan? Detta har historiskt varit en väldigt effektiv åtgärd. I så fall är klädkoden sommarklänning, shorts eller sommarskjorta.

Kommer statsrådet att tacka ja till en sådan inbjudan? Då får vi se om statsrådet tycker att det är en olägenhet att vara där eller om det rent av är ett helvete, som vi har pratat om här.
(Applåder)

Anf. 106 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Jag hade mitt första politiska uppdrag i bygg- och miljö-nämnden i Sandvikens kommun 2006. Jag minns inte jättemånga ärenden som vi hade i nämnden under min första tid där, men jag minns bibborna med utredningar om BTI och dess effekter på alla möjliga myggor och andra insekter. Minnet kan ju förändras med tiden, men jag minns det som att vi fick halvmeterhöga utskrifter med A4 där man förklarade effekterna på olika arter.

Som statsrådet var inne på har det gjorts en hel del studier på både bekämpningsmedel och andra metoder för att minska förekomsten av stickmyggor. Visst finns det andra metoder som på marginalen kan minska mängden stickmyggor, men som Lars Isacson var inne på när han stod här i talarstolen tidigare kommer man inte i närheten av de nivåer som behövs för att människor ska kunna bo och leva i området med någon annan metod än BTI.

Detta är någonting som vi måste använda för att människor ska kunna ha en bygd att leva och verka i. Vi kommer inte att komma ifrån det med några som helst andra metoder, oavsett hur många gånger kommunerna, länsstyrelserna och andra utreder olika effekter. Det är hög tid att vi släpper det och börjar inse vilket läge vi faktiskt är i och vad vi har framför oss att göra. För detta krävs det betydligt mer pengar än vad som finns på bordet i dag, oavsett hur enkelt det är att få del av dem.

Jag skulle vilja lämna en sista uppmaning: Se till att leverera de medel som behövs! Kommunerna bryr sig inte ett dugg om vilken väg pengarna tar för att komma på plats så att de kan användas till detta, bara de kommer dit i tid. Detsamma gäller de boende i området. Pengarna måste fram, och de måste gå till BTI-bekämpning.
(Applåder)

Anf. 107 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Mitt syfte med interpellationen var på något vis att skapa lugn och ro hemma i bygderna i Hedesunda, Österfärnebo, Kågbo och Lågbo, men alla som följer debatten inser ju att vi i Sverige nu återigen har en miljöminister som beskriver det gigantiska problemet med översvämningssmygg i nedre Dalälvsområdet som att myggsituationen kan utgöra en olägenhet för personer som bor eller vistas i området.

Det skapar ännu mer oro, för det medför insikten att vi har ett statsråd som inte förstår vidden av detta och som inte förstår att det lägger en död hand över landsbygdsutvecklingen i hela detta vackra område, där Dal-

älven är som allra vackrast. Det stoppar möjligheterna till livsmedelsproduktion, skapar psykisk ohälsa och gör att man över huvud taget inte kan vistas utomhus i dessa vackra områden. Människor sitter i sina hus och tejpar ihop fönster för att inte få in en enda mygga. Detta skapar oro.

Jag tycker att Sanne Lennström kom med ett utmärkt förslag. Statsrådet kan göra ett besök under sommaren. Det kan ju vara så att det blir en sommar med stekande hetta och inga myggor, men risken är uppenbar att det blir någonting helt annat. Då förutsätter jag att statsrådet kommer till nedre Dalälvsområdet och undersöker om det är så att detta kan utgöra en olägenhet för personer.

Statsrådet är också välkommen att ta med de tjänstemän på Miljödepartementet som har författat detta svar. Vi som har hållit på med denna fråga i mer än 20 år kände igen tongångarna, inte bara från dem som kommer från Stockholm utan även från andra delar av landet. Lite mygg kan väl inte vara så farligt? Jag vandrade i fjällen för några år sedan, och där fanns det också mygg. Så kan det låta, men om man säger så förstår man inte digniteten av det som sker i nedre Dalälvsområdet. Det är detta som skapar oro.

Vi som har följt denna fråga under alldeles för många år har ständigt fått höra från tjänstemän på Miljödepartementet, vissa miljöministrar och Naturvårdsverket att det finns andra metoder och att man kan ha kor och får som betar eller ha slätter. Det visar att personerna över huvud taget inte har varit i detta område. Det handlar om tiotusentals hektar, och dessa metoder är utprovade på ett litet och geografiskt begränsat område. Det handlar inte om det som krävs här, det vill säga att reducera myggförekomsten med mer än 90 procent. Det är detta som behövs för att människor ska kunna vistas i det här området över huvud taget.

Som jag sa i mitt tidigare inlägg blir jag också oroad av att detta är ett svar som inte bara miljöministern står bakom, utan det är samordnat på Statsrådsberedningen. Det här är ju kontraserat av både Kristdemokraterna och Moderaterna, som annars brukar vara väldigt flitiga i denna debatt, inte minst på hemmaplan.

Här krävs det två konkreta åtgärder.

Den ena är att man ser till att det finns tillräckligt med ekonomiska resurser för att köpa in bekämpningsmedel så att det räcker. Nu har vi bekämpningsmedel så att det räcker till 5 000 hektar. Blir det bara en vårflod kanske vi klarar oss på det, men blir det som det är i vanliga fall – en vårflod, en fjällflod och dessutom stora regnmängder – kommer det inte att räcka.

Den andra är att statsrådet ser till att vi får en långsiktig lösning på detta med en stabil organisation som står bakom det hela. Länsstyrelser, kommuner och Neda har sagt att de är beredda att medverka till det, och det är ju detta som behövs. Jag förstår dock att statsrådet inte landar i det om utgångspunkten är att detta kan utgöra en olägenhet för personer. Då blir det inte tillräckligt skarpa åtgärder.

Anf. 108 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Jag är liksom statsrådet glad över att många är engagerade i denna fråga.

Innan jag började i riksdagen var jag kommunpolitiker under lång tid, och i Tierps kommun har jag följt myggfrågan i många år. Jag har varit på

myggsafari i Gysinge, och jag tycker att statsrådet ska fundera på den där inbjudan med fikakorg, om hon inte är upptagen den dagen. Av alla de studiebesök jag har gjort under mina år som politiker är detta något jag aldrig kommer att glömma. När bonden som hade stängslat för att ta ut sina djur på sommarbete gick från hagen följde djuren med tillbaka till ladugården. Flick- och pojklagen i fotboll fick inte spela hemmamatch förrän sent på hösten eftersom det inte gick att bjuda in andra barn och ungdomar till hemmaplanen.

Frågan kvarstår. Vi behöver ha en långsiktighet och säkra detta. Vi måste komma bort från ett gigantiskt antal stickmyggor. Vi får inte hamna där igen utan måste hålla det på dagens nivå. De senaste fem åren har man i fällorna hittat under 500 myggor per natt och fälla. Bekämpningen måste fortsätta och säkras.

(Applåder)

Anf. 109 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag har två frågor till statsrådet. Nummer ett: Håller statsrådet med om att hela Sverige ska leva, även samhällena vid nedre Dalälven som lider av översvämningsmygg? Nummer två: Kommer de att få svar på sin skrivelse och besked om substantiella ekonomiska stöd från staten för myggbekämpning i vårändringsbudgeten?

(Applåder)

Anf. 110 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! Som kommunalråd fick jag ofta höra att den långsiktiga lösningen på myggproblematiken var slätterängar och en mer reglerad vattenkraft med mindre svängningar. Detta har också miljöministern med i sitt svar som exempel på lösningar.

Miljöministern och jag har tidigare debatterat korttidsregleringen i nedre Dalälven och den påverkan på människor och djur det har i området när vattnets nivå varierar med 50–100 centimeter per dygn och strandlinjen kan förändras 50–150 meter med en dags varsel. Svaret från miljöministern i den debatten var att en ny miljöprovning för nedre Dalälvsområdet ska göras 2034. Men en eventuell lösning eller dellösning 2034 lugnar ingen i detta område.

Att bekämpa översvämningsmyggorna i nedre Dalälven är inget projekt. De kommer inte att försvinna, och det finns inga alternativa metoder som ger drägliga livsvillkor och gör att de i området kan vara lugna med att deras barn och djur kan vistas utomhus under sommarhalvåret och att fler turister kan besöka biosfärområdet med dess unika fiske och unika natur.

Fru talman och miljöministern! Här måste staten vara tydlig och visa på långsiktiga spelregler. Det behövs ett ledarskap från regeringen, för det underlättar inte för dessa sju kommuner att vara ett gränsområde. Nedre Dalälvsområdet ligger geografiskt i Dalarna, Västmanland, Gävleborg och Uppland. Det är ett fantastiskt läge, men det är inte fullt lika fantastiskt för sju kommuner att försöka samordna med fyra länsstyrelser när de vill ha en tydlig plan och finansiering.

(Applåder)

Anf. 111 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Jag tackar ledamöterna för många frågor och resonemang i denna interpellationsdebatt.

Det känns som att debatten går i riktningen mot att det behövs insatser för att bekämpa myggen, och här är vi helt överens. De andra möjligheter regeringen nämner för att minska problematiken ser regeringen inte som en lösning på detta, utan regeringen är väl medveten om att det behövs bekämpningsmedel för att mota tillbaka myggen.

Jag uppfattar också att det finns en vilja att förändra formen för detta arbete. Man nämner ett behov av att agera för att lyckas med detta och att kommungränser och olika län innebär ett problem för att hantera bekämpningen. Regeringen upplever dock att det finns ett väl utvecklat system där staten bidrar med finansieringen och där insatserna genomförs bäst närmast själva problemet. Jag vet inte om det finns några andra ståndpunkter här, men vi ser en potentiell förbättring i år givet att det inte är statliga myndigheter som tillhandahåller medlen utan att medlen finns närmare beslutet hos länsstyrelserna och att detta kan bidra till att man lyckas bättre med detta arbete.

Givetvis är inte bara hur man genomför insatserna viktigt utan att det finns tillräckligt med medel, och jag har stor förståelse för att man ser ett mycket större behov än det staten har finansierat för i 2024 års statsbudget. Men som ledamöterna är väl införstådda med kan jag inte föregå processen med en hemställan till Regeringskansliet genom att på eget bevåg besluta att tillmötesgå det behov länen har framfört, utan hemställan behöver beredas. Självfallet ska länen få svar på de frågor de har ställt till regeringen, men det finns en ordning att förhålla sig till där jag inte kan reflektera fritt över vilka medel vi har att tillgå.

Låt mig än en gång vara tydlig med att vi ser att en bekämpningsåtgärd behöver genomföras. Insatserna behöver göras nära dem som berörs, och de behöver vara mer effektiva. Vi ser att det här är ett verkligt problem, och jag beklagar att det finns en upprördhet över regeringens ord om att det kan utgöra en olägenhet. Regeringen uttrycker sig ofta på ett formellt och inte emotionellt vis i svaren. Vi är dock väl medvetna om att detta arbete behöver genomföras med bekämpningsmedel, även om vi väljer att nämna att det finns andra insatser och metoder som har effekt på myggpopulationen.

Jag ser fram emot att fortsätta debatten och kan bara beklaga att jag inte kan ge svar på hemställan i denna debatt, men det är så ordningen ser ut.

Anf. 112 SANNE LENNSTRÖM (S):

Fru talman! Jag måste säga att jag ser allvarligt på debatten här i dag. Den är allvarlig ur demokratisynpunkt. Det är inte bara att vi känner att statsrådet relativiserar problemet en aning utan också för att kommunerna inte fick svar på hur man tänker lösa myggplågan. Det fanns andra svar att ge. Medierna fick inte heller svar. Inte ens regeringspartiernas egna lokalpolitiker har fått svar när de har skrivit debattartiklar mot sin egen regering.

Därför skrev jag och två ledamöter till en förfrågan om debatt i detta ämne. Först kunde ni i regeringen inte komma överens om vem av er som

skulle ta debatten här i dag. Sedan dröjde det nästan två månader innan debatten blev av, vilket är långt mer än praxis i den här kammaren.

När vi sedan får debatten känner vi att vi inte får några svar. Ministern talar om att saker bereds, och vi får en lägesbeskrivning av sådant vi redan vet. Jag känner att detta är djupt problematiskt, men vi ger inte upp. Regeringen måste axla sitt ansvar och stå upp för människor så att de kan bo och verka i områdena kring nedre Dalälven utan att riskera att behöva ringa ambulans på grund av myggen. Jag har också, liksom flera andra ledamöter här, hört berättelser hemifrån, exempelvis från Tärnsjö, om att det har hänt att folk behövt ringa ambulans åt gäster för att de fått för många myggbett.

Inbjudan kvarstår. Statsrådet är varmt välkommen till Österfärnebo eller Tärnsjö. Jag tror att hon kommer att vara ytterst snabb med ett besked om vi diskuterar frågan i en sådan miljö. Jag tror att statsrådet faktiskt kan svara på förfrågan om att komma på picknick under en förmiddag utan att behöva bereda den i Regeringskansliet.

(Applåder)

Anf. 113 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Det har varit en intressant diskussion. Det lär man säga. I mitt förra inlägg talade jag lite om min början i politiken. När jag kom hit till riksdagen efter valet 2014 diskuterade vi också de här frågorna. Vi har diskuterat dem sedan dess, vartenda år. Ministrar, tjänstemän och personal på departementet har kommit och gått, liksom själva departementet för den delen. Men vartenda år har det varit en kamp om både medel och hanteringen av dessa frågor.

Jag är oerhört nöjd att vi har lyckats komma till ett läge där vi får fleråriga beslut om att få bekämpa över huvud taget. Men det behövs en hel del mer, och vi har en lång väg kvar att gå.

Finansieringen har dragits ned. Det såg sämre ut förra året än det har gjorts på många år. Detta fortsätter nu. De pengar som nu är aktuella räcker inte på långa vägar, och det behövs besked. Jag förstår också alla formella processer, och vi får väl se var det landar i vårändringsbudgeten. Men jag förväntar mig att även den här regeringen, precis som tidigare regeringar, hur motvilligt det än har varit på sina håll, faktiskt levererar så att människor har en dräglig tillvaro i de här områdena. Sedan får vi återkomma till långsiktigheten och det statliga ansvaret för samordning och bekämpning på fler platser någon gång i framtiden, för jag tror inte att vi kommer att landa i en tillfredsställande situation det här året, tyvärr. Tack för debatten!
(Applåder)

Anf. 114 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag tycker ändå att vi har nått några steg framåt i debatten. Steg ett är få miljöministern att förstå hur allvarligt problemet är. Det handlar inte om att det ”kan utgöra en olägenhet”, som ministern skrev i sitt svar.

Där har vi en möjlighet, och händer har sträckts ut, nämligen ett besök i sommar i området kring nedre Dalälven. Det är först när man har känt hur det är som man förstår hur allvarligt detta är.

Steg två är det som jag hörde ministern säga, nämligen att staten ska ha ett finansieringsansvar. Det är detta som kristdemokraten Oscarsson också har sagt. Helikoptern ska staten stå för, och dessutom ska staten stå

för bekämpningsmedlet. Men problemet är att pengarna inte har räckt. Det som finns i lager nu motsvarar 5 000 hektar bekämpat område. Det är en vårflood och möjligtvis en halv fjällflood. Förra sommaren gick det åt motsvarande 12 000 hektar, men man hade behövt motsvarande 20 000 hektar.

Den metod som regeringen kan använda om man ser allvarligt på detta är att tillföra pengar i vårändringsbudgeten. Lyssnar vi på moderater och en eller annan kristdemokrat från dessa valkretsar får vi höra att det inte finns något motstånd hos dem. Det kommer alltså att vara öppet mål för miljöministern om hon i vårändringsbudgeten kräver ytterligare miljoner för att kunna göra de bekämpningar som krävs.

Det sista steget är att hitta en långsiktig lösning vad gäller organisationen. I dag är det en, två eller kanske tre personer i Sverige som har kompetens att driva detta. Där måste vi ha en långsiktig lösning där vi säkrar upp detta. Vi ser ju att det som från början var ett problem kring nedre Dalälven nu även finns i andra delar av Sverige.

Men det första steget är som sagt att miljöministern nu, hoppas jag, kan ge besked om att hon är beredd att besöka det här området i sommar under myggsäsongen.

(Applåder)

Anf. 115 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Återigen tack till ledamöterna för det stora engagemanget i den här frågan!

Det är positivt om man uppfattar det som en stor förändring att jag nu tar upp detta med ordvalet. Att uttrycket ”olägenhet” var det främsta problemet läste jag inte in när jag gav mig in i debatten, utan jag förväntade mig mer att vi skulle diskutera hur bekämpningsåtgärderna genomförs på bästa sätt. Jag trodde att någon kanske skulle nämna den nya rapport som myndigheten Formas har tagit fram om hur bekämpningsmedlen påverkar naturmiljön och möjligheten att ha en dräglig livsmiljö i de områden som påverkas av dessa mängder av aggressiva mygg. Det var snarare där jag trodde att diskussionen skulle hamna.

Det är intressant att få inbjudan till picknik. Jag tänker direkt på den problematik som skulle uppstå eftersom jag är en sådan som man hade behövt ringa ambulans åt. Jag påverkas ganska kraftigt av myggbett och har behövt uppsöka sjukvård flera gånger för detta. Men om inte annat kan jag försäkra er om att det åtminstone gör mig väl medveten om vilken olägenhet myggen kan utgöra och hur mycket det påverkar möjligheten att leva och bo i områden som påverkas kraftigt av detta.

Självfallet ska staten göra sitt i detta. När jag menar att man självklart kommer att få svar syftar jag inte på alla de frågor som kommer till regeringen i olika forum, utan jag syftar på den hemställan som lämnats in rent formellt. Det är den jag menar att regeringen hanterar. Jag kan bara beklaga att min pressekreterare inte har kunnat ge svar vid det tillfälle då frågan uppkom.

Vi är alltså helt överens om att dessa bekämpningsåtgärder ska genomföras och att staten har ett ansvar i detta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellationerna 2023/24:480, 485 och 512 om uppsägning av vårdpersonal

Anf. 116 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Yasmine Bladelius har frågat statsministern hur han avser att inom sitt ansvarsområde verka för att regionerna inte ska behöva säga upp personal.

Sofie Eriksson har frågat socialministern vilka initiativ han avser att ta i fråga om att exempelvis avstå några delar av statens stora överskott och tillgångar för att tillfälligt bistå regionerna i deras vårdkris. Sofie Eriksson har också frågat socialministern vilka initiativ han avser att ta i fråga om att omfördela resurser för att finansiera den gemensamma vården på längre sikt med till exempel förändrad skattepolitik.

Yasmine Bladelius har frågat mig om statsministern och jag är överens om att regeringen ska se till att ingen sägs upp i den svenska sjukvården, och om svaret är ja, vilka initiativ jag är beredd att ta. Yasmine Bladelius har också frågat mig när regionerna kan förvänta sig att få ta del av ökade statsbidrag så att de inte behöver säga upp vårdpersonal.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på alla interpellationerna.

Fru talman! Inledningsvis vill jag framhålla att regeringen och jag själv är medvetna om den nuvarande ekonomiska situationen i region- och kommunsektorn, något som har redovisats flera gånger här i riksdagens kammar. Förutsättningarna ser mycket olika ut i regionerna. Behovet av att genomföra besparingar varierar utifrån den ekonomiska situation som varje region befinner sig i. Det finns exempel på regioner som har behov av att låna till driften, medan andra har starkare och stabilare ekonomiska grundförutsättningar.

Det ekonomiska läget är komplext med en hög inflation kombinerat med en hög räntenivå som påverkar alla delar av samhället – välfärden, företagen och hushållen. Regeringen har följt frågan noga och nyligen gett besked om ytterligare ett ekonomiskt tillskott till regionerna, om 6 miljarder kronor. Tillskottet kommer utan formella motkrav för att kunna användas under 2024, men regeringens uttalade förväntan är att regionerna använder pengarna för att undvika uppsägningar av vårdpersonal inom kärnverksamheten.

I budgetpropositionen för 2024 har regeringen utöver detta aviserat extra tillskott till regionerna de kommande åren för att stärka hälso- och sjukvården. Dessutom tillkommer regionernas andel av det generella statsbidraget.

Jag har i flera debatter konstaterat att det är sjukvårdshuvudmännen, med direktvalda politiker på kommun- och regionnivå med beskattningsrätt, som ansvarar för hälso- och sjukvården och att verksamheten till stor del finansieras av just skatter. Staten kan inte fullt ut kompensera för alla kostnadsökningar, men regeringen har ett ansvar att också stötta när det är svårt. Vi tar det ansvaret samtidigt som politiker på alla nivåer behöver arbeta med att prioritera kärnverksamheter.

Regeringen har nu gett besked om utökade ekonomiska tillskott till regionerna. Samtidigt vill jag understryka att utökade ekonomiska tillskott inte är den enda lösningen på sjukvårdens utmaningar. Jag vill i sammanhanget särskilt lyfta att personalen är hälso- och sjukvårdens viktigaste

resurs och den grund som hälso- och sjukvården vilar på. Regeringen har därför gett Socialstyrelsen, med Nationella vårdkompetensrådet i spetsen, ett uppdrag att ta fram förslag till en nationell plan för att förbättra hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning. Den nationella planen ska bland annat visa vilka insatser som behövs för både befintlig och ny vårdpersonal för att förbättra kompetensförsörjningen. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2024.

Med detta vill jag tacka Yasmine Bladelius och Sofie Eriksson för frågorna. Jag ser fram emot debatten.

Anf. 117 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! Sjukvården befinner sig i den värsta krisen på över 30 år. Det värsta är att det är en kris som vi har varnat för, en kris som vi har sett komma och en kris som hade kunnat undvikas. Men i stället för att stävja krisen i vården valde regeringen som vanligt att lägga fokus på att sänka skatterna för höginkomsttagare, ta bort en plastpåseskatt och rulla tummarna medan storbankerna cashade in galna storvinster.

Det är prioriteringar som nu lett till massvarsel och nedskärningar i den svenska sjukvården.

Fru talman! Detta är faktiskt en kris som SD-regeringen själv har orsakat. Vi andra såg krisen komma. Vi vädjade och varnade, och vi var många: SKR, fackförbund, vårdpersonal och politiker från samtliga politiska partier. Regeringens egna partikamrater i regionerna skrev brev till regeringen där de vädjade om stöd och hjälp. Det skrevs debattartiklar. Det skrevs uppmaningar från alla håll. Här i riksdagens kammare lyftes krisen i sjukvården i otaliga debatter med olika regeringsföreträdare. Men de vägrade ta detta till sig. De vägrade göra något åt det, för det var något annat som var viktigare.

I budgeten för föregående år sänkte sjukvårdsministern och regeringen exempelvis skatterna för höginkomsttagare med 12 miljarder svenska kronor. Det var viktigt. I inflationskrisens spår var det viktigt för regeringen att höginkomsttagarna skulle kompenseras. Men att satsa på vården och stävja krisen var inte lika viktigt. Inte heller var satsningar på sjukvården särskilt viktiga i deras nuvarande budget. Trots alla larmrapporter om stora underskott på nära 24 miljarder svenska kronor i regionerna runt om i Sverige fick de inte ens ta del av en tredjedel av det som behövdes för att bibehålla dagens nivå.

I stället satsade regeringen 1 miljard på att utöka rot- och rutavdragen för att vi som har lite fetare plånbok ska kunna bygga en större pool. Skatterna på inkomster sänktes med 14 miljarder, och det gynnade såklart mest oss som tjänar över 65 000 i månaden.

Inte ens när regeringen tvingats – med betoning på ”tvingats”, fru talman – ta tag i frågan då trycket helt enkelt blivit för hårt och inte ens när statsministern i tv lovar att regeringen kommer att se till att ingen sägs upp i den svenska sjukvården kommer det några lösningar på sjukvårdskrisen från regeringens sida. I stället visar det sig nu att statsministern backar från sitt vårdlöfte.

Det är svenska folket som kommer att få ta konsekvenserna av detta. Vi kommer att få vänta längre på vård och möta en mer stressad vårdpersonal som inte har tid. Personal kommer att sägas upp. Vården kommer att bli sämre.

De 6 miljarder, fru talman, som regeringen kallade till en stor presskonferens om häromdagen kommer inte att räcka för att stoppa varslen i sjukvården. De kommer med all sannolikhet att göra att underskotten minskar en del. Men det kommer inte att ske några stopp av varsel. Detta vet regeringen.

Vad är sjukvårdsministerns svar till alla dem som varslats i den svenska sjukvården på grund av att regeringen inte valt att prioritera dem? Vad är sjukvårdsministerns svar till alla de fantastiska sjuksköterskor och undersköterskor som är oroliga för sina jobb och för sin arbetsmiljö? Vad är ministerns svar till alla oroliga patienter?

Anf. 118 SOFIE ERIKSSON (S):

Fru talman! Min interpellation ställdes med anledning av en debattartikel i Dagens Nyheter av socialminister Jakob Forssmed. Interpellationen är ställd direkt till honom utifrån hans egna resonemang. Ändå har man nu valt att fördela ärendet till Acko Ankarberg Johansson. Det är förstås trevligt att få debattera med henne, men ordningen är högst märklig med tanke på min interpellations karaktär.

Fru talman! Jag går vidare till ämnet. Socialministerns artikel handlar om den kristna fastan. Han skriver om detta med att avstå tillgångar för ett högre syfte. Forssmed skriver: ”Att avstå något skapar förståelse för och ökar solidariteten med den som inte har. Fastan ger möjlighet att få syn på både oss själva och vår omgivning.”

Han skriver också om värdet i att hjälpa människan att skilja det som hon begär i stunden från det som hon faktiskt behöver.

Jag läste artikeln med stor behållning. Det var ett uppfriskande inlägg som manar till eftertanke. Forssmed argumenterar för att denna aktiva handling, att medvetet avstå, är viktig att uppleva för individen men att det i grunden är en gemensam handling som finns till för att skapa solidaritet.

Detta är väl fina grejer – eller hur? Men givet att skribenten är medlem i den svenska regeringen börjar man ju fundera i ett bredare perspektiv.

Här får vi höra att enskilda ska fasta för att förstå hur mindre bemedlade har det. Enskilda uppmanas också av en företrädare för ett annat parti att köpa billigare mat. Samtidigt ser vi nu stora besparingar i sjukvården, och hushållen får det svårare och svårare att få ekonomin att gå ihop.

Ja, vi får höra att individerna har ett ansvar. Men vilket ansvar har samhället? Vilket ansvar har man för den situation som vi nu ser i svensk sjukvård? Vi ser cancersjuka som går ut i medier och är oroliga för att deras vård ska äventyras. Vårdpersonal oroar sig nu över om de ska ha sitt jobb kvar. Vilket ansvar har samhället i den situationen?

Vi får läsa från socialministern att enskilda individer ska fasta för att begå en solidarisk handling. Man ska fasta och avstå för ett högre syfte.

På vilket sätt avser statsrådet att ta initiativ för att de med stora resurser också ska avstå lite mer av sitt välstånd för ett högre syfte? Det är en fråga som jag hade tänkt ställa till Jakob Forssmed utifrån hans eget resonemang i hans egen artikel. Nu hoppas jag i stället få svar av hans partikamrat.

(Applåder)

Anf. 119 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret på interpellationerna.

Debatten i denna fråga är naturligtvis viktig. Så sent som i förra veckan hanterades frågor kopplade till bland annat sjukvården i finansutskottets debatt om kommunala frågor.

Frågan om den svenska sjukvården och finansieringen av denna är viktig och något som Sverigedemokraterna och regeringen hanterade i den gemensamma statsbudgeten och det nyligen aviserade tillskottet om 6 miljarder direkt till regionerna, varav 177 miljoner går till mitt hemlän Gävleborg.

Totalt, kan jag konstatera, skjuter staten till 22 miljarder till kommuner och regioner för 2024 i vad som nu är aviserat – 16 miljarder i statsbudgeten och 6 miljarder i vårändringsbudgeten, varav 12 miljarder till regionerna. Det är viktiga tillskott. Staten behöver göra sin del för att dämpa effekterna av bland annat inflationen, och detta är viktiga tillskott för att så göra.

Samtidigt får vi inte glömma att ansvaret för politiken och de politiska prioriteringarna ligger hos respektive region och kommun att fatta beslut om. När det gäller det tillskott som kommer från staten kommer respektive region att själv bestämma över hur dessa medel används.

Det är viktigt att se en helhet här, där regionerna har det långsiktiga ansvaret för att säkerställa att verksamheten ryms inom de ramar som fullmäktige har satt och där statsbidrag är en del av finansieringen, till exempel genom det kommunalekonomiska utjämningsystemet.

Samtidigt kan jag konstatera att de senaste tio åren har Socialdemokraterna varit med i styret i 17 av de 21 regionerna. Därmed har Socialdemokraterna haft ett avgörande inflytande över styrningen i 3 av 4 regioner i Sverige vad gäller politik och prioriteringar.

Resultatet av dessa tio år är tydligt – 23 skattehöjningar har Socialdemokraterna levererat. I tre regioner har skatten höjts vid tre tillfällen vardera. Det är en oroande signal om att skattehöjningar varit lösningen på strukturella problem, underskott och satsningar som inte varit finansierade från början. Det är helt enkelt en bristande styrning av verksamheten utan finansiering och utan ansvarstagande där Socialdemokraterna genom att göra skattehöjning på skattehöjning skjuter problem framför sig ett litet tag åt gången, något som naturligtvis är ohållbart.

En skattehöjning är en allvarlig signal om att kostnadsbilden i organisationen måste arbetas med. Tre skattehöjningar är en mycket tydlig och inte minst oroande och allvarlig signal om detta. Här har Socialdemokraterna brustit i sin styrning av regioner och brustit i det ekonomiska ansvaret. Det är mycket allvarligt.

Det är inte okej att skylla socialdemokratins brister under så många år på staten. Under goda år ska ekonomi och resultat visa positiva utfall, och en del av detta ska kunna sättas av för framtiden i en resultatutjämningsreserv. Ändå valde Socialdemokraterna i 7 av 17 regioner som man styrt de senaste tio åren att inte inrätta en utjämningsreserv för att i sämre tider kunna jämna ut med pengar som lagts undan i goda tider.

Jag förstår varför vi har denna interpellationsdebatt här i dag. Socialdemokraterna behöver helt enkelt flytta fokus från sitt misslyckande i styrningen av regionerna de senaste tio åren till staten. Det är skamligt.

(Applåder)

Anf. 120 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Tack till statsrådet för svaret på interpellationerna!

Jag bor i Västerbotten, en region som styrs av Socialdemokraterna. I höstas när budgeten lades valde Socialdemokraterna att prioritera pengar till Norrlandsoperan i stället för att säkerställa att BB i Lycksele var i drift – ett BB vars vara eller icke vara varit på tapeten väldigt länge.

I dag är BB i Lycksele i drift, men det är efter att Socialdemokraterna till slut valde att följa Sverigedemokraternas förslag i regionen. Det dröjde nästan ett år innan de kom till insikt.

Att prioritera opera före BB är en ren skandal och ett hån mot regionens invånare. Västerbotten är en stor region. För dem som bor längst bort från BB i Umeå, vilket är nästa närmaste BB för dessa personer, tar det nästan fem timmar att ta sig till BB.

Sveriges olika regioner har länge haft svårigheter och befinner sig i ett ansträngt ekonomiskt läge. Att då bortprioritera hälso- och sjukvården för att i stället fokusera på allt från godhetssignalering i form av hbtq-diplomering till jämställdhetsintegrering och annat som skapat nya administrativa tjänster men inte producerat mervärde för västerbottningarna gör det inte lättare eller bättre för regionens sjukvård. Det har gått så långt att Västerbotten har en opera i drift medan BB i Lycksele har varit stängt trots att operan är dyrare. Socialdemokraterna väljer nischad kultur och opera framför sjukvårdsverksamhet på bekostnad av dem som behöver vård.

Samtidigt sker märkliga försök med att skaffa kunskap och kompetens till enskilda kommuner i Västerbotten från utanförskapsområdena i Stockholm, Malmö och Göteborg. En ansvarslös invandringspolitik har kommit att belasta de offentliga finanserna, vilket påverkar den mängd medel som går till välfärd även från statligt håll. Det har självklart lett till att det blivit svårare att behålla och attrahera kompetens.

Regionen lider för att man inte har prioriterat hälso- och sjukvård på riktigt – en följd av att de andra partierna i Västerbotten helt enkelt har valt att prioritera annat.

De svagaste i samhället ska inte betala för regionens dåliga ekonomiska hushållning. Ändå ser vi hur fattigpensionärer och ekonomiskt utsatta tvingas betala underskottet genom höjda generella patientavgifter.

Sverigedemokraterna gör hellre nödvändiga besparingar på administration, kultur och områden utanför den vårdnära verksamheten än belastar vården ytterligare.

Socialdemokraterna är det parti som väljer att inte göra nedskärningar inom administrativ verksamhet och kultur i Region Västerbotten. Att i stället använda regionala utvecklingsmedel till champagneprojekt samtidigt som man angriper regeringen för att den inte ger tillräckliga medel till vården är förstås motsatsen till att ta ansvar.

En stor skillnad mellan Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna är att vi är det parti som prioriterar människan framför populistisk kultur och fokuserar på mål som är konkreta och möjliga att följa upp i stället för på visionära konstruktioner resta för populistiska utspel.

Att Socialdemokraterna har mage att stå här och kritisera nuvarande regering för vården när det är de själva som bär ansvaret är ren skandal.

(Applåder)

Anf. 121 RUNAR FILPER (SD):

Fru talman och statsrådet! Socialdemokrater landet runt angriper nu regeringen om vårdkrisen. Men hur ser det ut i de sossestyrda regionerna ute i landet, där de själva har ansvaret för att effektivisera verksamheterna? Det är frågan.

I Värmland valde regionledningen, som består av Socialdemokraterna, Centern och Vänstern, att ge sig på kärnverksamheten i stället för att ta tag i all nonsensbyråkrati och onödig administration. Många undrade nog varför regionstyret än en gång gav sig på regionens allra viktigaste kärnuppdrag akutmottagningarna. Man fick återigen ge vika för de folkliga protesterna. Värmlänningar hunsar en inte med hur som helst. Exakt samma sak hände i höstas när regionstyret ville lägga ned jourcentralerna i Kristinehamn och Säffle.

I en situation med vårdkris och galopperande kostnadsökningar inom alla områden är det varken rätt tid eller rätt plats att lägga 40 miljoner på konstnärlig gestaltning för nya Centralsjukhuset, som är i sin linda och börjar byggas nu, samtidigt som vårdpersonalen sliter för 58 kronor extra på obekvämt arbetstid helger och nätter.

Alla partier utom SD var rörande överens om att regionens riktlinjer för konstnärlig gestaltning fortfarande ska gälla och att budgeten ska vara 1 procent av kostnaden för all offentlig nybyggnation. I fallet med nya Centralsjukhuset bestämdes det dock att 57 miljoner blev lite i överkant, så för att vara lite återhållsam beslutade man att 40 miljoner fick räcka för konstinköpen.

Vi sverigedemokrater anser detta absurd, liksom troligtvis också en helt överväldigande majoritet av värmlänningarna. Visst är det fint att prata om värdegrund, ta fram fina program för konstnärlig gestaltning, ha kurser i Agenda 2030, anställa jämställdhetsstrateger och marknadsföra och sprida sitt varumärke och hur god, fin och bra man är som region. Vi ser dock inte vad detta ger för konkret nytta för de patienter som väntar i oändliga operationsköer, inte når fram till sin vårdcentral eller väntar på hjälp inom psykiatrin. Vi i Värmland har landets näst längsta vårdköer, samtidigt som ingångslönen och arbetsbelastningen skrämmer bort allt och alla från vården.

Regionstyret visar med all tydlighet att man fortfarande inte förstått vad det innebär att prioritera kärnuppdraget: vården. De flummiga trender som breder ut sig inom offentligfinansierade verksamheter måste kraftigt prioriteras ned för att ge plats och ekonomi för verklighetsbundet arbete som gör verklig nytta för regionens medborgare. Det innebär bland annat att skära ned på till exempel konstinköp. Den absoluta majoriteten av oss invånare skulle inte märka någon större skillnad om budgeten för konstinköp sänktes till 14 miljoner, som var SD:s förslag, i stället för 40 miljoner, som nu beslutats. Det förra kanske till och med skulle uppskattas mer. (Applåder)

Anf. 122 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! En av dessa tre interpellationer är ställd till statsminister Ulf Kristersson. Jag hade gärna sett att han varit här i kammaren i kväll för att svara på frågorna från interpellanten Yasmine Bladelius och mig. Även om jag mycket väl vet hur sjukvårdsministerns portfölj ser ut och är glad att sjukvårdsministern är här tänker jag nämligen att det inte är riktigt

rättvist att hon ska behöva stå här och svara på varför statsministern för en månad sedan gav hela Sjukvårdssverige ett tydligt löfte: Det är regeringen och samarbetspartiet som kommer att lägga fram den budget som kommer att se till att vi inte säger upp människor i den svenska sjukvården.

Vi har från Socialdemokraterna gång på gång efterfrågat konkretion när det gäller detta löfte. När får regionerna besked? Hur mycket pengar handlar det om, och hur kommer pengarna att fördelas? Vi har gång på gång pekat på vikten av att ge besked, för det är nu krisen rullar på. Det är nu varslen ställs ut. Det är nu åtgärdsplanerna som man har tvingats jobba med realiserar.

I går kom till slut beskedet. Men ärligt talat, fru talman, är det inte vad som utlovades. Är det bara jag som socialdemokrat som är kritisk? Nej, kritiken är rätt kompakt, från höger till vänster och från regioner till fackförbund och profession. Senfärdigt besked, otillräckligt för att lindra den ekonomiska krisen, konstgjord andning till underfinansierade verksamheter – det är inte direkt några hyllningar man kan ta del av i medierna i dag.

Nu kom inte statsministern till kammaren i kväll, men vi kunde redan i går konstatera att statsministerns hantering av svensk sjukvård är ett fiasko. Först driver man fram en nationell sjukvårdskris. Sedan lovar man att lägga fram en budget där ingen ska sägas upp. Och sedan levererar man något annat. Gårdagens besked kommer inte att stoppa nedskärningar och uppsägningar i vården.

Min fråga till sjukvårdsministern är om hon menar att dessa pengar räcker för att infria statsministerns löfte att inga människor ska sägas upp i den svenska sjukvården.

(Applåder)

Anf. 123 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack till ledamöterna för era inlägg och till interpellationerna som har ställt frågorna! Låt mig i nästa inlägg få återkomma till Sofie Erikssons fråga, för den förtjänar en egen omgång.

Det bud som regeringen lade i går var nödvändigt, för regionerna dignar just nu under konsekvenserna av inflationen på de pensionskostnader man har. Det är en tillfällig kostnad som drabbar dem 2023 och 2024 men förhoppningsvis ganska lite 2025 därför att vi långsamt pressar ned inflationen. Det rör sig alltså om en tillfällig händelse som kräver tillfälligt stöd. Det är därför nödvändigt att regeringen stöttar.

Regeringens och samarbetspartiets uppfattning när vi i går gemensamt presenterade förslaget är att vi ska göra allt vi kan för att vårdpersonal inte ska behöva sägas upp. Kan regeringen styra att det blir exakt så? Nej, självklart inte. Vi har ett regionalt självstyre som framgår i lag. Regeringen kan inte fatta beslut om det som direktvalda politiker fattar beslut om. Det vet alla, och ingen har förespeglat någon att vi skulle ta över regionernas ansvar för sjukvård just nu. Detta prövas i en statlig parlamentarisk utredning.

Men det besked vi gav i går är kopplat till det vi har sett hända i våra regioner nu, där omkring 5 600 personer är varslade. Jag är medveten om att alla varsel inte brukar falla ut. Men en stor del av dem berör vårdpersonal, och därför har vi nu gett besked om ett sektorsstöd som går direkt

till regionerna, som motsvarar 7 000 sjuksköterskor. Det innebär att man har möjlighet att minska ned på de varsel som är gjorda.

I går vid presskonferensen framgick att vi ska behålla vårdpersonal så långt det är möjligt men att vi samtidigt också måste jobba med de andra frågorna, som har tillåtits bli större än de hade behövt vara. Vårdfokus, som är Vårdförbundets egen tidning, har år efter år visat att antalet anställda som jobbar långt från vården har ökat, och färre av dem som anställs jobbar nära vården. Det ska vara det omvända; fler som jobbar nära vården ska anställas. Det handlar om medicinska sekreterare, undersköterskor, sjuksköterskor, logopeder, fysioterapeuter, läkare och alla de andra.

Denna utveckling måste vi vända, och därför är det klokt att en del regioner – Östergötland är en av dem – nu tittar på om de har gett uppdrag eller inrättat funktioner som kanske inte är nödvändiga och som också belastar sjukvården med detaljredovisning, nya administrativa rutiner och möten som gör att man inte får tid med patienterna. Den delen av varslet behöver man alltså hålla fast vid, för vi behöver frigöra resurser för vårdpersonal.

Regeringens stöd motsvarar alltså 7 000 sjuksköterskor, och varje region har att hantera detta på sitt sätt. Flera – inte alla förstås; SVT hade en fin redovisning av detta i fredags – har lagt varsel. Andra har valt att införa anställningsstopp, och där gör pengarna det möjligt att jobba på andra sätt för att behålla vårdpersonal. Den frågan äger varje regionpolitiker, som nu får bedöma läget.

Jag noterar också att man gärna blandar ihop saker när det gäller frågan om hur stort underskott SKR i sin prognos i oktober bedömde att det skulle bli för hela 2024. Den frågan behöver man grunna lite extra på, för det är inte samma sak som de besparingar som regionerna gör. Prognosen grundar sig på det man räknade fram gällande skatteunderlagets utveckling och de skattehöjningar som hade gjorts; det gällde Örebro län vid det tillfället.

Vilka besparingar som de facto görs beslutades dock delvis senare, en del till och med i början av det här året. Det är de förändringar man gör som påverkar vårdpersonalen som regeringen har tagit sikte på. Det är därför vi ger ett stöd som motsvarar 7 000 sjuksköterskor och som möjliggör för regioner att mildra besparingarna och göra vad de kan för att behålla vårdpersonal.

Anf. 124 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! Jag ska senare i debatten kommentera Sverigedemokraternas inlägg och också statsrådets svar. Men låt mig först kort få berätta om Sabina.

Sabina hörde av sig i förtvivlan till mig för ett tag sedan. Hon ville berätta sin historia, sin egen erfarenhet av sjukvårdskrisen. Sabina är en tidigare frisk ung kvinna. Hon har arbetat och tränat och har två fantastiska barn som hon är ensamstående förälder till.

Under senhösten förra året började hon få ont i ryggen. Efter två veckor med konstant smärta förstod hon att det inte bara var vanlig träningsvärk, att hon hade legat fel eller hade lyft någonting för tungt. Nej, det var någonting som var fel. Och här började, fru talman, vårdkaoset, väntan, förtvivlan och väntan igen, det där att bli runtskickad, ni vet, att få olika svar från olika läkare och samtidigt inte kunna jobba, att inte kunna ta hand om barnen som vanligt, att inte kunna handla, att be om hjälp hela tiden,

att känna skuld och ångest över att be om hjälp. Och smärtan igen, den obeskrivliga smärtan som inte går över.

En dag under denna väntan gick det helt enkelt inte mer. Det blev ambulans in till akuten där det äntligen efter en MR konstaterades ett stort diskbräck. Två dagar senare skrevs Sabina ut från sjukhuset igen med konstaterat diskbräck, smärta och väntan på tid för operation.

Dagarna går, och Sabina har ont. Hon har svårt att få vardagen att fungera. Hon kan inte jobba. Hon kan fortfarande inte ta hand om sina barn ordentligt så som hon har kunnat tidigare. Hon får ta hjälp av vänner. Tiden går – inga besked.

Sabina är stark i sig själv. Det märker jag när vi pratar. Hon är värtalig. Hon tar reda på saker själv. Hon ringer runt. Till slut kommer beskedet från 1177. Jag skulle ha läst upp det i detalj, men Facebook har ju legat nere och jag fick det av henne på Facebook. Men det står ungefär så här: Du är uppsatt på väntelista. Det kommer att ta tid. Du kommer inte att kunna åberopa vårdgarantin, stod det uttryckligen. Det kan ta sju till åtta månader innan du får en tid för operation.

Chocken, fru talman, och ångesten. Sju till åtta månaders väntan med den smärta som hon konstant behöver stå ut med, att behöva hjälp med det mesta, att inte kunna arbeta och vara sjukskriven. När vi pratade märkte jag tydligt den panik som hon kände.

Fru talman! Sabina är tyvärr långt ifrån ensam om sin erfarenhet. Hon och alla andra förtjänar så mycket mer och bättre än så här, och det går att förhindra, fru talman. Det är inte lätt eller gjort i en handvändning, men staten kan gå in och hjälpa regionerna ekonomiskt i en kris. Det är fullt möjligt att prioritera pengar till vården över exempelvis skattesänkningar. Det är fullt möjligt att beskatta de alldeles galna övervinster som storbankerna gör och i stället använda pengarna till att stävja sjukvårdskrisen. Men regeringen vill helt enkelt inte, därför att annat har varit och är viktigare.

Vad är sjukvårdsministrarnas svar till Sabina och alla andra som väntar olagligt länge på vård i Sverige?

Anf. 125 SOFIE ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag återvänder till artikeln av Jakob Forssmed. Han skrev: ”Att avstå kan ge perspektiv och få oss att vända blicken inåt, utåt och uppåt.”

Fru talman! Jag är övertygad om att det är många som just nu tvingas avstå på grund av en knaper ekonomi. Jag är övertygad om att de vänder sina blickar inåt, utåt och uppåt. Samtidigt får de höra från Jimmie Åkesson att man kan ju bara köpa lite billigare mat.

Fru talman! Jag är också övertygad om att många anser att banker, storföretag och matjättar borde kunna begå någon form av fasta just nu, att de skulle kunna avstå en liten, liten del av sitt överflöd för att bidra något mer till det gemensamma. Jag är övertygad om att det finns många som anser att privatpersoner med stora tillgångar och inkomster också borde kunna avstå någonting av sitt icke gudagivna välstånd i samma anda.

Men vi ser ju ingenting av det här. I stället har vi sänkt skatten i det här landet på ett sätt som har drabbat våra gemensamma åtaganden.

Vi har sett en strukturell underfinansiering, och den avslöjas som värst i kristider. Välfärden har närmast prenumererat på sparpaket i så många år.

Vi får höra ledamoten Eriksson Falk i ena stunden säga att det är regionerna som ska ta sitt ansvar. Men sedan står han och gnäller i talarstolen över de åtgärder som regionerna har vidtagit när staten dragit sig tillbaka genom ofinansierade skattesänkningar för höginkomsttagare. Då har de varit fel. Och alltid detta relativiserande. Vi har inte råd med kultur i det här landet. I andra sammanhang kan man höra att vi inte har råd med simhallar som ungarna kan lära sig simma i. Men vi har alltid råd, fru talman, med ofinansierade sänkta skatter för höginkomsttagare. Vi får också höra här om olika småpengar som man ska spara på det ena och det andra.

Jag tycker såklart att det är viktigt att man inte lägger pengar på fel saker, och jag håller helt med om att personalen framför allt ska vara de som jobbar nära vården. Men kan de småpengar som man ofta hänvisar till täcka upp 1,1 miljarder, som det prognostiserade underskottet nu ser ut att bli i Region Dalarna efter att man har genomfört ett sparpaket på 500 miljoner och tömt resultatutjämningsreserven? Kommer besparingarna på några konstutsmyskningar att klara det underskottet? Nej, det kommer de inte att göra.

Fru talman! Jag får inte några svar här – vi får se om jag får det i nästa inlägg – på vad regeringen tycker att vi kan göra med skatterna i det här landet så att man långsiktigt kan finansiera sjukvården i en anda av att den som har väldigt mycket kan avstå lite mer av sitt välstånd för ett högre syfte. Jag har inte fått några svar på det, men jag hoppas att jag kommer att få det.

Vi har haft en sådan utveckling att man genom olika typer av nya avdrag eller avskaffade skatter har låtit pengarna rulla till dem som redan har, samtidigt som välfärden prenumererar på sparpaket. Sedan står man här och snackar om småpengar till någon konstnärlig utsmyckning. Jag tycker faktiskt att det är skandal, för att återanvända begrepp som har nyttjats i just den här debatten. Vi får hela tiden höra att det är någon annans ansvar.

(Applåder)

Anf. 126 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD):

Fru talman! Då detta är min sista möjlighet vill jag naturligtvis passa på att tacka statsrådet för interpellationsdebatten om denna mycket viktiga fråga.

Jag konstaterar att Sverigedemokraterna och regeringen skjuter till medel till regionerna, samtidigt som vi pekar på regionernas ansvar för styrningen av respektive verksamhet.

Socialdemokraterna styr även i dag en majoritet av regionerna i Sverige. När man har detta ansvar håller det inte att, som Socialdemokraterna gör i exempelvis Region Värmland, välja att köpa konst för 40 miljoner och sedan leverera en besparing på akuten. Det är ju ett signalvärde i att man sparar på sjukvården och väljer konsten.

Visst, det är Socialdemokraterna i regionen som gör den prioriteringen, men man kan inte kräva att staten ska betala för det. Att Socialdemokraterna sparar på akuten och hellre vill sätta upp finkunst är en prioritering som jag ställer mig ytterst tveksam och fundersam till.

Tyvär vet jag att vi inte kommer att få se ett ansvarstagande från Socialdemokraterna här. De kommer inte att medge sitt misslyckande under de senaste tio åren i regionerna med 23 skattehöjningar, samtidigt som de också hade regeringsmakten.

Det blir ganska ihåligt när Socialdemokraterna, ”arbetarepartiet”, påstår att den tidigare regeringen prioriterade välfärden när de levererade 23 skattehöjningar i regionerna – skattehöjningar som drabbade vanliga löntagare som undersköterskan i äldreomsorgen, barnskötaren i barnomsorgen och byggarbetaren som bygger nya skolan.

Hur förklarar Socialdemokraterna att de höjt skatter 23 gånger i regionerna när inga pengar finns nu i sämre tider, trots att det var under deras egen regering som skattehöjningarna gjordes? Samtidigt kan vi se hur Socialdemokraterna öser pengar på lyxprojekt och finkonst i stället för att prioritera hälso- och sjukvården. Det är skamligt.

(Applåder)

Anf. 127 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Om nu interpellanterna anser att befolkningen är värd så mycket mer, varför prioriterar Socialdemokraterna då inte vården runt om i regionerna bättre?

Sverigedemokraterna är det parti som år efter år har betonat vikten av att satsa ordentligt på hälso- och sjukvård så att det leder till bra arbetsvillkor för vår personal. Tyvärr är Socialdemokraterna ett parti som inte har velat samma sak.

Sverigedemokraterna är det parti i Västerbotten som hellre vill göra besparingar på partistöd etcetera än på sjukvården. Tyvärr vill inte Socialdemokraterna det. Vidare anser vi att till exempel Ibn Rushd inte ska ta del av regionala skattemedel, vilket Socialdemokraterna inte håller med om.

Att Socialdemokraterna i Region Västerbotten väljer att inte göra de prioriteringar som är nödvändiga för att vården ska få så goda förutsättningar som möjligt visar helt enkelt på Socialdemokraternas fokus att plocka billiga poäng och på en ovilja att prioritera vården på riktigt.

Fru talman! Jag anser att Socialdemokraterna kan börja med att se över sin egen politik och vad man faktiskt själv har misslyckats med innan man kritiserar en regering som måste städa upp efter den rödgröna sörjan.

(Applåder)

Anf. 128 RUNAR FILPER (SD):

Fru talman! Socialdemokraterna kan lägga 40 miljoner på konst men inte 23 miljoner för att bevara ett akutsjukhus. En sund organisation som hamnat på obestånd börjar med att se över de kostnader som inte är helt nödvändiga. Det sista man rör är kärnverksamheten, det vill säga det som är syftet med att organisationen finns till.

Så fungerar det dock inte inom Socialdemokraterna i Region Värmland. Reflexmässigt föreslår man drastiska och panikartade nedskärningar i sjukvården i stället för att börja med att titta på hur mycket man skulle kunna spara genom nedskärningar på andra, inte helt nödvändiga, områden.

För Sverigedemokraterna kommer sjukvård, kollektivtrafik och regional infrastruktur före Socialdemokraternas prioriteringar om konstnärlig gestaltning, Ibn Rushd och omfattande administration kring värdegrundsutveckling. Sjukvården handlar om liv och död, till skillnad från de andra områdena. En livförsäkring är att ha ett riktigt sjukhus på rimligt avstånd i de fall olyckan är framme. Vi sverigedemokrater lovar alla Värmlands invånare – folket – att det absolut sista vi kommer att skära ned på är den fysiska vårdproduktionen i Värmland.

Socialdemokraternas förslag till nedmontering av sjukhuset i Arvika, Värmlands näst största kommun, ledde till en upprorsstämning utan dess like i Västvärmland, där uppemot 2 000 människor samlades på Arvikas torg i protest mot sossarnas vansinniga förslag – i 25-gradig kyla, dessutom. Jag vet, för jag var där på plats, och jag frös. Folk var *rasen*; de var *sinnig* – om man översätter det var de alltså rasande, förbannade.

Jag ska avsluta med att säga att sossarna snarast drog tillbaka förslaget efter den folkliga resningen.

(Applåder)

Anf. 129 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Jag kan säga att svaret på min fråga till sjukvårdsministern är nej. Det kommer inte att stoppa varsel, uppsägningar. Bara timmar efter gårdagens presskonferens meddelade Sörmland att varslet på 700 anställda ligger kvar. Samma besked ger också Östergötland, där 900 personer fortfarande varslas om uppsägning. Detta är bara två av landets 21 regioner, båda styrda av moderater och kristdemokrater. Inte ens ministrerns egna partikamrater tror på regeringens löften.

När man lyssnar på den här debatten kan man få bilden av att det är socialdemokratiskt styre i alla regioner i hela landet och att de står mot en SD-regering. Verkligheten är ju att regionerna, oavsett vem som styr, brottas med den nationella sjukvårdskrisen. Oavsett vem som sitter som regionstyrelsens ordförande är budskapet tydligt: Vi behöver hjälp. Regeringen måste vara beredd att kliva in och säkerställa att vi inte går mot en än mer fördjupad sjukvårdskris.

Ärligt talat: 24 miljarder i bedömt underskott beror varken på hbtq-certifiering eller på att regionerna fullföljer sitt uppdrag kopplat till kollektivtrafik, regional utveckling eller kultur.

Det är allvar. Det är kris här och nu. Den har pågått i två budgetar där regeringen har prioriterat annat. Jag vill veta vad sjukvårdsministern avser att göra för att regionerna inte ska behöva säga upp personal. På vilket sätt kommer statsrådet att ta ansvar för att den nationella sjukvårdskris som regeringen själv drivit fram inte ska fördjupas?

(Applåder)

Anf. 130 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamöterna än en gång för inläggen.

Regionerna har det riktigt tufft. Det beror på inflationen. Det beror på det pensionsavtal man själv har tecknat och som räknas upp med inflationen. Att då säga att det är regeringen som har drivit fram krisen är rejält magstarkt.

Självklart stöttar regeringen regionerna; något annat hade varit omöjligt. Men att säga att vi ska ta över hela kostnadsbördan är helt orimligt – två parter ingår ett avtal och så ber man en tredje täcka upp för kostnaderna. Stöttar gör vi däremot.

Lite förundrad är jag över att Socialdemokraterna i dag säger att 6 miljarder saknar betydelse – 6 miljarder är ju det som var skillnaden mellan våra budgetar i höstas. Socialdemokraterna lade inte riktigt 6 miljarder mer till sjukvården är regeringen, ska jag säga, utan de lade 1 miljard mer än oss direkt till sjukvården, och sedan var det ytterligare 5 miljarder i generella statsbidrag till regionerna. Men om vi är snälla och säger att det ändå var 6 miljarder som skulle gå till sjukvården – skulle de då vara hela skillnaden i höstas men helt obetydliga nu? Det är ju en spännande tanke.

Jag tror att dessa 6 miljarder har betydelse, och därför är det viktigt med beskedet. Det motsvarar 7 000 sjuksköterskor, men hur man använder dem beslutar varje region.

Precis som ledamoten Fredrik Lundh Sammeli säger har det faktiskt inte spelat någon roll vem som har styrt. Vi har regioner i dag som inte behöver göra en enda besparing och som har en stabil ekonomi – fyra stycken ungefär. De är styrda av både höger och vänster. Men vi har också regioner som har det riktigt tufft. Flertalet av dem har underliggande stora problem. De är också styrda på olika sätt. Vi kan alltså inte dra någon slutsats av detta. De har det tufft, helt enkelt.

Just det att det är så många som har underliggande problem är också ett av skälen till att vi inte bara har 6 miljarder i paketet, utan vi har även fler åtgärder. Den delegation som nu kommer att få 250 miljoner årligen i sex år ska arbeta med att ge långsiktigt stöd till regioner som behöver arbeta under flera år med att förändra strukturen för att få till en förändring som gör att pengar går till vården i stället.

Denna delegation tror jag är väsentlig. Vi ska se till att bemanna den nu. De startar den 1 juli och kommer att börja den första ansökningen den 1 januari 2025. Vi behöver jobba fram hur detta ska gå till, och det gör vi förstås i nära samverkan med SKR. Jag samtalade med dem redan i går eftermiddag om detta. Det är nödvändigt att vi ger ett långsiktigt stöd, och därför ligger det på sex år med 250 miljoner årligen. Jag tror att det är en viktig beståndsdel.

Att stödet kommer nu är dock betydelsefullt. De satsningar som regeringen har gjort totalt sett i budgeten är såklart viktiga för hela det här året. Det är en återhållsam budget för att långsamt pressa ned inflationen. Men 40 procent gick ändå till välfärden, och 40 procent gick till hushållen för att minska konsekvenserna av inflationen, och en del andra pengar förstås. Det var en tydlig satsning på hushållen och en tydlig satsning på välfärden. Det är klart att det är viktigt att kunna behålla mer av sin lön och sin pension. Detta fanns i regeringens budget som gäller i år. Det har underlättat för hushållen att klara inflationen.

Jag noterar att de som gjorde skattesänkningar för de allra rikaste, det vill säga tog bort värnskatten, det var ju Socialdemokraterna. Det gjorde man förra mandatperioden. Någon sådan förändring har vi inte sett nu, utan det är Socialdemokraterna som bär ansvar för det beslut som gjorde att de allra rikaste inte behövde betala någon värnskatt.

Är då regeringens budget tillräcklig? Det kan man inte säga med säkerhet, för varje region bär ansvar för sina kostnader och för hur man lägger ut detta. Men det är ett rejält tillskott som gör att man har möjlighet att minska besparingarna och behålla vårdpersonal. Detta kommer att vara viktigt och avgörande framöver, och denna linje kommer vi att hålla från regeringens sida.

Anf. 131 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! Det blir tydligt i denna debatt att Sverigedemokraterna har fullständig panik över att krisen i sjukvården nu har fått ett medialt fokus som de vet kan drabba dem och deras väljarsiffror negativt. Väljarna vet ju att Sverigedemokraterna styr regeringen.

Sverigedemokraterna är precis lika ansvariga för sjukvårdskrisen som regeringen i övrigt, och i sin panik över att de nu måste ta ansvar för den kris som de har skapat i sjukvården skyller de på Socialdemokraterna. Men, fru talman, när vi styrde Sverige och satt i regeringen vid den förra sjukvårdskris som Sverige gick igenom, som förvisso inte var en likadan kris som denna kris men också en kris som drabbade sjukvården oerhört hårt, tog vi ansvar. Vi såg till att regionerna kompenserades flera gånger om.

Fru talman! Jag kan efter dagens debatt konstatera att Sverigedemokraterna är nöjda över dagens situation. De är nöjda över 24 miljarder i underskott i den svenska sjukvården. De är nöjda över massvarsel och uppsägningar. De är nöjda över nedskärningar. Vi socialdemokrater är inte nöjda. Vi hade prioriterat annorlunda i sjukvårdskrisen.

(Applåder)

Anf. 132 SOFIE ERIKSSON (S):

Fru talman! Först vill jag bemöta det där om värnskatten. Det var ett annat parti som i regeringsförhandlingarna tyckte att den absolut viktigaste frågan var att sänka skatten för höginkomsttagare, och det är ett parti som sitter i regeringen i dag: Liberalerna. Det var deras krav. Det är olyckligt att detta var en av de viktigaste frågorna för partiet att driva i regeringsförhandlingarna för att få till ett avtal, men det får stå för detta parti, som också styr vårt land i dag.

Fru talman! Från den moderata ungdomen får vi nu höra att ett agerande för att motverka den sjukvårdskris som nu drabbar vårt land är att curla regioner och att det är som att be mamma swisha. Det är långt ifrån en diskussion om solidaritet och gemensamt ansvar.

Jag vill återgå till den diskussion som min interpellation handlar om, nämligen resonemangen kring fastan och att avstå för ett högre syfte. Jag anser inte att ett maximalt privat ägande kan vara meningen med livet, utan det är att få leva i ett samhälle där alla har tryggheten att få den vård de behöver. Detta är både smart och rätt.

Det är sant att regeringen har aviserat nya pengar. De är förstås välkomna, men de är inte tillräckliga. Underskotten har vuxit den senaste tiden. Man kan också fundera på varför dessa pengar inte fanns med redan i höstens budget, när situationen var känd, så att det hade varit möjligt att planera på ett bättre sätt.

Vi kan också konstatera att kostnadsutvecklingen har varit betydligt större i Sverige än i jämförbara länder – 30 procent högre har prisökningarna varit i vårt land jämfört med i andra.

Vi i Socialdemokraterna vill se en indexering av statsbidragen så att man kan planera långsiktigt. Vi vill ha en skattereform som klarar av att finansiera vården långsiktigt, men från regeringspartierna hör vi i stället stolthet över att skattenivåerna är så låga att de inte klarar av att finansiera vår sjukvård.

Jag är ledsen över att behöva säga det, men jag hör inte den visdom som förklarar den kristna fastan när vi diskuterar välfärden.
(Applåder)

Anf. 133 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, alla som har deltagit i debatten!

Nu ska jag gå in på Sofie Erikssons väldigt intressanta interpellation. Låt mig säga så här: Att avstå något för ett högre syfte – var det vad Socialdemokraterna gjorde under den förra mandatperioden när de medvetet sänkte värnskatten för att behålla makten? Ja, kanske var det så.

Jag har lyssnat noga på vad Sofie Eriksson har sagt, och jag tror att hon och Jakob Forssmed ligger väldigt nära varandra i tankarna om att diskutera en samhällsgemenskap och vad som krävs för att det ska fungera. Jag tror det.

Jag tror att det är bra att få till stånd sådana samtal och att politiker ibland vågar ta steget utanför den politiska bubbla där vi alltid läser varandra illvilligt och i stället försöka förstå varandra välvilligt och till och med våga skriva på kultursidorna. Jag tror att det är välkommet att fler vågar göra detta, liksom den diskussion som ledamoten i Eriksson lyfter fram. Det är alldeles gott och väl att göra detta.

Att det sedan blev jag som besvarade interpellationen beror på de frågor som interpellanten ställt. Det är frågorna som avgör vilken minister som har ansvar för detta. Det är jag som har ansvar för regionernas ekonomi när det är sjukvården som avses. Jag beklagar att det inte blev en diskussion med skribenten själv.

Så här är det när man diskuterar sjukvården. Den är verkligen välfärdens kärna, och då måste vi tillförsäkra att vi har en långsiktighet i hälso- och sjukvården. Det har vi inte nu. De pengar som kom under pandemin var välkomna, och vi sa ja till dem hela riksdagen. Men det blev rekordöverskott.

Regionerna har alltså gått från en tid med rekordöverskott 2020, rekordöverskott 2021 och ett ganska stort överskott 2022, vilket gjorde att man klarade 2023 ganska väl. Dessutom kom en förbättrad skatteunderlagsprognos, som var resultatet strax före jul, men dessa pengar har man använt för att jämna ut konjunkturen nu när inflationen kommer.

Detta visar att tillfälliga tillskott är svåra. Nu har vi gett ett tillfälligt tillskott därför att det är en tillfällig kostnad för inflation, men det är det långsiktiga arbetet som vi gemensamt behöver samla ihop oss kring. Hur tillförsäkrar vi sjukvården en stabil ekonomisk bas? Detta arbete behöver vi ta oss an tillsammans.

Tack för debatten!

§ 23 Bordläggning

Prot. 2023/24:79

5 mars

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2023/24:78 Avskaffat krav på bevarande av räkenskapsinformation i original

2023/24:84 Säkerhetszoner

EU-dokument

COM(2024) 23 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om granskning av utländska investeringar i unionen och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/452

§ 24 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 1 mars

2023/24:577 SGI-utredningen

av Åsa Eriksson (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2023/24:578 Ny lag för naturrestaurering

av Joakim Järrebring (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:579 Karensregel för egenföretagare

av Mathias Tegnér (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2023/24:580 Sjukpenninggrundande inkomst av näringsverksamhet

av Mathias Tegnér (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2023/24:581 Nedskärningar i landets skolor

av Åsa Westlund (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2023/24:582 Rätt till studiestöd för studier vid flygakademi

av Gunilla Svantorp (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:583 Den ekonomiska situationen i regioner och kommuner

av Mathias Tegnér (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:584 Beslutsprocessen kring DCA-avtalet

av Elsa Widding (-)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2023/24:585 AI-genererad hämndpornografi

av Mathias Tegnér (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:586 Sveriges agerande i förhandlingarna om LBI

av Lorena Delgado Varas (V)

till statsrådet Johan Forssell (M)

Prot. 2023/24:79
5 mars

2023/24:587 Sydostlänken i Blekinge och Kronoberg

av *Heléne Björklund* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:588 Situationen i Gaza

av *Ola Möller* (S)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:589 Utformning av kompensation för högre priser i gotländsk färjetrafik

av *Hanna Westerén* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:590 Konsekvenser av statliga bolags framtidssäkring

av *Hanna Westerén* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

den 4 mars

2023/24:591 Benämningen på Taiwan i svensk folkbokföring

av *Mathias Tegnér* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:592 Kompetensförsörjning inom sjukvården

av *Åsa Westlund* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:593 Statsbidrag för anpassad utbildning inom komvux

av *Caroline Helmersson Olsson* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:594 55-årsregeln

av *Mathias Tegnér* (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

§ 25 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 1 mars

2023/24:683 Ungas skuldsättning

av *David Perez* (SD)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:684 Möjligheten att mönstra i norra Sverige

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2023/24:685 Inköp av vaccindoser

av *Elsa Widding* (-)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:686 Persontransporter utan id-handlingar

av *Ida Karkiainen* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:687 Företagares behov av lokala bankkontor

av *David Perez* (SD)

till statsrådet *Niklas Wykman* (M)

2023/24:688 Minskat barnafödande

av *Elsa Widding* (-)

till socialminister *Jakob Forssmed* (KD)

2023/24:689 Ett nationellt äldrevaccinationsprogram

av *Ulrika Westerlund* (MP)

till socialminister *Jakob Forssmed* (KD)

2023/24:690 Barns rätt till sjukvård

av *Ulrika Westerlund* (MP)

till statsrådet *Acko Ankarberg Johansson* (KD)

2023/24:691 Vattkoppsvaccination i det allmänna barnvaccinationsprogrammet

av *Ulrika Westerlund* (MP)

till socialminister *Jakob Forssmed* (KD)

2023/24:692 Säkerhetsklassning av personal vid domstolar

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2023/24:693 Domstolarnas verksamhetslokaler

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

§ 26 Kammaren åtskildes kl. 22.17.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 14 anf. 40 (delvis),

av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.54,

av tredje vice talmannen därefter till och med § 18 anf. 72 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 21 anf. 107 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om ny riksdagsledamot.....	1
§ 3 Avsägelse.....	1
§ 4 Anmälan om kompletteringsval	2
§ 5 Meddelande om frågestund	3
§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	3
§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	3
§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott.....	7
§ 9 Ärenden för bordläggning	8
§ 10 Svar på interpellationerna 2023/24:379 och 457 om åtgärder som motverkar varsel under lågkonjunkturen	8
Anf. 1 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	8
Anf. 2 ÅSA ERIKSSON (S)	9
Anf. 3 MATILDA ERNKRANS (S).....	10
Anf. 4 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	11
Anf. 5 ÅSA ERIKSSON (S)	12
Anf. 6 MATILDA ERNKRANS (S).....	13
Anf. 7 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	14
Anf. 8 ÅSA ERIKSSON (S)	15
Anf. 9 MATILDA ERNKRANS (S).....	15
Anf. 10 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	15
§ 11 Svar på interpellation 2023/24:432 om alla kommuners ansvar för integrationen.....	16
Anf. 11 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	16
Anf. 12 ADRIAN MAGNUSSON (S)	17
Anf. 13 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	18
Anf. 14 SOFIA AMLOH (S).....	19
Anf. 15 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	20
Anf. 16 ADRIAN MAGNUSSON (S)	21
Anf. 17 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	22
Anf. 18 SOFIA AMLOH (S).....	23
Anf. 19 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	23
Anf. 20 ADRIAN MAGNUSSON (S)	24
Anf. 21 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	25
§ 12 Svar på interpellation 2023/24:463 om a-kassan	25
Anf. 22 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	25
Anf. 23 PATRIK BJÖRCK (S)	26

Anf. 24 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	27
Anf. 25 PATRIK BJÖRCK (S)	28
Anf. 26 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	29
Anf. 27 PATRIK BJÖRCK (S)	30
Anf. 28 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	30
§ 13 Svar på interpellation 2023/24:419 om fackliga rättigheter och svenskt bistånd	31
Anf. 29 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	31
Anf. 30 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	32
Anf. 31 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	33
Anf. 32 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	34
Anf. 33 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	35
Anf. 34 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	36
Anf. 35 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	37
§ 14 Svar på interpellation 2023/24:488 om försvarsvilja i Sverige.....	37
Anf. 36 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	37
Anf. 37 MARKUS SELIN (S).....	38
Anf. 38 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	39
Anf. 39 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	40
Anf. 40 MARKUS SELIN (S).....	41
Anf. 41 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	42
Anf. 42 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	42
Anf. 43 MARKUS SELIN (S).....	43
Anf. 44 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	44
§ 15 Svar på interpellation 2023/24:497 om civilplikt och elförsörjningen	44
Anf. 45 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	44
Anf. 46 PETER HULTQVIST (S)	45
Anf. 47 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	46
Anf. 48 PETER HULTQVIST (S)	47
Anf. 49 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	48
Anf. 50 PETER HULTQVIST (S)	48
Anf. 51 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	49
Ajournering.....	49
Återupptaget sammanträde.....	49
§ 16 Svar på interpellation 2023/24:499 om stöd till civilsamhället för ökad robusthet	49
Anf. 52 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	49
Anf. 53 LENA JOHANSSON (S)	50
Anf. 54 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	51
Anf. 55 LENA JOHANSSON (S).....	52
Anf. 56 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	52
Anf. 57 LENA JOHANSSON (S).....	53
Anf. 58 Statsrådet CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	54
§ 17 Svar på interpellation 2023/24:449 om kvinnors sjukfrånvaro på grund av stress	54

Anf. 59	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	54
Anf. 60	JESSICA RODÉN (S)	55
Anf. 61	ANNA WALLENTHEIM (S)	56
Anf. 62	LOUISE THUNSTRÖM (S)	56
Anf. 63	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	57
Anf. 64	JESSICA RODÉN (S)	58
Anf. 65	ANNA WALLENTHEIM (S)	59
Anf. 66	LOUISE THUNSTRÖM (S)	60
Anf. 67	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	60
Anf. 68	JESSICA RODÉN (S)	61
Anf. 69	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	61
§ 18	Svar på interpellation 2023/24:454 om stress på jobbet	62
Anf. 70	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	62
Anf. 71	JOHANNA HARALDSSON (S)	62
Anf. 72	SOFIA AMLOH (S)	63
Anf. 73	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	64
Anf. 74	JOHANNA HARALDSSON (S)	65
Anf. 75	SOFIA AMLOH (S)	65
Anf. 76	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	66
Anf. 77	JOHANNA HARALDSSON (S)	67
Anf. 78	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	67
§ 19	Svar på interpellation 2023/24:491 om skilda badtider för män och kvinnor	68
Anf. 79	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	68
Anf. 80	SARA GILLE (SD)	68
Anf. 81	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	70
Anf. 82	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	71
Anf. 83	SARA GILLE (SD)	71
Anf. 84	NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	72
Anf. 85	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	73
Anf. 86	SARA GILLE (SD)	74
Anf. 87	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	74
§ 20	Svar på interpellation 2023/24:505 om skulder och jämställdhet	75
Anf. 88	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	75
Anf. 89	IDA EKEROTH CLAUSSE (S)	75
Anf. 90	SOFIA AMLOH (S)	76
Anf. 91	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	77
Anf. 92	IDA EKEROTH CLAUSSE (S)	78
Anf. 93	SOFIA AMLOH (S)	79
Anf. 94	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	79
Anf. 95	IDA EKEROTH CLAUSSE (S)	80
Anf. 96	Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	81
§ 21	Svar på interpellationerna 2023/24:345, 446 och 476 om myggbekämpning vid nedre Dalälven	82
Anf. 97	Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L)	82
Anf. 98	SANNE LENNSTRÖM (S)	82
Anf. 99	PATRIK LUNDQVIST (S)	84
Anf. 100	ANDERS W JONSSON (C)	84
Anf. 101	CATARINA DEREMAR (C)	86

Anf. 102 ÅSA ERIKSSON (S).....	86	Prot. 2023/24:79
Anf. 103 LARS ISACSSON (S).....	87	5 mars
Anf. 104 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	88	-----
Anf. 105 SANNE LENNSTRÖM (S)	89	
Anf. 106 PATRIK LUNDQVIST (S).....	90	
Anf. 107 ANDERS W JONSSON (C)	90	
Anf. 108 CATARINA DEREMAR (C).....	91	
Anf. 109 ÅSA ERIKSSON (S).....	92	
Anf. 110 LARS ISACSSON (S).....	92	
Anf. 111 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	93	
Anf. 112 SANNE LENNSTRÖM (S)	93	
Anf. 113 PATRIK LUNDQVIST (S).....	94	
Anf. 114 ANDERS W JONSSON (C)	94	
Anf. 115 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	95	
§ 22 Svar på interpellationerna 2023/24:480, 485 och 512 om		
   uppsägning av vårdpersonal	96	
Anf. 116 Statsrådet ACKO ANKARBERG		
JOHANSSON (KD)	96	
Anf. 117 YASMINE BLADELIUS (S).....	97	
Anf. 118 SOFIE ERIKSSON (S)	98	
Anf. 119 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD).....	98	
Anf. 120 SARA GILLE (SD).....	100	
Anf. 121 RUNAR FILPER (SD).....	101	
Anf. 122 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S).....	101	
Anf. 123 Statsrådet ACKO ANKARBERG		
JOHANSSON (KD)	102	
Anf. 124 YASMINE BLADELIUS (S).....	103	
Anf. 125 SOFIE ERIKSSON (S)	104	
Anf. 126 MATTIAS ERIKSSON FALK (SD).....	105	
Anf. 127 SARA GILLE (SD).....	106	
Anf. 128 RUNAR FILPER (SD).....	106	
Anf. 129 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S).....	107	
Anf. 130 Statsrådet ACKO ANKARBERG		
JOHANSSON (KD)	107	
Anf. 131 YASMINE BLADELIUS (S).....	109	
Anf. 132 SOFIE ERIKSSON (S)	109	
Anf. 133 Statsrådet ACKO ANKARBERG		
JOHANSSON (KD)	110	
§ 23 Bordläggning	111	
§ 24 Anmälan om interpellationer	111	
§ 25 Anmälan om frågor för skriftliga svar	112	
§ 26 Kammaren åtskildes kl. 22.17.....	113	